

Kako odgajatelji vide svoju ulogu u razumijevanju djeteta - iskustva hrvatskih i njemačkih odgajatelja

---

Bacinger, Sarah

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:139218>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Sarah Bacinger

Kako odgajatelji vide svoju ulogu u razumijevanju djeteta – iskustva hrvatskih i
njemačkih odgajatelja

Diplomski rad

Rijeka, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Diplomski sveučilišni studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Kako odgajatelji vide svoju ulogu u razumijevanju djeteta – iskustva hrvatskih i
njemačkih odgajatelja

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Nova paradigma ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Mentor: prof. dr. sc. Lidija Vujičić

Studentica: Sarah Bacinger

Matični broj: 0299009119

U Rijeci, siječanj 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila djelomično samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju. S obzirom na to da rad nisam izradila u potpunosti samostalno, za bilo koju vrstu diseminacije rezultata iz ovog istraživanja moram prethodno imati suglasnost mentora.“

Potpis studentice:

ZAHVALA

Zahvaljujem svojoj mentorici prof. dr. sc. Lidiji Vujičić i asistentici Akvilini Čamber Tambolaš, mag. praesc.educ., na svim konstruktivnim savjetima, strpljenju i podršci, što je pozitivno utjecalo na moj osobni i profesionalni razvoj.

Zahvaljujem svim kolegicama koje su pristale sudjelovati u istraživanju i time omogućile nastanak ovog diplomskog rada. Zahvalna sam što su nesebično izdvojile vrijeme kako bi izrazile svoja iskustva, mišljenja i stavove. Hvala vam što zajedno stvaramo budućnost i svakodnevno rastemo.

Posebne zahvale upućujem svim svojim prijateljima, posebno Luciji, Anji, Irenei, Enei, Damjanu i Frenkiju. Zahvaljujem lektorici Tiani na stručnosti, fleksibilnosti i brzini!

Na kraju, od srca hvala mojoj obitelji koja me nesebično podupire od samoga početka i svakodnevno mi pruža bezuvjetnu ljubav i razumijevanje. Posebno zahvaljujem mami Željki koja je moj vjetar u leđa, snaga i utočište. Hvala na pruženoj podršci, riječima ohrabrenja i motivaciji. Hvala mom psu Tobiju koji je sve ovo prolazio sa mnom i prisiljavao me na zabavne pauze.

***

Želim naučiti voljeti bezuvjetno sve oko sebe.

Želim da je u svijetu manje zamjeranja, ogorčenosti i bježanja od samoga sebe.

Želim da je u svijetu više zahvalnosti, poniznosti i razumijevanja.

Život je cvijet. Cvijet sačinjen s mnoštvo latica. Latice su procesi. Ponekad kratkotrajni, ponekad dugotrajni. Ponekad ugodni i sretni, ponekad neugodni i bolni.

Ključ tih procesa je kako ih razumijemo.

Svatko od nas ima moć na koji način će se brinuti o svom Cvijetu. Njeguimo ga i brinimo o njemu.

***

Your visions will become clear only when you can look into your own heart. Who looks outside, dreams; who looks inside, awakes. C. G. Jung

Everything that irritates us about others can lead us to an understanding of ourselves. C.G.J.

SAŽETAK

Razumijevanje djeteta mijenjalo se kroz vrijeme pa je tako od mišljenja da je dijete nekompetentno biće došlo do promjene u slici djeteta i djetinjstva u kojem je ono kompetentno, aktivno i socijalno biće koje je subjekt vlastitog razvoja. Način na koji odgajatelj razumije dijete može se povezati s kvalitetom odgojno-obrazovnog procesa, implicitnim pedagogijama i načinima na koje odgajatelji promišljaju i revidiraju vlastita znanja i ponašanja. Upravo će se zato ovim radom nastojati istražiti važnost razumijevanja djeteta i koje implikacije odgajateljeva percepcija razumijevanja djeteta ima na odgojno-obrazovni proces.

Teorijski se dio ovoga rada odnosi na prikaz nove paradigme djeteta i djetinjstva, na uspoređivanje kurikuluma grada Berlina i Republike Hrvatske, na viđenje pojma razumijevanje te na važnost uloge odgajatelja u boljem razumijevanju djeteta. Empirijski se dio rada odnosi na postizanje uvida u osobna shvaćanja i iskustva hrvatskih i njemačkih odgajatelja o načinima na koji određuju proces razumijevanja djeteta te svoju ulogu u njemu. Uzimajući u obzir prirodu cilja ovog istraživanja, korišten je kvalitativan, narativni pristup s elementima etnografskog pristupa jer sagledava sudionike u njihovom prirodnom okruženju te polazi od njihova referentnog okvira – *osobne priče* (Cohen, Manion, Morrison, 2007; Halmi, 2013). U istraživanju je sudjelovalo devet odgajateljica iz Primorsko-goranske županije, šest odgajateljica s područja Međimurske županije i sedam odgajateljica iz Berlina, a u svrhu prikupljanja podataka provedeni su polustrukturirani *online* upitnici. Analiza je dobivenih rezultata, kojima se ostvaruje uvid u poimanje odgajatelja o važnosti razumijevanja djeteta i načinima pridonosenja s time, dana kroz tematske mreže.

Ključne riječi: kvalitativno istraživanje, nova paradigma djeteta i djetinjstva, razumijevanje djeteta, uloga odgajatelja

SUMMARY

The understanding of the child has changed over the time – from the opinion that the child is an incompetent being to an image of the child as a competent, active and social being who is the subject of his own development. The way the educator understands the child can be connected to the quality of the educational process, implicit pedagogies and ways in which the educator reflects and revises his knowledge and behaviors. This is precisely why this paper will focus on the importance of understanding the child and what implications the educator's perception of the child's understanding has on the educational process.

Therefore, the theoretical part of the work refers to the presentation of the new paradigm of the child and childhood, the comparison of the curriculum of the city of Berlin and the Republic of Croatia, the understanding of the *concept of understanding* and the presentation of the role of the educator in better understanding the child. The empirical part of the work refers to gaining insight into the personal understandings and experiences of Croatian and German educators about the ways in which they determine the process of understanding a child and their role in it. Given the nature of the goal of this research, a qualitative, narrative approach with elements of an ethnographic approach was used since it looks at the participants in their natural environment and starts from their reference frame – personal stories (Cohen, Manion, Morrison, 2007; Halmi, 2013). Nine educators from the Primorsko-goranska County, six educators from the Međimurje County and seven educators from Berlin participated in the research and for the purpose of data collection was used semi-structured questionnaire. Through thematic networks, an analysis of the obtained results is given, which gives insight into the importance of educators understanding the child and the ways of contributing to it.

Key words: qualitative research, the new paradigm of the child and childhood, the role of the educator, understanding of the child

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. NOVA PARADIGMA DJETETA I DJETINJSTVA	3
2.1. Promjena paradigme djetinjstva	4
2.2. Tko je dijete u novoj paradigmi?.....	5
3. USPOREDBA KURIKULUMA GRADA BERLINA S NACIONALNIM KURIKULUMOM ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE REPUBLIKE HRVATSKE	7
3.1. Organizacija sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja Savezne Republike Njemačke i grada Berlina	8
3.2. Pregled kurikuluma grada Berlina – BBP.....	10
3.3. Pregled kurikuluma Republike Hrvatske – <i>Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje</i>	16
3.4. Usporedba <i>Berliner Bildungsprogramma</i> i <i>Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje</i>	18
4. ŠTO ZNAČI RAZUMJETI?.....	22
4.1. Razumjeti dijete	23
4.1.1. Područja razvoja djeteta	24
4.1.2. Dobrobit.....	25
5. ULOGA ODGAJATELJA U RAZUMIJEVANJU DJETETA	28
5.1. Promatranje i dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa.....	30
5.2. (Samo)refleksija i refleksivna praksa	30
5.3. Zadovoljstvo odgajatelja.....	32
5.4. Inicijalno obrazovanje i profesionalni razvoj odgajatelja u Republici Hrvatskoj	33
5.5. Inicijalno obrazovanje i profesionalni razvoj odgajatelja u Berlinu.....	36
5.6. Radni uvjeti odgajatelja u Republici Hrvatskoj i gradu Berlinu	38
6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	41
6.1. Svrha i cilj istraživanja	41
6.2. Metodološki pristup istraživanju	41

6.3. Uzorak, instrumenti, postupak prikupljanja podataka i njihova analiza	42
7. REZULTATI I RASPRAVA.....	45
7.1. Obrazovna paradigma odgajatelja	55
7.2. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“	62
7.3. Kvaliteta razumijevanja djeteta u odgojno-obrazovnom radu	68
8. IZAZOVI U PROVEDBI ISTRAŽIVANJA KAO OSNOVA ZA KREIRANJE SMJERNICA ZA BUDUĆA ISTRAŽIVANJA	77
9. ZAKLJUČAK.....	79
10. LITERATURA.....	82
Prilog br. 1.: Dokument predan sudionicima s prikazom cilja istraživanja	90
Prilog br. 2.: Dokument predan sudionicima s prikazom cilja istraživanja na engleskom jeziku.....	91
Prilog br. 3.: Upitnik na hrvatskom jeziku	92
Prilog br. 4.: Upitnik na engleskom jeziku	94
Prilog br. 5.: Upitnik na njemačkom jeziku.....	96
Prilog br. 6.: Odgovori sudionice Nore	98
Prilog br. 7.: Odgovori sudionice Grete	103
Prilog br. 8.: Odgovori sudionice Line.....	108
Prilog br. 9.: Odgovori sudionice Nole	113
Prilog br. 10.: Odgovori sudionice Ivančice.....	117
Prilog br. 11.: Odgovori sudionice Arijane	120
Prilog br. 12.: Odgovori sudionice Edite.....	124
Prilog br. 13.: Odgovori sudionice Eli	130
Prilog br. 14.: Odgovori sudionice Noemi	134
Prilog br. 15.: Odgovori sudionice Lorene.....	138
Prilog br. 16.: Odgovori sudionice Anele.....	142
Prilog br. 17.: Odgovori sudionice Stelle	148
Prilog br. 18.: Odgovori sudionice Mirjane.....	152
Prilog br. 19.: Odgovori sudionice Une	156

Prilog br. 20.: Odgovori sudionice Zite.....	161
Prilog br. 21.: Odgovori sudionice Barbare.....	165
Prilog br. 22.: Odgovori sudionice Hannah.....	169
Prilog br. 23.: Odgovori sudionice Leni.....	173
Prilog br. 24.: Odgovori sudionice Friede.....	176
Prilog br. 25.: Odgovori sudionice Marlene.....	180
Prilog br. 26.: Odgovori sudionice June.....	189
Prilog br. 27.: Odgovori sudionice Isabelle.....	192

1. UVOD

Razumijevanje djeteta mijenjalo se kroz vrijeme pa je tako od mišljenja da je dijete nekompetentno biće, došlo do promjene u slici djeteta i djetinjstva u kojem je ono kompetentno, aktivno i socijalno biće koje je subjekt vlastitog razvoja. Prema novoj paradigmi djetinjstvo se shvaća kao proces socijalne konstrukcije i sastavni dio djetetova života sa svim vrijednostima, stavovima i mišljenjima. Iako se paradigma djetinjstva službeno promijenila, mišljenja, stavovi i vrijednosti pojedinaca, odnosno sudionika odgojno-obrazovnih praksi, još se uvijek nalaze u tranzicijskom periodu implementiranja nove paradigme u odgojno-obrazovni proces. Način na koji odgajatelj razumije dijete može se povezati s kvalitetom odgojno-obrazovnog procesa, implicitnim pedagogijama i načinima na koje odgajatelji promišljaju i revidiraju vlastita znanja i ponašanja. U fokusu je ovog rada važnost razumijevanja djeteta i koje implikacije odgajateljeva percepcija razumijevanja djeteta ima na odgojno-obrazovni proces.

Kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ima vrlo značajnu ulogu u svim državama zbog toga što dotiče velik broj pojedinaca uključenih u proces odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi. Upravo se zbog njegove kompleksnosti i opširnosti postavlja pitanje u kojoj su mjeri odgojno-obrazovni stručnjaci za rani i predškolski odgoj i obrazovanje uključeni u njegovo kreiranje i mogu li utjecati na promjene koje bi omogućile njegovu implementaciju u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Kako bi se pobliže objasnile razlike u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj i u glavnom gradu Savezne Republike Njemačke – Berlinu, u ovome će radu biti uspoređeni kurikulum Republike Hrvatske *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* i kurikulum grada Berlina *Berliner Bildungsprogramm für Kitas und Kindertagespflege* (BBP). Ovim će radom ukratko biti opisan sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja Savezne Republike Njemačke, ispitat će se sličnosti i razlike navedenih kurikuluma, kao i temeljne sastavnice koje se u njima mogu primijetiti. U radu ćemo se osvrnuti na složenost kurikuluma, njegove definicije i tumačenja.

Unutar rada će se detaljnije pojasniti značenje pojma razumijevanje općenito i kako razumijevanje samoga sebe doprinosi boljem razumijevanju djeteta. Uz navedeno, razumijevanje djeteta razradit će se prema ciljevima *Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske*, odnosno prema razvojnim područjima i definiranju dobrobiti općenito i dobrobiti za dijete te će se povezati s ulogom odgajatelja kroz

promatranje i dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa, samorefleksiju i refleksiju te zadovoljstvo odgajatelja. Također, opisat će se inicijalno obrazovanje i profesionalni razvoj te radni uvjeti odgajatelja u Republici Hrvatskoj i Berlinu.

Temeljem proučavanja dosadašnje literature uočeno je da je vrlo malo istraživanja posvećeno fenomenu razumijevanja djeteta, a posebice su oskudne studije s ovom problematikom u Republici Hrvatskoj, u tu je svrhu provedeno kvalitativno istraživanje na prigodnom uzorku odgajatelja u Berlinu (7), odgajatelja iz Primorsko-goranske županije (9) i odgajatelja iz Međimurske županije (6). Glavna je metoda prikupljanja podataka bio polustrukturirani upitnik, proveden *online* putem tijekom rujna i listopada 2022. godine. Analiza podataka izvršena je metodom tematske analize, a rezultati su prikazani u tablicama, tzv. tematskim mrežama.

2. NOVA PARADIGMA DJETETA I DJETINJSTVA

O promjenama u shvaćanju konteksta ustanova ranoga odgoja počelo se govoriti u posljednja tri desetljeća zbog utjecaja promjena, ponajprije znanstvene paradigme o učenju, rezultata mnogih istraživanja vezanih uz rani odgoj te porasta roditeljskog interesa za kvalitetu življenja djece u vrijeme njihova radnog vremena. Promjene su se, osim navedenog, počele događati i zbog razvoja institucijskog konteksta u kojemu se odgojno-obrazovni proces odvija. (Petrović-Sočo, 2011) Nadalje, one se očituju u promatranju, proučavanju i istraživanju odgojno-obrazovne prakse. Razni stručni skupovi i savjetovanja provedena u Republici Hrvatskoj 90-ih godina 20. stoljeća najavila su postupni prijelaz od nekadašnjih inovacijskih postupaka prema drukčijem pristupu, odnosno paradigmi. (Miljak, 1997)

Paradigma predstavlja određeni okvir za proučavanje određenog područja te je pokazatelj razvojne teorije koja razmatra prirodu i razvoj djeteta. Miljak (1997) paradigmu definira kao temeljni sustav vrijednosti ili pogled na svijet, čija je svrha usmjeravanje istraživača u odabiru metoda i postupaka te ontologije i epistemologije. Ona se temelji na polazištima, načelima, vrijednostima i ciljevima pomoću kojih se grade strategije koje je potrebno ostvariti u odgojno-obrazovnom kontekstu. (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014)

Samom promjenom paradigme, mijenja se i pogled na samo dijete i na koncept djetinjstva. Dijete se više ne promatra kao nekompetentno biće, već se ono počinje smatrati ravnopravnom osobom u procesu odgoja i obrazovanja. (Petrović-Sočo, 2011) Priroda djeteta i djetinjstva počinju se promatrati iz socio-kulturne perspektive prema kojoj dijete, uz pomoć svoje okoline, konstruira svoje znanje pa tako nekadašnji transmisijski pristup prenošenja znanja gubi na važnosti. Upravo se zbog toga nova shvaćanja djeteta i djetinjstva temelje na socio-konstruktivističkoj teoriji učenja, a u sklopu određenog socio-kulturnog konteksta određuju se stilovi odgoja. (Petrović-Sočo, 2011; Babić, 2014)

2.1. Promjena paradigme djetinjstva

Promjene u pogledu na djetinjstvo mogu se povezati s promjenama konteksta u vođenju i upravljanju države što pojašnjava Janković (1996). Uzimajući u obzir kako će različiti oblici vlasti priželjkivati narod koji pogoduje njihovom upravljanju, može se zaključiti da će komunističke države odgajati svoju djecu da budu poslušni službenici komunizma, a suvremeno će demokratsko društvo težiti odgoju aktivnih građana. Prijelaz iz jednog oblika vlasti u drugi, koji je Republika Hrvatska službeno prošla, zasigurno se može povezati s pogledom na odgoj i obrazovanje djece rane i predškolske dobi, kao i starije djece. Međutim, promjene nikada nisu trenutne, već one podrazumijevaju proces koji traje određeno vrijeme. Iako se oblik vlasti službeno promijenio, skrivene vrijednosti, stavovi i mišljenja ljudi odgajanih u drugačijem sustavu, još su uvijek (bile) prisutne. Dotadašnji odgoj u komunizmu temeljio se na poslušnom odgoju i autoritetu, ali nov je način života u to vrijeme zahtijevao nove i drugačije kvalitete od svojih članova, poput samoinicijativnosti, timskog rada, suradnje te je upravo takve kvalitete pojedinca potrebno poticati od najranije dobi s ciljem stvaranja demokratskog društva i njegovih aktivnih članova. Koliko je vremena potrebno za proces transformacije društva pokazuje Janković (1996) istraživanjem „dobre djece” kojim se zaključilo kako ispitanici pojam „dobro dijete” najviše povezuju s pojmom „bespogovorna poslušnost” iako demokratskom društvu, koje je u to vrijeme tek nastajalo, takva percepcija „dobrog djeteta” ne predstavlja karakteristiku koju treba njegovati, već odbaciti. Takav proces promjene može se preslikati na promjene u odgoju i obrazovanju i implementaciju *Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Promjene koje tek treba implementirati u stavove, mišljenja i vrijednosti odgajatelja opisuje autorica Miljak (1997). Naime, implementacija *Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* još uvijek traje. Međutim, odgajatelji su ti koji trebaju biti spremni na promjene i na njihovo poticanje u okviru cjeloživotnog obrazovanja.

Zahvaljujući promjeni paradigme i djetinjstvo je poprimilo novu sliku. Ono se ne gleda samo kao pripremna faza za budući život, nego je ono samo po sebi dio života, odnosno životno razdoblje sa svojim vrijednostima i kulturom. Djetinjstvo je proces socijalne konstrukcije, koji djeca i odrasli zajednički izgrađuju i u kojemu se njeguje i potiče

partnerski odnos, kako u obiteljskom aspektu življenja, tako i u ustanovi za rani odgoj. Ono je, osim navedenog, proces koji je smješten u određeni kontekst te je povezan s određenim prostorom, vremenom i kulturom. (Miljak, 1997)

2.2. Tko je dijete u novoj paradigmi?

Dijete je dugo promatrano kao malo, nemoćno i nesposobno biće koje ovisi prvenstveno o majci. Takvo gledište dodatno je poduprla Bowlbyjeva teorija o socio-emocionalnoj privrženosti djeteta uz majku, kojom se ističe da je stvaranje ranih veza i kvaliteta brige u dojenačkoj dobi, temelj za kasnije funkcioniranje pojedinca. (Petrović-Sočo, 2011) Isto tako, dijete je bilo objekt istraživanja te su djeca bila proučavana u laboratorijima i služila prvenstveno kao materijal za konstruiranje razvojnih teorija ili teorija učenja (Miljak, 1997), što je doprinijelo različitim, striktnim podjelama razvojnih faza, ponajviše zbog psihologizacije razvoja djece rane i predškolske dobi i njihovih univerzalnih značajki koje su isključivale specifičnosti konteksta u kojem djeca odrastaju. Takva univerzalna načela u posljednje su se vrijeme napustila te se naglasak s njih premjestio na kontekst u kojem dijete odrasta – obiteljski kontekst, kontekst odgojno-obrazovnih ustanova, a samim time i kontekst zajednice. (Batistič-Zorec, 2003) Upravo zbog toga Petrović-Sočo (2011) naglašava novu paradigmu kao suvremeno shvaćanje konteksta ustanove ranog odgoja koji se odnosi na kvalitetu svakodnevnog življenja djece u institucijskom kontekstu. Takav kontekst omogućava djeci različite situacije učenja protkane interakcijom s drugim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa i samim time potiče dijete na učenje, otkrivanje i istraživanje. Naravno, kontekst ustanove ne predstavlja samo materijalno okruženje nego i socijalno. Odnosi koji se stvaraju unutar institucijskog konteksta snažno su povezani s njegovom kvalitetom – točnije, odnos djece i odraslih uvjetuje razinu kvalitete konteksta. Stoga implicitna pedagogija odgajatelja – njegov stav i mišljenja prema djetetu – uvelike određuju kakvi će biti odnosi djece i odraslih u odgojno-obrazovnoj skupini, a time i kakav će biti sam kontekst.

Prema *Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014) dijete se doživljava kao cjelovito biće, odnosno shvaća se važnost cjelokupnog konteksta i kvalitete življenja te individualne i razvojne različitosti svakog djeteta ponaosob. Isto ga

se tako doživljava kao društveno biće koje od samoga rođenja ulazi u interakcije sa svojom okolinom te kao osobu s vlastitim potrebama, pravima i kulturom. Stvaranjem nove slike djeteta, ono se počinje doživljavati kao cjelovito biće. Dijete postaje subjekt vlastita razvoja, suodređuje svoj obrazovni proces i socijalne odnose. Ono je aktivno, znatiželjno i kompetentno biće, a nova slika koju ono poprima ističe njegov potencijal i sposobnost da samo stvara sliku svijeta. (Bašić, 2011)

3. USPOREDBA KURIKULUMA GRADA BERLINA S NACIONALNIM KURIKULUMOM ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE REPUBLIKE HRVATSKE

Kurikulum je riječ latinskog porijekla i na latinskom jeziku znači natjecanje, život, tijek. Kurikulum kao pojam ima višeznačne interpretacije, tako da ga, autorica Miljak (1996) definira kao didaktičko-metodičku koncepciju učenja i poučavanja, odgoja i obrazovanja djece u institucijskom kontekstu. Autorica Slunjski (2006; 2011) definira ga kao teorijsku koncepciju koja se u praksi zajednički gradi, odnosno konstruira i sukonstruira na temelju zajedničkog učenja, istraživanja i participacije svih sudionika odgojnoga procesa i koja se u praksi kontinuirano provjerava, dopunjuje i mijenja. Nadalje, autorica ističe da je to moguće u vrtićima koji se transformiraju u organizacije koje uče i istražuju jer je sam proces sukonstruiranja kurikuluma neodvojiv od procesa učenja. Također, priroda kurikuluma kao teorijske koncepcije koja se sukonstruira na temeljima prakse u ustanovi je nepredvidiva, kompleksna i multidimenzionalna. (Slunjski, 2006)

Usto kurikulum predstavlja okvirni vodič prakse koji karakterizira smjer kretanja, odnosno djelovanja kako bi se došlo do određenog cilja. (Previšić, 2007) Autorica Sekulić-Majurec (2007) kurikulum definira kroz prizmu uloga sudionika odgojno-obrazovnog procesa u njegovu stvaranju, provedbi i vrednovanju. Stoga autorica različite definicije kurikuluma dijeli u dvije grupe: (1) kurikulum identificiran sa sadržajima koje djeca trebaju usvojiti, znanjima i vještinama kojima trebaju ovladati, a karakteriziraju ga kognitivni ciljevi koji se obrazovanjem žele postići te je naglasak na sadržaju i (2) kurikulum koji uz sadržaje razrađuje i vrijednosti koje bi djeca trebala usvojiti, a karakteriziraju ga afektivni ciljevi i socijalni uvjeti u kojima se proces odgoja i obrazovanja odvija te je naglasak na djeci.

Osim navedenog, autorica Slunjski (2001) kurikulum definira kao cjeloviti odgojno-obrazovni proces, koji obuhvaća ciljeve, sadržaje, nastavne metode, metode situacije i strategije te evaluiranje rezultata. Ista autorica navodi (2006) podjelu predškolskog kurikuluma u širem i užem smislu. Predškolski kurikulum u širem smislu odnosi se na odgojno-obrazovnu koncepciju na razini države, koja je propisana aktima koji sadržavaju

temeljne ideje i načela odgoja i obrazovanja, življenja i učenja djece. Predškolski kurikulum u užem smislu odnosi se na odgojno-obrazovnu koncepciju koja se zajednički razvija, tj. sukonstruira, u određenoj ustanovi te se podudara s kvalitetom njenih uvjeta za življenje, učenje i odgoj djece.

S obzirom na to da se kurikulum orijentira prema određenoj kategoriji, u ovom kontekstu prema djeci rane i predškolske dobi, poželjno je da omogućava djetetu njegov razvoj i osigurava poticajno okruženje. Upravo je zbog navedenoga važno naglasiti značaj humanističkog koncepta kurikuluma koji je orijentiran na sam razvoj, a ne na produkt, za što se također zalaže i funkcionalistički kurikulum. Uzevši u obzir potrebe i razvoj djece, kurikulum se također dijeli s obzirom na vrstu i područje njegove primjene, a integrirani se kurikulum navodi kao vrsta koja se najčešće primjenjuje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. (Previšić, 2007; Slunjski, 2011) Nadalje, Miljak (2005) povezuje kurikulum s važnošću konteksta i kulture pojedine ustanove, ozračjem, interakcijama i sl., čime se podupire rast i razvoj kurikuluma zasnovanog na fleksibilnoj metodologiji.

Kurikulum se gradi i razvija na osnovi konkretne prakse u kojoj je naglasak na procesu, a ne na cilju. Isto tako, kurikulum je nastojanje da se temeljna načela i značajke odgojne koncepcije komuniciraju putem kritičkih rasprava, stoga kurikulum nastoji prevladati jaz između teorije i prakse. (Miljak, 1996) Različiti pristupi kurikulumu i njihova polazišta od ključne su važnosti za rad u odgojno-obrazovnim ustanovama. Bitno je istaknuti da kurikulum ovisi o odgojno-obrazovnoj praksi i lokalnom kontekstu te da zajednički djeluju u svrhu postizanja kvalitete ustanove ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja. (Miljak, 2005)

3.1. Organizacija sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja Savezne Republike Njemačke i grada Berlina

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje smatra se osnovnom, odnosno početnom razinom u obrazovnom sustavu Savezne Republike Njemačke. Naime, ono pravno i organizacijski pripada skrbi za djecu i mladež, a time i u djelokrug javne skrbi, odnosno socijalne službe. U pravilu su socijalna ministarstva pojedinih saveznih pokrajina nadležna za ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. (Dreyer, 2018)

Prema Zakonu o skrbi o djeci i mladima (SGB VIII), zadatak je vrtića skrb, obrazovanje i odgoj djece, a dijeli se na dvije vrste ustanova: (1) KITA

(*Kindertageseinrichtung*), u doslovnom prijevodu „Dnevni boravak“ koji nudi cjelodnevnu skrb za djecu u dobi od godine dana do sedme godine života; (2) *Kindergarten*, odnosno dječji vrtić koji nudi poludnevnu skrb za djecu od tri godine do sedme godine života.¹ Nadalje, jaslice (*Krippe*) obuhvaćaju djecu od rođenja do treće godine života. (Dreyer, 2018) Zakon o skrbi o djeci i mladima (SGB VIII) navodi sljedeće oblike odgoja i obrazovanja djece: (1) *Kindertageseinrichtung* (djeca u dobi od 0 do 3 godine i od 3 do 6 godina); (2) *Kinderhorten* (djeca u dobi od 6 do 12 godina); (3) mješovite grupe; (4) *Tagespflegeperson*, odnosno dadilja.

Obrazovanje, odgoj i skrb u njemačkim odgojno-obrazovnim ustanovama za djecu rane i predškolske dobi (*Kindertageseinrichtung*) organizirani su uglavnom u heterogene skupine, a u jaslicama su djeca često grupirana u homogene skupine. Nadalje, autor Dreyer (2018) navodi specifičnost oblika grupnih organizacija – zatvoren, poluotvoren i otvoren koncept. U zatvorenom se konceptu sve aktivnosti odvijaju unutar sobe dnevnog boravka, u poluotvorenom se konceptu aktivnosti provode u sobi dnevnog boravka i ostalim prostorijama vrtića, a u otvorenom se konceptu promiče potpuna sloboda izbora djece, odnosno djeca se ne grupiraju u određene odgojno-obrazovne skupine, već se mogu kretati iz jedne prostorije/sobe u drugu.

Važno je spomenuti da do 2006. godine sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja nije uključivao djecu mlađu od tri godine. (*Bildungsberichterstattung*, 2006) 2010. godine počeo se povećavati broj ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje zbog toga što su se proširile obrazovne mogućnosti i one su sve više počele uključivati djecu mlađu od tri godine. Također, 2010. godine većina je vrtića bila u privatnom vlasništvu. Shodno navedenom, jedan je od glavnih ciljeva obrazovne politike bio, osim spomenute dinamike širenja ustanova za djecu mlađu od tri godine, općeniti razvoj ustanova i samih odgojno-obrazovnih skupina te sudjelovanje roditelja u financiranju putem mjesečnih naknada. (*Bildungsberichterstattung*, 2012) S obzirom na to da je od 1996. godine zakonski propisano pravo na pohađanje vrtića i osiguravanje skrbi, odgoja i obrazovanja za djecu od 3 godine do polaska u školu, 2009. godine donesen je i Zakon o uzdržavanju djece (*Kinderförderungsgesetz – KiföG*). U kolovozu 2013. godine zakonski je određeno pravo na skrb, odgoj i obrazovanje djece mlađe od tri godine (SGB

---

¹ <https://www.bildungserver.de/Bildungsplaene-fuer-Kitas-2027-de.html>
https://praxistipps.focus.de/kita-und-kindergarten-das-ist-der-unterschied_129806

VIII), a 2017. godine pokrenut je investicijski fond pod nazivom „Proširenje skrbi o djeci“ (*Kinderbetreuungsfinanzierung*) kojim se otvorilo 100 000 novih mjesta za djecu mlađu od tri godine. Shodno svemu navedenom, 2018. godine donesen je „Zakon o daljnjem razvoju kvalitete i sudjelovanja u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje“ (*Gute-KiTa-Gesetz*), koji propisuje da svaka savezna regija pruža individualnu potporu daljnjem razvoju kvalitete i poboljšanja sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (SGB VIII).

Savezna Republika Njemačka broji sveukupno 16 kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje podijeljenih prema regijama, a to su: Baden-Wuerttemberg, Bayern, Berlin, Branderburg, Bremen, Hamburg, Hessen, Mecklenburg-Vorpommern, Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen, Rheinland-Pfalz, Saarland, Sachsen, Sachsen-Anhalt, Schleswig-Holstein, Thüringen. Vidljivo je da regija Berlin-Brandenburg ima dva različita kurikuluma jer se njihov broj formira ovisno o veličini regije.

3.2. Pregled kurikuluma grada Berlina – BBP

Izvorni naziv kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje grada Berlina je „Berlin Bildungsprogramm für Kitas und Kindertagespflege“ (BBP), prijevod na engleski jezik je „Bridging Diversity – An early years programme“ (*Premošćivanje različitosti – Program ranog odgoja*). BBP se sastoji od koncepta odgoja i obrazovanja (*Bildung*), ciljeva pedagoške prakse: jačanje kompetencija, stvaranja pedagoškog procesa, rane intervencije i integracije djece s teškoćama u razvoju, partnerstva s roditeljima za odgoj i obrazovanje djece, poticanja prijelaza; te područja učenja i demokratske participacije: suradnje i komunikacije unutar tima i uloga ravnatelja i pružatelja usluga, odnosno osnivača vrtića.

U prvome je poglavlju – *Koncept odgoja i obrazovanja* – navedena svrha odgojno-obrazovnih ustanova te shvaćanja odgoja i obrazovanja (u kurikulumu se koristi riječ *Bildung* – obrazovanje u širem smislu, odnosno odgoj i obrazovanje). Svrha je odgojno-obrazovnih ustanova grada Berlina podržati i upotpuniti obrazovanje, odgoj i skrb o djeci kako bi svoj djeci osigurali optimalan socijalni, emocionalni, tjelesni i psihološki razvoj. Ovakav holistički pristup obrazovnog koncepta zahtijeva od odgojno-obrazovnih stručnjaka povjerenje i suradnju s roditeljima. Nadalje, BBP navodi da odgoj i obrazovanje uključuju stvaranje vlastite slike svijeta što podrazumijeva razvijanje osobne

odgovornosti, pridonosjenje zajednici te oblikovanje svijeta s drugima na odgovoran način. Takvo shvaćanje obrazovanja karakterizira obrazovanje kao cjeloživotni proces. Zatim se u tom kurikulumu odgoj i obrazovanje shvaćaju kao aktivan, osjetilni, društveni i ugodni proces koji podrazumijeva da dijete otkriva, istražuje i oblikuje vlastiti svijet koristeći sva osjetila, ističe želju za učenjem i radoznalost te osjećaj sreće i ponosa kada sazna i nauči nešto novo. Navedene karakteristike podrazumijevaju da odgoj i obrazovanje započinju rođenjem. Odgoj i obrazovanje kao socijalni proces podrazumijevaju da djeca od rođenja stupaju u interakciju s vlastitom okolinom, a uvažavanjem i podržavanjem njihovih pokušaja interakcije daje im osjećaj emocionalne sigurnosti. Nadalje, BBP navodi da odgoj i obrazovanje treba povezivanje i kvalitetne odnose s drugim ljudima, a posebice se ističe odnos s odgajateljem u najranijoj dobi, čiji bi cilj trebao biti razvijanje osjetljivog i pouzdanog odnosa s djetetom. Odgajatelji bi trebali stvarati ugodnu klimu i poticajno okruženje koje će dijete pozivati na istraživanje i učenje. Osim navedenoga, odgoj i obrazovanje podrazumijevaju sudjelovanje i želju za ostvarivanjem punoga potencijala. Pravo djece na sudjelovanje propisano je Zakonom o skrbi o djeci i mladima (SGB VIII) te u Konvenciji o pravima djeteta. Djeca žele sudjelovati te su, ako su im omogućena prava na sudjelovanje, sposobna preuzeti odgovornost za ispunjavanje zadataka. Djeca, također, uče sudjelovati u svim odlukama i projektima važnima za njih same i za cjelokupnu zajednicu i trude se ostvariti određena postignuća i ciljeve, a sudjelovanje i trud se grade na povjerenju i razmišljanju da pojedinac to doista želi. Stoga je djeci potrebno slati poruke potpore i podrške, primjerice *Važni ste!*, *Možete vi to.* i sl. Za svakodnevni život to zapravo znači da se odgajatelji trebaju propitivati mogu li djeca s potpunom slobodom izraziti svoje želje i potrebe, jesu li interesi i želje sve djece prepoznati kao jednaki, hoće li se čuti svi ili samo oni čije se ideje dobro uklapaju u ideje odgajatelja i dr. Dakle, odgajatelj treba djecu poticati na rasprave i dogovore te tako poticati demokratsku kulturu. Upravo se zbog toga ističe važnost provođenja jutarnjih krugova svakog dana jer se smatra da djeca tada imaju veću mogućnost za participaciju i razgovor. Demokratski konstituirana društva dužna su jamčiti svakoj osobi jednako pravo na razvoj vlastitih sposobnosti i sudjelovanje u zajednici. Stoga odgojno-obrazovne procese treba osmisliti na način da sva djeca imaju jednake obrazovne mogućnosti i pravo na aktivno sudjelovanje, pa tako i djeca s teškoćama u razvoju za koju je osmišljen koncept inkluzivnog obrazovanja. Nadalje,

odgoj i obrazovanje pod utjecajem su socio-kulturnog konteksta, upravo je zbog toga cilj razvoj pozitivne slike o sebi i komunikacijskih vještina kako bi se pojedinac što kvalitetnije suočavao sa samim sobom i svijetom koji ga okružuje. Sljedeća sastavnica koncepta odgoja i obrazovanja je zdravlje, a ono obuhvaća tjelesnu, emocionalnu i društvenu dobrobit svakog pojedinca. Naime, dijete koje se osjeća ugodno u vlastitom tijelu, osjeća se i prihvaćeno, poštovano i cijenjeno u svom okruženju, a posebice u svojoj obitelji i odgojno-obrazovnoj ustanovi pa taj osjećaj kod njega budi još veću znatiželju i želju za istraživanjem. Isto tako, BBP ističe odgoj i obrazovanje za održivi razvoj, a definira ga kao razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnje generacije bez rizika da buduće generacije neće moći zadovoljiti vlastite potrebe, a kao cilj postavljeno je podržavanje djece u boljem razumijevanju svijeta. Uz navedeno, BBP ističe temeljne vrijednosti na kojima rani i predškolski odgoj i obrazovanje grada Berlina počiva, a to su: jednakost, demokratski život, poštivanje sebe i sloboda izražavanja vlastitog mišljenja. Posebice se ističe vrijednost poštivanja različitosti, naročito religioznih.

Drugo poglavlje navodi ciljeve odgojno-obrazovne prakse, odnosno temeljeno na vrijednostima demokratskog društva (dostojanstvo, sloboda, odgovornost, samoodređenje, jednakost, solidarnost, pravda i sudjelovanje) kao glavni cilj navodi jačanje djetetovih kompetencija. Kompetencije se dijele u četiri kategorije: (1) ja-kompetencije, (2) socijalne kompetencije, (3) kompetencije znanja (kognicije) te (4) kompetencije *učiti kako učiti*. One opisuju smjer u kojem bi odgajatelji trebali poticati i osnaživati dijete kako bi maksimalno iskoristilo svoje potencijale i mogućnosti. Kompetencije su usko povezane i u međusobnom djelovanju. Naime, u sedmom poglavlju, BBP opisuje svako područje učenja ponaosob, a opisuje ih upravo kroz navedene kompetencije. Svaka je pojedina kompetencija opisana u obliku smjernica odgajateljima na koji način da potiču i osnažuju pojedinu kompetenciju kod djece. Isto tako, ističe važnost osobnih uvjerenja, vrijednosti, mišljenja i stavova odgajatelja u stvaranju kvalitete odgojno-obrazovne ustanove.

Treće poglavlje opisuje značajke odgojno-obrazovnih procesa, zadatke pedagoške metodologije, promatranje i dokumentiranje odgoja i obrazovanja, uspostavljanje dnevne rutine s djecom i ulogu igre, planiranje i provođenje projekata te stvaranje poticajnog prostora i okruženja. Kao značajku odgojno-obrazovnih procesa navodi, prije svega, holističnost što podrazumijeva da su sadržaj i podrška učenju u ranom djetinjstvu

povezani s različitim izazovima, potrebama i interesima djece. Shodno tome, stjecanje obrazovnih sadržaja povezano je sa stjecanjem kompetencija. Procesi stjecanja kompetencija usko su povezani s iskustvima djece i mogućnostima njihova razvoja. BBP ističe da se sadržaj ne prenosi djeci, da ako se procesi i rezultati učenja unaprijed planiraju i određuju od strane odraslih, to samo može ugroziti razvoj i dobrobit djeteta. Kao sljedeća se značajka navodi individualnost, odnosno uloga je odgajatelja da usmjerava svako pojedino dijete k stjecanju njegovih kompetencija i potencijala, u skladu s njegovim jakim stranama. Nadalje, ističe i integriranost, odnosno isprepletenost sviju područja učenja. BBP kao pedagoško-metodološke zadatke ističe osiguravanje različitih odgojno-obrazovnih procesa tijekom dana, otkrivanje metoda za što bolje podržavanje odgojno-obrazovnih procesa u ranom djetinjstvu. Kada je riječ o promatranju i dokumentiranju odgojno-obrazovnih procesa, govori se o uočavanju raznolikosti potreba, ideja i aktivnosti djece. BBP navodi da je za dijete učinkovitije ako su promatranje i dokumentiranje usmjereni na njegove jake strane i emocionalnu dobrobit. Promatranje odgojno-obrazovnih procesa uključuje zabilješke odgajatelja o djetetovim razvojnim mogućnostima kako bi se uvidjelo na kojem se stupnju razvoja dijete trenutno nalazi te one trebaju sadržavati kontekst u kojem se dijete u trenutku promatranja nalazi i portfolio svakog pojedinog djeteta. Promatranje se odnosi i na obrasce aktivnosti, tzv. sheme djeteta, koje ono koristi u svojim procesima učenja. Osim navedenog, obvezni je alat za dokumentiranje *Das Berliner Sprachlerntagebuch* („Berlinski dnevnik učenja jezika“). Cilj je *Sprachlerntagebuch* da odgajatelj kontinuirano prati obrazovne i razvojne putove djece do polaska u školu. Sve navedeno čini temelj za obavljanje individualnih razvojnih informacija s roditeljima. Isto tako, ističe se važnost dijeljenja *Sprachlerntagebuch* sa školom koju će dijete polaziti kako bi i učitelji dobili uvid u razvojne mogućnosti djeteta. Promatranje i dokumentiranje ima za cilj uočiti trenutne interese i potrebe djece kako bi odgajatelj osigurao odgovarajuće poticaje i materijale te kreirao poticajno okruženje. Osim matičnog odgajatelja, promatranje provode i odgajatelji drugih odgojno-obrazovnih skupina kako bi matični odgajatelj dobio širi uvid u razvojne mogućnosti, potrebe i interese pojedinog djeteta. Također, značajnu ulogu u dokumentiranju imaju i sama djeca. Uspostavljanje dnevne rutine odnosi se na osobnu higijenu, odmor, obroke, pospremanje igračaka i materijala itd., a upravo ta rutina djeci omogućava osjećaj sigurnosti. Djecu se potiče da komunicirajući izraze svoje potrebe i želje. Prilikom organiziranja dnevne rutine

važno je osigurati jasne strukture koje djeca koriste za orijentaciju. BBP ističe i slobodu za vlastite aktivnosti djece u koje se odgajatelj ne upliće osim ako ga djeca ne uključe. U tim aktivnostima (igri) djeca istražuju svoju okolinu i tako dolaze do boljeg razumijevanja i spoznavanja svijeta. Projekti nude djeci mogućnosti za otvaranje daljnjeg pristupa svijetu, a mogu se opisati kao namjerna akcija djece i odraslih tijekom bavljenja određenom temom iz stvarnosti. Planiranje i provođenje projekata odvija se s djecom, a karakteristično je istraživačko i iskustveno učenje. Projekti nisu vremenski i prostorno ograničeni, već nude širok spektar mogućnosti. BBP također navodi prostor kao „trećega odgajatelja“, a stvaranje poticajnog prostora i okruženja važan je za djetetov cjelovit razvoj. Prostor i materijali namijenjeni su poticanju kretanja, razmišljanja, istraživanja i igre djece. Osim usklađenosti prostora sa sigurnosnim zahtjevima, prilikom planiranja prostora poseban se naglasak stavlja na aspekte održivosti, odnosno na materijale i poticaje koji su ekološki prihvatljivi.

Četvrto poglavlje ističe važnost rane intervencije i integracije djece s teškoćama u sustav odgoja i obrazovanja. U Berlinu se izraz *integracija* koristi u smislu zajedničkog procesa odgoja i obrazovanja djece s teškoćama u razvoju i bez njih, bez diskriminacijskog tona. Cilj je osigurati poticajno i sigurno okruženje za djecu s teškoćama u razvoju te im omogućiti osjećaj pripadanja bez obzira na teškoću. Također, inkluzivno obrazovanje, tj. integracija, podrazumijeva da se odgajatelji prilagođavaju zahtjevima djece, a ne da se pojedinačno dijete mora prilagoditi odgojno-obrazovnoj ustanovi. Za uspješnost integracije ključna je rana intervencija u koju su, osim odgojno-obrazovne ustanove (uključujući sve odgojno-obrazovne djelatnike), uključene i ambulante za djecu i mlade te socijalni pedijatrijski centri. U Berlinu je zakonski propisano da djeca s teškoćama u razvoju imaju pravo na dodatnu socijalno-obrazovnu potporu te su osigurana dodatna financijska sredstva za materijalne uvjete i za stručnjaka (najčešće su to „odgajatelji za integraciju“, koji su dodatnim usavršavanjem stekli to zvanje). Nadalje, kao glavna karakteristika rane intervencije ističe se multidisciplinarnost, odnosno uključivanje različitih stručnjaka u proces odgoja i obrazovanja djece s teškoćama u razvoju.

U petom poglavlju ističe se i opisuje partnerstvo s roditeljima koje uključuje odnos pun povjerenja i poštovanja. On uključuje i redovitu komunikaciju koju karakterizira međusobno uvažavanje, otvorenost i spremnost na dijalog. Roditelji imaju pravo

sudjelovati u donošenju odluka u ustanovi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje putem različitih odbora (vijeća), imaju pravo sudjelovati u aktivnostima i predlagati ih. Individualni su razgovori, odnosno razvojni razgovori, obvezni te se održavaju jednom do dva puta godišnje (prema potrebi i češće), a služe razmjeni informacija između roditelja i odgajatelja o djetetovom napretku u vrtiću i kod kuće. Ističe se i važnost prihvaćanja svake obitelji, bez obzira na društvenu i kulturnu pripadnost s obzirom na to da u Berlinu ima mnoštvo različitih kultura i naroda. Uloga odgajatelja je, između ostaloga, podrška roditeljima prilikom jačanja roditeljskih kompetencija.

BBP u šestom poglavlju ističe prijelaze kao vrlo osjetljive faze u životu djeteta. Kao prvi značajniji prijelaz ističe se prijelaz iz roditeljskoga doma u dječji vrtić, a zatim prijelaz iz vrtića u školu. Osim navedenih prijelaza, BBP ističe i promjene vrtića ili odgojnih skupina koje također predstavljaju značajne prijelaze u životu djeteta. Navedeni prijelazi kod djeteta mogu izazvati potrebu za procesuiranjem snažnih emocija (npr. tuga, strah, radost, ponos), potrebu za promjenom slike o sebi, promjene na razini odnosa i životnog okruženja i sl. Budući da se dijete u prijelaznim situacijama istovremeno suočava s mnoštvom zahtjeva, one mogu sadržavati i mogućnosti i rizike. BBP navodi da uspješni prijelazi jačaju djetetovo povjerenje u samoga sebe.

Sedmo poglavlje odnosi se na područja učenja (zdravlje, socijalni i kulturni život, komunikacija – jezici, pisana riječ i mediji, umjetnost – umjetničko stvaralaštvo, glazba i drama, matematika te priroda, okruženje i tehnologija) koja su zasebno razrađena. Na početku svakog područja učenja prikazan je teorijski okvir te značaj koji ima za odgojno-obrazovne procese djece. Područja učenja razrađena su u tri dijela: (1) istraživačka pitanja koja se fokusiraju na pojedinačno dijete u njegovom svijetu, kompetencije koje se stječu u određenom području učenja te praktični prijedlozi odgajateljima, (2) istraživačka pitanja, kompetencije i praktični prijedlozi koje se odnose na dijete u zajednici s drugom djecom te (3) istraživačka pitanja, kompetencije i praktični prijedlozi koji se odnose na dijete u istraživanju širega okruženja.

U posljednjem, osmom poglavlju ističe se važnost demokratskog sudjelovanja, timskog rada i komunikacije među odgojno-obrazovnim djelatnicima, ali i djecom. Djeca uče o demokraciji doživljavajući i živeći demokraciju, stoga je potrebno da im odgajatelji budu uzoran model, posebice u odnosima s drugim kolegama i odraslima općenito. Na taj način djeca imaju prilike uvidjeti kako postupati s drugima s poštovanjem i osjećajem

jednakosti te kako se odgovorno odnositi prema drugima i samome sebi, kako zastupati vlastite brige i interese i sl. Demokratska kultura temeljena na sudjelovanju omogućuje djeci i odraslima da osjete i dožive da su cijenjeni kao osobe te da se poštuju njihove potrebe, interesi i perspektive. Nadalje, ističe se uloga odgajatelja kao učitelja i učenika jer na taj način pokazuju djeci da učenje i razvoj nikada ne prestaju, a to se postiže autentičnošću odgajatelja, odnosno spremnošću za učenjem novoga i preuzimanja odgovornosti za vlastite postupke. Osim navedenog, BBP ističe važnost zdravlja i dobrobiti odgajatelja jer djeca tako mogu promatrati i doživljavati brigu odraslih o vlastitom tijelu i mentalnom zdravlju te njihovo nošenje sa stresom. Briga o vlastitom zdravlju ima veliki utjecaj na kvalitetu odgojno-obrazovnog rada, ističe BBP.

Zaključno, BBP ističe ulogu ravnatelja, odnosno osnivača vrtića te opisuje koje su njegove obveze i zadaci. Neki od zadataka i obveza su: osigurati svakom djetetu najbolji mogući razvoj i obrazovanje, snošenje odgovornosti za sveukupnu kvalitetu ustanove i kvalitetnu organizaciju itd. Na kraju svakog poglavlja nalaze se smjernice odgajateljima za svako područje, odnosno teze koje BBP smatra važnima. Na primjer, teza *Odgajatelji su istovremeno učitelji i učenici* sastoji se od sljedećih smjernica: svakodnevicu s djecom odgajatelj shvaća kao vrijedno polje iskustva za sebe, pokazuje djeci da ni odrasli ne prestaju s učenjem i razvojem, dozvoljava djeci da sudjeluju u vlastitim procesima učenja te da učenje može biti uspješno, prati trenutne rasprave i stječe nova znanja o odgojno-obrazovnim procesima te se aktivno stručno usavršava.

3.3. Pregled kurikuluma Republike Hrvatske – Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje službeni je dokument Republike Hrvatske koji sadrži temeljne vrijednosti odgoja i obrazovanja djece u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Kurikulum se sastoji od sedam dijelova koji uključuju polazišta, načela, vrijednosti i ciljeve *Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, odnos kurikuluma vrtića te kurikuluma predškole, osiguranje kvalitete te profesionalni razvoj stručnih djelatnika vrtića.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje polazi od već postojećih dokumenata u području ranog odgoja i obrazovanja, primjera dobre odgojno-

obrazovne prakse u Republici Hrvatskoj i svijetu te od znanstvenih studija koje su doprinijele ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, dale uvide u određene teorije i prakse povezane sa svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

Drugi dio Kurikuluma obuhvaća načela, odnosno vrijednosna uporišta, koja su bitne sastavnice u osiguravanju unutarnje usklađenosti svih drugih sastavnica kurikuluma i partnerstva među sudionicima koji sudjeluju u izradi i primjeni kurikuluma, a odnose se na fleksibilnost odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću, partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom, osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju te na otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost na unaprjeđivanje prakse.

Sljedeći dio ističe vrijednosti izvedene iz humanističkog naslijeđa društva i civilizacije koje obuhvaćaju društvenu i pojedinačnu razinu, a služe kao orijentir za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ciljeva. Vrijednosti služe usmjeravanju odgojno-obrazovnog djelovanja k osiguravanju individualne i društvene dobrobiti s obzirom na to kakvu se djecu i društvo želi razviti. Vrijednosti koje *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* navodi su znanje, identitet, humanizam i tolerancija, odgovornost, autonomija te kreativnost.

Četvrti dio Kurikuluma čine ciljevi koji su usmjereni na osiguravanje dobrobiti za dijete i cjeloviti razvoj, odgoj i učenje te razvoj kompetencija. Osiguravanje dobrobiti za dijete uključuje osobnu, emocionalnu i tjelesnu dobrobit, obrazovnu dobrobit i socijalnu dobrobit, a drugi cilj podrazumijeva shvaćanje djeteta kao cjelovitog bića, prihvaćanje njegove prirode i želje za učenjem. Naglasak se stavlja i na razvoj samopoštovanja, samopouzdanja i pozitivne slike o sebi, a postiže se ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje koje je obrazovna politika Republike Hrvatske prihvatila iz Europske unije (komunikacija na materinskom jeziku, komunikacija na stranim jezicima, matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju, digitalna kompetencija, učiti kako učiti, socijalna i građanska kompetencija, inicijativnost i poduzetnost te kulturna svijest i izražavanje).

Polazišta, načela, vrijednosti i ciljevi Kurikuluma sačinjavaju temeljne sastavnice za oblikovanje kurikuluma vrtića i kurikuluma predškole. Za kurikulum vrtića važno je da se zajednički razvija, odnosno sukonstruira u određenom vrtiću implementirajući temeljne sastavnice *Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, čiju perspektivu određuje kultura svakog pojedinog vrtića. Također, kvalitetan kurikulum

vrtića ima integriranu i razvojnu prirodu te humanističku i sukonstruktivističku orijentaciju. Isto tako, ključnu ulogu u planiranju i oblikovanju kurikuluma vrtića ima i promatranje i dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa. Kurikulum predškole namijenjen je odgojno-obrazovnom radu s djecom koja nisu obuhvaćena nijednim oblikom redovnog programa vrtića, a cilj je osigurati prilike za stjecanje iskustva kvalitetnog institucijskog predškolskog odgoja i obrazovanja. Pohađanje vrtića godinu dana prije polaska u školu obvezno je za svu djecu u Republici Hrvatskoj. Kurikulum predškole karakteriziraju jednake značajke kao i kurikulum vrtića.

Šesti dio Kurikuluma ističe važnost osiguranja kvalitete, kao temeljne zadaće svih podsustava Nacionalnog odgojno-obrazovnog sustava, čije je temeljno obilježje stalni rast i razvoj. Nadalje, kvaliteta je rezultat promišljenog djelovanja koje uključuje (samo)procjenu i vanjsko vrednovanje. S obzirom na to da kvalitetu ustanove čini ukupnost utjecaja (okruženje, ozračje, vođenje itd.), nužan je profesionalni razvoj i usavršavanje svih djelatnika odgojno-obrazovne ustanove, što je i istaknuto u posljednjem dijelu Kurikuluma.

3.4. Usporedba *Berliner Bildungsprogramma* i *Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*

Das Berliner Bildungsprogramm i *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* doneseni su iste godine. Razmatrajući samu podjelu i strukturu BBP-a i Nacionalnog kurikuluma, vidljiva je razlika u njihovim temeljnim sastavnicama. Naime, BBP kao temeljne sastavnice navodi koncepciju odgoja i obrazovanja, ciljeve, kreiranje odgojno-obrazovnog procesa, ranu intervenciju i integraciju, partnerstvo s roditeljima, značajne prijelaze te područja učenja i demokratsku participaciju, dok Nacionalni kurikulum ističe polazišta, načela, vrijednosti i ciljeve kao temeljne sastavnice. Nacionalni kurikulum tako pruža jasniji pregled navedenih sastavnica i zapravo samih postavki odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

U polazištima je primjetno da oba kurikuluma polaze od već postojećih dokumenata, a *Konvencija o pravima djeteta* im je zajednička te BBP veliku važnost također daje

Zakonu o skrbi o djeci i mladima. Nacionalni kurikulum ima jasno navedena i opisana načela, dok se u BBP-u načela mogu iščitati, no u suštini oba kurikuluma ističu važnost fleksibilnosti odgojno-obrazovnog procesa, partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom, osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju te otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost na unaprjeđivanje prakse. Partnerstvo s roditeljima u BBP-u nije istaknuto kao načelo, ali je važno spomenuti obvezne individualne (razvojne) razgovore minimalno jednom godišnje, a najčešće se u praksi provode oko djetetova rođendana. Govoreći o vrijednostima na kojima rani i predškolski odgoj i obrazovanje grada Berlina počivaju, navode se jednakost, demokratski život, poštivanje sebe i sloboda izražavanja vlastitog mišljenja te poštivanje različitosti, naročito religioznih. Razlog isticanju vrijednosti poštivanja različitosti počiva na činjenici da stanovništvo Berlina čini velik broj različitih kultura i naroda. S druge strane, Nacionalni kurikulum ističe znanje, identitet, humanizam i toleranciju, odgovornost, autonomiju te kreativnost kao temeljne vrijednosti na kojima rani i predškolski odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske počivaju. U BBP-u navedene vrijednosti nisu toliko detaljno razrađene i pojašnjene kao u Nacionalnom kurikulumu, što zapravo omogućuje bolje razumijevanje navedenih temeljnih vrijednosti. Isto tako, BBP u više navrata ističe vrijednosti demokratskog društva te veliki naglasak stavlja na demokratski odgoj i obrazovanje već od najranije dobi, dok se u Nacionalnom kurikulumu također ističe značaj poticanja razvoja demokratskog društva i kulture, no to nije u tolikoj mjeri naglašeno kao u BBP-u. Nadalje, Nacionalni kurikulum ima detaljno razrađene i postavljene ciljeve odgoja i obrazovanja, ističući osiguranje dobrobiti djeteta te njegov cjeloviti razvoj i razvoj osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje, dok BBP kao glavni cilj odgoja i obrazovanja ističe razvoj ja-kompetencija, socijalnih kompetencija, kompetencija znanja te kompetencija učiti kako učiti. Posljednja navedena kompetencija zajednička je navedenim kurikulumima. Iako BBP ne ističe zasebno osiguravanje dobrobiti za dijete, taj se cilj proteže kroz cijeli dokument.

Osim prethodno navedenog, ono što čini razliku između opisanih kurikuluma jest isticanje rane intervencije i inkluzivnog obrazovanja, odnosno integracije djece s teškoćama u razvoju te značajni prijelazi u životu djeteta koje navodi BBP. Također, BBP veliku važnost pridaje zdravlju (fizičkom i mentalnom) odgajatelja jer, kako ističe, upravo briga odgajatelja o sebi pruža djetetu model kako se odnositi prema vlastitom tijelu,

odnosno zdravlju. Oba kurikulumuma ističu važnost dokumentiranja odgojno-obrazovnog procesa, no Nacionalni kurikulum detaljno razrađuje moguće tehnike i oblike dokumentiranja. Ono što BBP ističe jest *Sprachlerntagebuch*, odnosno dnevnik učenja jezika koji pri polasku u školu služi učiteljima u bržem i lakšem upoznavanju svakog pojedinog djeteta. Dnevnik se učenja bazira na temelju opažanih i zapisanih karakteristika razvoja pojedinog djeteta. Slično *Sprachlerntagebuchu* je razvojna mapa koja se koristi u programu „Korak po korak“. Također, u proces promatranja i dokumentiranja određenog djeteta, uključuju se i odgajatelji iz drugih odgojno-obrazovnih skupina, dok se u Nacionalnom kurikulumu u tom smislu ističu refleksije i kritička promišljanja s drugim odgojno-obrazovnim djelatnicima.

Nadalje, BBP velik naglasak i dalje stavlja na (obvezne) jutarnje krugove, a kao razlog navodi da je to idealna prilika da svako dijete može participirati i izražavati svoje mišljenje, dok se u Nacionalnom kurikulumu jutarnji krugovi ne spominju jer se podrazumijeva da dijete u svakom trenutku ima pravo na participaciju i izražavanje svog mišljenja. Isto tako, BBP navodi i opisuje važnost osmišljavanja i provođenja projekata, dok se oni kao takvi ne spominju u Nacionalnom kurikulumu, već u značajnijoj literaturi koja se odnosi na rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

Ono što čini najveću razliku između kurikulumuma jesu konkretne smjernice praktičarima za svako područje koje BBP sadrži na kraju na kraju svakog poglavlja i potpoglavlja. Te smjernice praktičarima omogućuju lakše razumijevanje i pridonose osiguravanju kvalitete odgojno-obrazovne ustanove.

Primjetne su mnoge sličnosti između opisanih kurikulumuma, no u BBP-u je i dalje veliki naglasak na područjima učenja koje Nacionalni kurikulum kao takve ne spominje zasebno. Iako BBP spominje područja učenja, u mnogo navrata ističe važnost usmjerenosti na dijete u procesu odgoja i obrazovanja, a ne na sadržaj. Također, bitnu razliku čini i to što BBP ne spominje kurikulum vrtića i kurikulum predškole zasebno, već se cijeli BBP odnosi na grad Berlin, dok u Republici Hrvatskoj Nacionalni kurikulum čini temelj za kreiranje kurikulumuma vrtića i kurikulumuma predškole.

Oba kurikulumuma opisuju dijete kao cjelovito, znatiželjno, kreativno i kompetentno biće, koje je aktivni stvaratelj vlastitog znanja. Dijete oba kurikulumuma vide kao istraživača te socijalnoga subjekta sa specifičnim potrebama, pravima i kulturom. Dakle, i jedan i drugi počivaju na jednakim značajkama – integrirana i razvojna priroda te humanistička,

konstruktivistička i sukonstruktivistička orijentacija i iako Nacionalni kurikulum ima jasniji prikaz navedenih značajki, vidljivo je da BBP isto tako počiva na njima.

Zaključno, Nacionalni Kurikulum na samom kraju sadržava dio o profesionalnom razvoju stručnih djelatnika vrtića, u kojem ističe važnost kontinuiranog profesionalnog učenja i razvoja zbog toga što kvalitetno inicijalno obrazovanje i kontinuirani profesionalni razvoj imaju izravan utjecaj na implementaciju Nacionalnog kurikuluma. BBP ne sadržava dio o profesionalnom razvoju.

4. ŠTO ZNAČI RAZUMJETI?

Prekretnica u problemu razumijevanja, odnosno u ljudskom razmišljanju, dogodila se početkom 20. stoljeća, a Bruner (2000) je naziva „interpretativnom prekretnicom“, koja se najprije očitovala u području umjetnosti, zatim u povijesti i društvenim znanostima, u epistemologiji, a potom i u obrazovanju. Autor navodi da je predmet interpretacije razumijevanje, a ne objašnjenje, čiji je instrument zapravo analiza. *Razumijevanje je ishod disciplinarnog organiziranja i kontekstualizacije prijepornih nepotpuno provjerljivih postavki.* (Bruner, 2000: 100), a jedan od najefikasnijih i najvažnijih načina na koje se to može postići jest pomoću narativnog iskaza. U narativnom iskazu, pojedinac se izražava u obliku priče, no važnost nije samo u sadržaju već i u narativnoj artificijelnosti.

Prema Barth (2004) razumijevanje se odnosi na eksplicitne ili implicitne norme koju pojedinac sam sebi nameće ili koju nameće njegov sugovornik, odnosno situacija u kojoj se on nalazi. U kontekstu institucionalnoga učenja, najprofitabilnijom vrstom učenja smatra se određena vrsta razumijevanja što znači razumjeti, a *to razumijevanje je plod promatranja interakcija koje se odvijaju tijekom situacija institucionalnog učenja, promatranja samih trenutaka u kojima nešto za nekoga dobiva smisao, gdje se mijenja njegova vizija predmeta razmišljanja.* (Barth, 2004:20) Na koji će način pojedinac razumjeti određenu situaciju ili fenomen ovisi o njegovoj subjektivnoj stvarnosti. Naime, s lakoćom može doći do pogrešnog razumijevanja djeteta, a autorica Barth (2004) navodi tri vrste zabuna – zabuna između riječi i smisla, zabuna između bitnih i nebitnih elemenata u odnosu na problem o kojem je riječ te zabuna u načinu razmišljanja.

O problemu razumijevanja sve se više govori i taj problem postaje bitan za sve ljude, razumijevanje se, upravo zbog toga, treba nalaziti u središtu odgoja za budućnost. Odgoj za razumijevanje ljudi je specifičan i on ne može biti numeriziran. (Morin, 2002) Autor Morin (2002) navodi dvije krajnosti u problemu razumijevanja – na jednoj krajnosti, koja je planetarna, dolazi do problema razumijevanja između ljudi, a druga je krajnost individualna i odnosi se na privatne odnose među bliskim ljudima. Bitno je razlikovati razumljivost i razumijevanje. Razumijevanje je puno složeniji proces za koji nije dovoljna samo komunikacija, odnosno prenošenje informacija, već se na taj način ostvaruje razumljivost ako je ta informacija dobro prosljeđena i shvaćena. Razumljivost

je prvi i nužni korak prema razumijevanju (Morin, 2002).

O razumijevanju piše i autorica Slunjski (2008), koja se obazire na razumijevanje u refleksivnom procesu. Ono može biti subjektivno i parcijalno. Subjektivno se razumijevanje odnosi na razumijevanje u kojem svatko na drugačiji način vidi i razumije probleme koji proizlaze iz odgojno-obrazovne prakse, a parcijalno je razumijevanje ono u kojem svatko vidi i razumije samo dio problema odgojno-obrazovnog procesa.

Bruner (2000:34) u iznošenju svoje teorije uma navodi pojam intersubjektivnosti, a odnosi se na *ljudsku sposobnost da se razumije tuđe mišljenje, ili kroz jezik, pokrete, ili na neki drugi način*. Bruner (2000), kao i Morin (2002), navodi da se razumijevanje ne može ostvariti samo putem riječi, već je potrebno shvatiti ulogu okruženja u kojoj se te riječi, dijela ili pokreti javljaju. Ljudsko razumijevanje sadržava spoznaju subjekta po subjektu, odnosno pojedinac se poistovjećuje sa sugovornikom ili situacijom kako bi je mogao razumjeti. Upravo to pokazuje da samo objašnjenje nije dovoljno za ljudsko intersubjektivno razumijevanje, ali da je bitno za intelektualno, odnosno objektivno razumijevanje. Ljudsko razumijevanje uključuje karakteristike pojedinca kao što su empatija, identifikacija, projekcija, otvorenost, simpatija i velikodušnost. (Morin, 2002)

Na samome je kraju važno spomenuti i samu etiku razumijevanja koja se odnosi na umjetnost življenja i koja od pojedinca, prije svega, traži da razumije drugoga na nesebičan način. Etika razumijevanja, isto tako, traži od pojedinca da razumije nerazumijevanje, da pojedinac obrazloži i argumentira. Razumijevanju treba pristupati bez osuđivanja i opravdavanja te optuživanja, a ono što mu pogoduje jest umijeće „ispravnog mišljenja“ i introspekcija. (Morin, 2002)

4.1. Razumjeti dijete

Kao što je već navedeno, dijete se prema novoj paradigmi djeteta i djetinjstva promatra kao cjelovito i društveno biće te kao osoba koja ima svoju kulturu, potrebe i prava. Upravo je zbog toga važno da se djetetu omogući da se razvija kao individua u autentičnom obliku sa svim njegovim potencijalima. Ako se dijete ne podrži na prihvatljiv i poticajan način, ono stvara negativnu sliku o sebi što dovodi do praznine koja postaje uzrok problema, odnosno onemogućavanja djetetu da upoznaje samoga sebe. (Tsabary, 2018) Iz navedenog je vidljivo koliko je uloga i podrška odraslih ključna za optimalan razvoj

djeteta. Podržavanje djeteta u upoznavanju samoga sebe, zasigurno doprinosi i razvoju njegova samopouzdanja, a time i jačanju njegova razumijevanja sebe i drugih. Nadalje, važno je istaknuti kako dijete kroz praksu i akciju *stječe i razvija praktično razumijevanje i znanje o okruženju u kojem živi* (Miljak, 2009:21), što se odnosi i na razumijevanje situacija, djece te odgajatelja kojeg onda prema tome prihvaća ili ne prihvaća, sukladno odgajateljevim postupcima i djelovanju prema njemu. (Miljak, 2009)

Osim promjena i novih spoznaja koje je istaknula nova paradigma djeteta i djetinjstva, do novih spoznaja došla je i neuroznanost koja istraživanja ranoga razvoja mozga smatra važnim zbog toga što su skrenula pažnju na značaj prenatalnog perioda i najranijih godina života. Između ostalog, navodi se podržavajuće okruženje koje predstavlja izuzetno važan čimbenik u stvaranju kvalitetnog rasta i razvoja djeteta (Woodhead, 2012; Velički i Topolovčan, 2017). Međutim, podršku djetetu važno je objediniti kroz sve komponente razvoja, što se postiže razumijevanjem komponenti razvoja u određenoj dobi djeteta te razumijevanjem dobiti odrasloga i djeteta.

4.1.1. Područja razvoja djeteta

Razvoj obuhvaća promjene koje se odvijaju u fizičkim, intelektualnim i socijalnim funkcijama, kao i ličnost djeteta u cjelini. Odvijaju se pod namjernim i nenamjernim utjecajima sredine. Pojam razvoja podrazumijeva stalan proces dopunjavanja, usavršavanja i uobličavanja postignuća prethodnih stupnjeva odgoja. Razvoj započinje prije rođenja, od trenutka začeća i sve do zrelosti. Ima kvantitativna i kvalitativna svojstva, a u području psihologije razvoj se izražava prvenstveno u kvalitativnim promjenama, odnosno u formiranju novih crta ličnosti (Starc, Čudina-Obradović, Pleša, Profaca i Letica, 2004).

Iako sva područja razvoja – motorička, spoznajna, govorna, socio-emocionalna (i duhovna) – imaju jednak značaj i međusobno se isprepliću te na dijete djeluju holistički, istaknut će se važnost socio-emocionalne i duhovne komponente razvoja upravo zato što se njima stvara kvalitetan odnos odrasloga i djeteta.

Socio-emocionalni razvoj predstavlja rezultat *međusobnog utjecaja djetetovog temperamenta i okoline u kojoj dijete odrasta*. (Gjurković, 2016:31). Emocijama dijete

signalizira odraslima u svojoj okolini koje su njegove potrebe i njima se od najranije dobi povezuje s okolinom. Takvim načinom dijete uči izražavati i razumjeti emocije, što doprinosi stvaranju međusobnog odnosa djeteta i odraslih (Starc i sur., 2004).

Duh i duhovnost nisu isto što i religioznost. Novija znanstvena istraživanja pokazuju da se duhovna komponenta razvoja odnosi na dijete, njegov identitet i njegove bitne potrebe te one zajedno predstavljaju dubinski sloj čovjeka (Ivančić, 2006). Nadalje, Ivančić (2006) navodi da duhovna komponenta ima izuzetan značaj za djetetov zdravi razvoj i cjelovitost njegova bića zbog čega ističe da je isključenost duhovne komponente povezana s kvalitetom, odnosno nekvalitetom dječjeg razvoja u određenim okruženjima. Isto tako Morin (2002) navodi duhovnu stranu odgoja koja za cilj ima poučavanje razumijevanja koje mora biti uvjet intelektualne i moralne solidarnosti čovječanstva.

4.1.2. Dobrobit

Počeci koncepcije dobrobiti nastali su iz općenitijeg pokreta demedicinalizacije zdravlja, u kojem je zdravlje općenito definirano kao stanje potpune tjelesne, mentalne i socijalne dobrobiti, a ne samo odsutnosti bolesti ili slabosti. (WHO, 1978) Otada se dobrobit počela razvijati kao sveobuhvatni koncept koji opisuje kvalitetu života ljudi, odnosno dinamičko stanje koje se pojačava kada pojedinac može ispuniti svoje osobne i društvene ciljeve. (Statham i Chase, 2010)

Naime, koncepti „dobrobit“, „zadovoljstvo životom“ i „kvaliteta života“ često se koriste kao sinonimi, a uključuju i objektivne i subjektivne aspekte života osobe (primjerice prihod kućanstva, struktura obitelji, obrazovni uspjeh, zdravstveno stanje i sl.). (Statham i Chase, 2010)

Dobrobit je temeljni ljudski cilj koji u iskustvo dobrog života uključuje osjećaj da se pojedinac dobro osjeća i dobro funkcionira. To nije nužno isto što i biti sretan jer su tjeskoba, depresija i ljutnja sastavni dio života. Osjećati se dobro cijelo vrijeme ne bi doprinijelo dobrobiti jer bi obezvrijedilo ulogu neugodnih emocija koje su od velikog značaja u životima pojedinaca kada ih doživljavaju u odgovarajućem kontekstu. (Huppert, 2014) Isti autor (2014) navodi da se dobrobit može koristiti za opisivanje objektivnog stanja kao i subjektivnog iskustva. Objektivna se dobrobit odnosi na dobrobit na društvenoj razini, odnosno ukazuje na kvalitetu ishoda za koje se odgovornim smatra

sustav u cjelini (npr. obrazovanje, zdravstvo, sigurnost, okoliš...). Subjektivna dobrobit temelji se na načinima kako ljudi zapravo doživljavaju vlastite živote. S druge strane, autorica Pavlović Breneselović (2010) dobrobit svrstava u dvije dimenzije, a to su: personalna dobrobit koja podrazumijeva subjektivnu i psihološku dobrobit te interpersonalna dobrobit koju sačinjavaju subdimenzije (prihvatanje, ostvarenje, usklađenost, pripadanje i doprinos).

Pokazatelji dobrobiti usredotočuju se na objektivne podatke koje je prikupila većina zemalja i koji su dostupni u administrativne evidencije. Na primjer, UNICEF-ovo (2007) komparativno istraživanje dobrobiti djece u bogatim zemljama uključilo je djecu koja žive u domovima ispod granice siromaštva, djecu u domovima u kojima nije bilo zaposlenih odraslih te djece u domovima u kojima je bilo malo obrazovnih sredstava, kao indikatore niske dobrobiti unutar domene „materijalne dobrobiti“. Međutim, sve je očitije da objektivne mjere dobrobiti nisu dovoljne za razvoj politike, odgoja i obrazovanja, već su važni i subjektivni pokazatelji koji se temelje na samoprocjenama pojedinaca o aspektima života kao što su sreća, društvena povezanost, percipirana kvaliteta života i zadovoljstvo životom. Druga je važna razlika u literaturi između shvaćanja dobrobiti djetinjstva koje usvajaju razvojnu perspektivu i one koje usvajaju perspektivu dječjih prava. Razvojna perspektiva vjerojatnije će usvojiti mjere povezane s nedostacima, kao što su siromaštvo, neznanje i fizička bolest. Iako su takvi pokazatelji važni za početak rješavanja problema nejednakosti i socijalne isključenosti koji negativno utječu na zdravlje i dobrobit djece, skloni su zanemariti potencijal, osobine i jake strane djece. Gdje je razumijevanje dječjih prava? U središtu koncepta dobrobiti. Pokazatelji i mjere veći naglasak stavljaju na čimbenike koji pružaju prilike te pomoć da ostvare težnje, a koji su usmjereni na kvalitetu njihovih života sada, a ne tek u budućnosti. (Morrow i Mayall, 2009)

Nadalje, važno je spomenuti vezu između dobrobiti i obrazovanja. Učenje je, naime, usko povezano s dobrobiti jer je utvrđeno da kontekst učenja igra važnu ulogu u socijalnoj, emocionalnoj i bihevioralnoj dobrobiti djece. (Gutman i Feinstein, 2008) Također, u provedenim se istraživanjima pokazalo da je pozitivna povezanost između učenja i dobrobiti longitudinalna, odnosno da predviđa promjene od djetinjstva do adolescencije. (Statham i Chase, 2010) Upravo će se zbog toga detaljnije opisati koncept dobrobiti djetinjstva.

Temeljem dosadašnjih istraživanja, dobrobit djetinjstva (1) karakterizira višedimenzionalnost, (2) razmatra mjere koje nude objektivne i subjektivne perspektive o kvaliteti života, (3) uključuje perspektive i mišljenja djece i mladih, (4) usredotočuje se na osobine i snage te poteškoće i nedostatke, (5) razmatra dobrobit djece trenutno, ne fokusira se samo na dugoročne rezultate, (6) uključuje mjere individualne, fizičke i emocionalne, odnosno mentalne, dobrobiti, (7) uključuje mjere koje obuhvaćaju cjelokupni kontekst života djece i mladih, (8) razmatra se u različitim fazama života (od *in-utero* do prijelaza u odraslu dob), (9) fokusira se na kulturu, spol, dob i druge osobne karakteristike te njihov utjecaj na osjećaj dobrobiti. (Statham i Chase, 2010) Nadalje, dobrobit djetinjstva definira se na mnogo različitih načina, a odražava shvaćanje i razumijevanje djetinjstva. Autorica Pavlović-Breneselović (2010) koncept dobrobiti definira kao multidimenzionalan, interaktivan, dinamički i kontekstualni proces koji teži integraciji zdravog i uspješnog funkcioniranja te pozitivnim socijalnim odnosima. Isto tako, *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske* (2014) kao jedan od ciljeva odgoja i obrazovanja ističe osiguravanje dobrobiti za dijete koja uključuje osobnu, emocionalnu i tjelesnu dobrobit. Osiguravanje dobrobiti za dijete u središte postavlja usmjerenost planiranja odgojno-obrazovnog procesa na dijete i njegovu dobrobit. Razumijevanje dobrobiti i njezinih dimenzija implicira znanja i vještine odgajatelja te njegove implicitne pedagogije.

5. ULOGA ODGAJATELJA U RAZUMIJEVANJU

DJETETA

U Zakonu o predškolskom odgoju i naobrazbi (1997), člankom 52., propisano je da odgajatelj treba voditi pedagošku i zdravstvenu dokumentaciju te evidenciju o djeci. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008), člankom 26., navodi da je odgajatelj *stručno osposobljena osoba koja provodi odgojno-obrazovni program rada s djecom predškolske dobi i stručno promišlja odgojno-obrazovni proces u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini. On pravodobno planira, programira i vrednuje odgojno-obrazovni rad u dogovorenim razdobljima. (...) Vodi dokumentaciju o djeci i radu te zadovoljava stručne zahtjeve u organizaciji i unapređenju odgojno-obrazovnog procesa.*

Uloga se odgajatelja bitno promijenila – odgajatelj više nije samo osoba koja izvršava gotove programe nego ih i kreira, razvija, usavršava, nadopunjuje te razrađuje. Osim navedenog, važno je da odgajatelj stječe praktične kompetencije zbog složenosti odgojno-obrazovne prakse koja sadržava mnoštvo neodređenih situacija. Upravo su te neodređene situacije ključne u razvoju profesionalne prakse jer odgajatelj najprije reagira, odnosno primjenjuje znanje o akciji, a nakon akcije promišlja o njenoj djelotvornosti. (Vujičić, 2021) Međutim, odgajatelj može poticati ili ograničavati djetetov razvoj odgovarajućom, odnosno neodgovarajućom praksom, što prvenstveno ovisi o njegovoj implicitnoj pedagogiji, tj. o slici kakvu ima o djetetu i djetinjstvu. Kompetentni odgajatelji dijete vide kao sukonstruktora vlastitog znanja, partnera u odgoju kojemu je omogućeno da se cjelovito razvija, da koristi svoje potencijale, da zadovoljava unutarnju motivaciju i nagone za učenjem i istraživanjem (Vujičić, 2021).

Isto tako, uloga je odgajatelja kontinuirano učenje i želja za istraživanjem onoga što ne zna, odnosno, odgajatelj je istraživač koji svakodnevno promišlja i raspravlja o svom radu, kontinuirano isprobava načine i putove stvaranja znanja u konkretnim uvjetima u odgojno-obrazovnoj ustanovi. (Vujičić, 2010) Također, zadaća odgajatelja nije u prenošenju znanja i umijeća, nego u stvaranju socijalnih i prirodnih uvjeta za upoznavanje, isprobavanje i razvijanje individualnih mogućnosti. Stoga odgajatelj treba ohrabrivati dijete, ponuditi mu iskustva koja će mu omogućiti osjećaj koherentnosti sa svijetom, što omogućuje osjećaj potpore djeteta s njegovim fizičkim, socijalnim i

kulturnim okruženjem. (Bašić, 2011; Maleš, 2012) Odgajatelj treba osigurati aktivnosti u kojima se dijete osjeća kompetentno, u kojima uči o novom i nepoznatom te na taj način podupire stvaranje pozitivne slike o sebi. (Slunjski, 2011)

Nadalje, autorica Petrović-Sočo (2008) ističe važnost osobnih vrijednosti odgajatelja jer su one integralni dio osobnog i profesionalnog identiteta. Uloga odgajatelja je graditi povjerenje s djetetom jer je ono afektivno ljepilo koje povezuje njihov odnos u odgojno-obrazovnom procesu, a za takav odnos presudne su dvije komponentne: kredibilitet i autentičnost (Petrović-Sočo, 2008). Odgajatelj najprije treba uspostaviti kvalitetnu komunikaciju s djetetom jer se ona temelji na stvaranju socio-emocionalne veze, a ona se razvija kroz svakodnevne situacije u odgojno-obrazovnom procesu. Stoga je važno da je odgajatelj kreativan, osjetljiv na probleme, originalan, fleksibilan, optimističan i pokretljiva intelekta. (Došen Dobud, 1995; Petrović-Sočo, 1997) Također, osim što komunikacija pomaže pri ostvarivanju povjerenja između odgajatelja i djeteta, za kvalitetnu komunikaciju potrebno je posjedovati i nadograđivati vještine slušanja, promatranja, razumijevanja poruka drugih te vještine prenošenja vlastitih ideja i osjećaja drugima. Komunikacija, osim prethodno spomenutog, treba biti prožeta uzajamnošću, otvorenošću, izravnošću i sažetošću. (Tatković, Diković i Tatković, 2016)

Ukratko, odgajatelj prati i stvara uvjete za zadovoljenje svakodnevnih potreba djece te potiče razvoj, odgoj i učenje svakog djeteta u skladu s njegovim sposobnostima. (Slunjski i sur., 2012: 69)

Odgajatelj ima ulogu dirigenta koju sve više dijeli s drugim sudionicima, a ona se s vremenom smanjuje, no to ne znači da postaje nevažna (Bruner, 2000). Uloga odgajatelja je da pruži neizravnu podršku procesu učenja i istraživanja djece, što doprinosi stvaranju bogatoga i poticajnog okruženja i razvoj odgajateljevih kompetencija. Kako bi odgajatelj bio uspješan u razumijevanju djece, potrebno je promatrati i dokumentirati aktivnosti djece, značaj tih aktivnosti te cjelokupni odgojno-obrazovni proces. (Vujičić, 2016) Osim navedenog, odgajatelj bi trebao biti (samo)refleksivni praktičar, koji će kontinuirano pratiti i preispitivati vlastite postupke te tako učiti iz vlastitog iskustva, što je još jedan od čimbenika u boljem i lakšem razumijevanju djece. (Miljak, 2009)

Zaključno, potrebni su odgajatelji koji su usmjereni na kreiranje mogućnosti, a ne samo na postizanje zadanih ciljeva. (Moss, 2012)

5.1. Promatranje i dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa

Kvalitetno oblikovanje situacija učenja moguće je ako odgajatelj razumije djecu, njihove ideje i akcije. Takvom razumijevanju odgajatelja uvelike pomaže dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa, koje otvara nove prozore u dječje aktivnosti i njihova svakodnevna istraživanja. Dokumentacija time predstavlja medij kojim odgajatelj upoznaje dijete i proces njegova učenja, a samim time predstavlja put prema kvaliteti odgojno-obrazovnog rada i praćenju interesa djece, kao što autorica Slunjski (2012: 82) navodi – dokumentacija je *prozor u svijet učenja djece*. Dokumentacija se vrlo često navodi kao bogatstvo odgojno-obrazovnog procesa upravo zato što se njen sadržaj ne odnosi samo na aktivnosti koje su prethodile, već predstavlja i smjernice za daljnji razvoj dječjih aktivnosti i upoznavanje djece kroz igru koja ujedno predstavlja njihovu potrebu i temeljnu aktivnost. Različiti oblici dokumentacije – individualni portfolio, dječji uradci, samorefleksija djece, narativni oblici i opservacije postignuća djece – omogućavaju odgajatelju holistički prikaz dječjih interesa, mogućnosti, kompetencija i aktivnosti. Pedagoška dokumentacija koja prati već navedene aktivnosti djece, uvelike se razlikuje od klasičnih opservacija koje imaju za cilj klasificirati i kategorizirati dijete kroz promatranje, slušanje i razumijevanje njegova mišljenja, ideje i postupke kako bi se kvalitetno podržao proces njegova učenja. Ne smije se zaboraviti ni višestruka namjena dokumentacije kojom se razvija sam kurikulum, promatraju se postignuća i kompetencije djece, potiče profesionalno učenje odgajatelja i pospješuje komunikaciju s drugima s ciljem vlastitog profesionalnog razvoja odgajatelja i kvalitetnoga odgojno-obrazovnog procesa u zajednici koja uči. (Slunjski, 2006)

5.2. (Samo)refleksija i refleksivna praksa

Refleksivna praksa i refleksivni praktičar sve su češće korišteni termini u odgojno-obrazovnoj profesiji. Važnost refleksivne prakse izuzetno je velika jer daje uvid u vlastite akcije te shvaćanje, promišljanje i razumijevanje vlastitog odgojno-obrazovnog rada. Vodi do boljeg razumijevanja vlastitih postupaka te rekonstrukcije postojeće kvalitete. Refleksivni je praktičar aktivni pojedinac koji, uz sve navedeno, o svojoj praksi razgovara, odnosno reflektira sa svojim kritičkim prijateljima. Prihvatanje i uvođenje refleksivne prakse među sve odgojno-obrazovne djelatnike te promišljanje i

razumijevanje vlastitih akcija od je velike važnosti za sam odgojno-obrazovni proces i razumijevanje djeteta. (Šagud, 2006)

Refleksivni praktičar je aktivan pojedinac koji istražuje solucije i različite načine djelovanja kao odgovore na praktične probleme. (Šagud, 2006: 15) Nadalje, refleksivni je praktičar odgajatelj koji osvještava trenutačnu kvalitetu vlastitoga pedagoškog rada te postupno razvija tu kvalitetu. (Slunjski, 2008) Odgajatelj – refleksivni praktičar – trebao bi biti otvoren, voljan preispitati vlastito mišljenje i akcije, voljan preispitati svoja stajališta. Zapravo, osim promišljanja, preispitivanja i analiziranja, odgajatelju refleksivna praksa služi za shvaćanje, rekonstruiranje te artikuliranje vlastitih akcija. Pored navedenog, zadaće refleksivnog praktičara su da vidi, a ne samo gleda, odnosno da čuje, a ne samo sluša djecu te da im omogući aktivnosti za koje ona pokazuju interes. (Miljak, 2009) Odgajatelj treba biti kontinuirano uključen u proces profesionalnoga i osobnog razvoja, surađivati s kolegama i na njih prenositi svoj entuzijazam za cjeloživotno učenje te s njima reflektirati vlastitu praksu. (ISSA, 2011) Isto tako, odgajatelj bi trebao uskladiti svoje implicitne pedagogije s eksplicitnim, a u tome je poželjna i nužna praksa otvorenih rasprava i dijaloga, što dovodi do konceptualnoga pomaka u svijesti. (Ljubetić, 2007) Refleksivna je praksa upravo zbog toga holistički proces koji predstavlja način učenja i istraživanja u kojem je ključno da se teorija integrira s praksom unutar koje refleksija čini bit procesa učenja i mijenjanja. Nadalje, *refleksivna praksa je dijalog između objektivnog i normativnog teorijskog znanja s jedne strane i kontekstualnog i subjektivnog praktičnog iskustva iz kojeg izvire individualne varijacije rada odgajatelja s druge strane.* (Šagud, 2006:14) i upravo zato ona predstavlja povezanost i isprepletenost teorije i prakse u odgoju i obrazovanju.

Profesionalni i osobni razvoj vrlo su važni za odgajatelje. Kako bi dobili što širi uvid u vlastite postupke i akcije, bitno je da u svoj rad uključe procese refleksije i samorefleksije. One su od velikog značaja zbog toga što je to proces kontinuiranog i dugotrajnog mijenjanja pojedinca koji uz znanja razvija i sposobnosti slušanja drugih, shvaćanja i prihvaćanja te razumijevanja. Osim toga, u refleksivnom procesu ključno je imati refleksivnog prijatelja zbog toga što je gotovo nemoguće objektivno promatrati i procjenjivati vlastiti rad. Refleksivni prijatelj, odnosno prijatelj kritičar, može upozoriti odgajatelja na ono što nije u stanju vidjeti sam i čija mišljenja mogu pomoći kako bi unaprijedio vlastiti rad. (Šagud, 2006)

5.3. Zadovoljstvo odgajatelja

S obzirom na to da zadovoljstvo većim dijelom pripada psihološkom području, u ovom će se radu kratko definirati zadovoljstvo općenito i navesti ključni faktori zadovoljstva kod odgajatelja.

Zadovoljstvo životom mjera je subjektivne dobrobiti pojedinca koja sadržava četiri komponente: zadovoljstvo općenito, zadovoljstvo pojedinim područjima te komponente pozitivnih i negativnih afektivnih stanja. (Rijavec, Miljković i Brdar, 2008) Procjena zadovoljstva životom jest subjektivna zbog toga što ovisi o perspektivi svakog pojedinca, a uključuje njegova iskustva, vrijednosti i očekivanja. (Rijavec i Miljković, 2006)

Zadovoljstvo poslom pripada komponentni zadovoljstvo pojedinim područjem, a osim što čini kognitivni aspekt subjektivne dobrobiti, čini i emocionalni aspekt, odnosno raspoloženje i emocije pojedinca. (Tatalović Vorkapić i Jelić Puhalo, 2016) Isto tako, zadovoljstvo poslom zapravo određuje kakav stav pojedinac ima prema poslu, a moguće ga je operacionalizirati na dva načina: (1) globalni pristup sagledava zadovoljstvo poslom kao opći stav, što znači da pojedinac može biti nezadovoljan određenim aspektom posla, no generalno je zadovoljan i (2) facetni pristup koji podrazumijeva ispitivanje različitih aspekata posla što u konačnici pridonosi sveukupnom zadovoljstvu poslom. (Šimić Šašić, 2011) Naime, visoka razina zadovoljstva odgajatelja od presudne je važnosti za kvalitetan odgojno-obrazovni rad zbog toga što zadovoljan odgajatelj može prenositi i stvarati pozitivne emocije, biti empatičniji, kreativniji i može pridonijeti stvaranju ugodne atmosfere. Upravo ovakvi uvjeti imaju velik utjecaj na cjelokupno ozračje odgojno-obrazovne skupine u kojoj će se dijete osjećati ugodno, sigurno i uvaženo. (Tatalović Vorkapić i Jelić Puhalo, 2016)

Neki od čimbenika koji ispituju zadovoljstvo poslom su posao sam po sebi, plaća/povlastice, napredovanje, nadzor, odnosno nadređeni, radni uvjeti, interakcija s drugima, organizacija kao cjelina, razina osobnog i profesionalnog izazova, razina profesionalne autonomije u odlučivanju, sigurnost posla, radno vrijeme i dr. (Šimić Šašić, 2011)

Nadalje, provedena istraživanja ukazuju na pozitivnu povezanost zadovoljstva poslom s temeljnim psihološkim potrebama, pozitivnim emocijama, zadovoljstvo životom općenito, optimizmom i srećom. (Tatalović Vorkapić i Lončarić, 2013; Crnčić, 2016;

Grubić Pavletić, 2019; Hrvatin, 2020)

Možemo zaključiti da zadovoljni odgajatelji ostaju duže u svom poslu, motiviraniji su, konzistentniji te imaju pozitivan učinak na djecu rane i predškolske dobi, a samo zadovoljstvo uvelike utječe i na samu dobrobit odgojno-obrazovnog djelatnika. (Šimić Šašić, 2011)

5.4. Inicijalno obrazovanje i profesionalni razvoj odgajatelja u Republici Hrvatskoj

Profesionalni se razvoj općenito promatra kroz tri ciklusa: (1) inicijalno obrazovanje, (2) stažiranje i (3) kontinuirano profesionalno usavršavanje. Inicijalno se obrazovanje odnosi na akademsko obrazovanje koje predstavlja preduvjet odgojno-obrazovnog djelovanja. Sveučilišno obrazovanje obuhvaća preddiplomski studij na Učiteljskom fakultetu (smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje) u trajanju od tri godine te diplomski studij u trajanju od još dvije godine. (Mendeš, 2018) *Inicijalno obrazovanje odgajatelja kao ishodište profesionalnog razvoja trebalo bi biti komplementarno s kasnijim profesionalnim razvojem i napredovanjem odgajatelja sukladno aktualnim društvenim, političkim, socijalnim, ekonomskim i drugim determinantama koje impliciraju profesionalne i osobne kompetencije praktičara.* (Šagud, 2011:261) Prema tome, inicijalno je obrazovanje formalno obrazovanje odgajatelja kojim se prvenstveno stječu temeljne kompetencije (Blanuša Trošelj, 2018) i teorijsko znanje, koje je podijeljeno u različite discipline. (Šagud, 2011) Znanje nije samo linearno i koherentno zbog nedostataka poput izostanka sinteze, praktičnosti i upotrebljivosti. Ono je nužno interdisciplinarno, (...) *praktično, autohtono (s obzirom na njegovu primjenu u specifičnom kontekstu) i fleksibilno (s obzirom na konkretne odgojno-obrazovne situacije).* (Šagud, 2011:262) Nadalje, autorica Šagud (2011) navodi kako je za optimalan profesionalni razvoj potrebno izbjegavati odvojenost teorijskog i praktičnog dijela te vremenske i vrijednosne distance između njih. Zatim, potrebna je integracija i koherentni pristup već postavljenih didaktičkih modela te izgradnja specifičnih, kontekstualno determiniranih strategija koje se primjenjuju u svakodnevnoj odgojno-obrazovnoj praksi. (Šagud, 2011) Inicijalno obrazovanje odgajatelja ne smije biti niže od razine prvostupnika (EACEA P9 Eurydice, 2009). Profesionalni razvoj odgojno-obrazovnih djelatnika dugotrajan je proces stalnih prilika i iskustava koja se sustavno planiraju u svrhu

unaprjeđivanja odgojno-obrazovne prakse. (Čepić, Kalin i Šteh, 2017; Blanuša Tošelj, 2018) Naime, profesionalni razvoj odgajatelja započinje ulaskom u obrazovni proces, a završava odustajanjem od zvanja ili odlaskom u mirovinu te je to pravo, obveza i odgovornost svakog odgajatelja. (Blanuša Trošelj, 2018)

Profesionalni razvoj definira se kao *kontinuirana aktivnost koja uključuje različite procese kao što su obuka, praksa i primanje/davanje povratne informacije*. (Takač, 2018: 8) Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske (2014) ističe važnost kontinuiranog profesionalnog razvoja odgajatelja zbog toga što se razvoj odgojno-obrazovne prakse i kurikulumu vrtića odvija paralelno s razvojem novih vrijednosti, razumijevanja i znanja odgajatelja. Profesionalni je razvoj interni, individualni proces čiji je rezultat osobna i profesionalna promjena. (Takač, 2018) S druge strane autorica Blanuša Trošelj (2018) u provedenom istraživanju definira model profesionalnog razvoja odgajatelja u Republici Hrvatskoj (PRORH). Model se temelji na (1) socio-konstruktivističkoj teoriji Vigotskoga, koja učenje shvaća kao stvaranje, konstrukciju i sukonstrukciju znanja te na (2) teoriji iskustvenog učenja Kolba, u kojoj se učenje smatra cjeloživotnim procesom koji je podložan stalnoj transformaciji znanja, koncepata i ideja u kontekstu osobnog iskustva i znanstvenih spoznaja. Stoga, model polazi od ideje da je reflektivno učenje ključno izvorište znanja i profesionalnoga razvoja. (Blanuša Trošelj, 2018)

Stručno usavršavanje čini dio profesionalnoga razvoja, a podrazumijeva *pojedinačno i organizirano usavršavanje u matičnoj znanosti u području pedagogije, didaktike, obrazovne psihologije, metodike, informacijsko-komunikacijskih tehnologija, savjetodavnog rada, upravljanja, obrazovnih politika i drugih područja relevantnih za učinkovito i visokokvalitetno obavljanje odgojno-obrazovne djelatnosti*. (Purgar i Bek, 2014:345) Također, Državni pedagoški standard (2008) stručno usavršavanje definira kao trajno profesionalno napredovanje odgajatelja i drugih odgojno-obrazovnih djelatnika (članak 2., stavak 8.). Stručno je usavršavanje vremenski ograničeno, ovisi o financijskim mogućnostima, vođeno je potrebama promjena u sustavu, odabir tema podređen je prioritetima drugih. (Takač, 2018) U Zakonu o predškolskom odgoju i naobrazbi (1997) u članku 29. vidljivo je da su *odgojitelji i stručni suradnici obvezni stručno se usavršavati sukladno zakonu i aktu koji donosi ministar prosvjete i športa*.

Prema Agenciji za odgoj i obrazovanje (2014-2020) uloga stručnog usavršavanja jest

sustavno i kontinuirano razvijanje postojećih kompetencija odgojno-obrazovnih djelatnika, stimuliranje na razvoj vještina, usvajanje novih znanja te utemeljenje stavova. Upravo zbog toga, svaka ustanova nakon ispitivanja obrazovnih potreba djelatnika, treba izraditi plan stručnog usavršavanja, a djelatnici su dužni na početku pedagoške godine, ispuniti obrazac *Program stručnog usavršavanja*. Naime, temeljem strukture radnog vremena odgajatelja, odgajatelj bi tijekom jedne pedagoške godine trebao imati 72 sata stručnog usavršavanja, od čega se 15 sati odnosi na individualno stručno usavršavanje, 24 sata na refleksivne grupe i konzultacije sa stručnim timom, 25 sati na radionice i seminare te 8 sati na odgajateljska vijeća.

Način i provedba stručnog usavršavanja prepušteni su odgajateljskim vijećima i odgajateljima, a može biti individualno (samostalno proučavanje novije stručne literature) i grupno koje se provodi u obliku radionica, predavanja, izlaganja (primjeri iz prakse), refleksivnih grupa, društva znanja, tečaja i sl. Mogućnost provedbe grupnih stručnih usavršavanja može biti unutar ustanove ili izvan nje. Shodno navedenom, svaki bi dječji vrtić trebao imati plan profesionalnog usavršavanja odgajatelja (i drugih stručnih djelatnika), a trebao bi biti fleksibilan zbog mogućnosti modificiranja i mijenjanja ovisno o potrebama i interesima odgajatelja. (Pavlič, 2015) U Republici Hrvatskoj organizatori stručnih usavršavanja najčešće su voditelji vrtićkih i županijskih stručnih vijeća, vrtićki pedagog i ravnatelj, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Agencija za odgoj i obrazovanje, Učiteljski fakulteti te, sve češće, pojedine stručne udruge građana čiji je interes razvoj odgojne djelatnosti. (Lučić, 2007)

Nadalje, Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja (2012) naglašava kako je kontinuirano profesionalno usavršavanje pretpostavka za osiguranje i unaprjeđenje kvalitete odgojno-obrazovnoga procesa, odnosno da profesionalni razvoj odgajatelja treba rezultirati ne samo u pomacima u teoriji nego i u pomacima i promjeni u uvjerenjima i djelovanju. Shodno tome, stručno usavršavanje odgajatelja usmjereno je prema razvoju njegovih istraživačkih i refleksivnih vještina. *Zajedničko refleksivno istraživanje s drugim odgajateljima i stručnim djelatnicima osposobljava odgajatelje za bolje razumijevanje i postupno mijenjanje i usavršavanje vlastite prakse, pri čemu se oni pretvaraju u refleksivne praktičare.* (Slunjski i sur., 2012: 72) Refleksivnom praksom pokušava se što bolje istražiti, razumjeti i mijenjati odgojno-obrazovnu praksu, a to se ostvaruje pomoću akcijskih istraživanja.

Valja zaključiti da bi profesionalni razvoj odgajatelja, osim što bi trebao biti kontinuirani proces, trebao biti i proces stalne evolucije, a ostvarivanje koncepta kontinuiranog učenja u odgojno-obrazovnim ustanovama rezultira organizacijom koja može *neprestano samu sebe iznova organizirati i osmišljavati*. (Senge i dr., 2007, prema Slunjski i sur., 2012: 73)

5.5. Inicijalno obrazovanje i profesionalni razvoj odgajatelja u Berlinu

U Saveznoj Republici Njemačkoj postoji niz različitih pedagoško-socijalnih tečajeva (*Ausbildung*) na različitim razinama, na različitim lokacijama obuke, s različitom filozofijom obuke i praktičnom profesionalnom orijentacijom, kao i različitim znanstvenim referencama za područje dnevne skrbi za djecu, odnosno odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi. Spektar se proteže od daljnjeg osposobljavanja za dnevnu skrb o djeci do početnog profesionalnog osposobljavanja za dadilju ili socijalnog asistenta te „klasičnog“ osposobljavanja učitelja/odgajatelja na sveučilištima za socijalnu pedagogiju. Razlike u kvalifikacijskom profilu pedagoškog osoblja vidljive su prije svega prema dobi djece o kojoj skrbe. Dok kvalificirani radnici za brigu o djeci mlađoj od tri godine obično imaju najnižu razinu kvalifikacija, posliješkolska skrb ima najvišu. Uz visok udio odgajatelja, tu su i stručnjaci s odgovarajućom (tehničkom) visokom stručnom spremom. Stručne kvalifikacije koje su bitne za neposrednu profesiju u ranom djetinjstvu danas ili u budućnosti su osposobljavanje za učitelja u stručnim školama / stručnim akademijama za socijalno obrazovanje i tečajevi obrazovanja u djetinjstvu na sveučilištima. Autorica Dreyer (2010) navodi neke od primjera ustanova u Njemačkoj koje imaju program, odnosno usmjerenje za odgajatelja: *Childhood Education* (BA) na Sveučilištu Alice Salomon u Berlinu, *Early Childhood Education* (BA) na Evangeličkom sveučilištu u Freiburgu i *Elementary Education* (BA) na *Weingarten University of Education*. Iz navedenih je primjera vidljiva različitost u samim nazivima, a isto tako postoji razlika i u strukturi i sadržajima.

Ključno je istaknuti da zvanje odgajatelja ima dva naziva u Njemačkoj: *Erzieher* (odgajatelj) i *Kindheitspädagoge* (odgajatelj djetinjstva). Usporedba stručnih vještina državnog certificiranog odgajatelja (*Erzieher*) s onima kvalificiranog odgajatelja djetinjstva (*Kindheitspädagoge*) znači razumijevanje složenosti profesionalnog područja i

dotičnog profila osposobljavanja. Trenutno o tome nema uporabljivih saznanja pa je na praktičarima da odluče kako će međusobno surađivati. Razvoj kvalificiranog pedagoga u ranom djetinjstvu postao je neophodan. Širok raspon tečajeva širi se diljem države. Planirani su zajednički okvirni uvjeti, ali se o njima mora razmišljati u kontekstu obrazovnog federalizma. Promijenio se kvalifikacijski profil stručnjaka za rano djetinjstvo. Suradnja, priznavanje i status onih s različitim kvalifikacijama je (još uvijek) nejasan. (Dreyer, 2010)

Die Erzieherausbildung, odnosno tečaj za odgajatelja, odvija se prvenstveno u državnim, crkvenim ili državno priznatim stručnim školama i može trajati od 2 do 4 godine (redovno) ili od 2 do 6 godina (izvanredno) te završava polaganjem državnog ispita. Ostali tečajevi koji su regulirani zakonom u području odgoja i obrazovanja traju od 15 do 36 mjeseci izvan radnog vremena i također završavaju polaganjem završnog ispita ili dobivanjem diplome. Obrazovanje za *Kindheitspädagog* odvija se na sveučilištima u trajanju od 5 do 8 semestara (redovno), a izvanredni studiji traju od 2 do 4 semestra duže te osoba stječe diplomu prvostupnika umjetnosti u obrazovanju djece. (Dreyer, 2010)

U svim saveznim regijama školsko obrazovanje uključuje komponente teorijske i praktične obuke, koje su dopunjene izvannastavnim stažiranjem u različitim socio-pedagoškim područjima djelovanja. Stručna praksa regulirana je propisima o izobrazbi i ispitima pojedinih saveznih regija. Nadalje, odgajatelji (*Erzieher* i *Kindheitspädagog*) su po završetku školovanja osposobljeni za rad u jaslicama, dječjim vrtićima, centrima za izvanškolski boravak i otvoreni rad s mladima, iz čega je vidljivo da njihovo područje obuhvaća djecu od 1. godine do 12. godina života. (Dreyer, 2018) Naime, zanimanje odgajatelja usmjereno je na obiteljsko i javno obrazovanje, odgoj i skrb u djetinjstvu, životnom okruženju, kulturi i životnim uvjetima djece i obitelji. Djelatnost je usmjerena na istraživanje znanja, koncepciju i didaktičku, organizacijsku i društveno-prostornu podršku obrazovanju, odgoju i skrbi u djetinjstvu i obitelji. To uključuje znanstveno utemeljeno kritičko promišljanje društvenih konstrukcija i uvjeta djetinjstva i obitelji kao i sudjelovanje u društvenom, političkom i kulturnom oblikovanju te osiguravanju dobrog i uspješnog odrastanja djece. (Dreyer, 2018)

Stoga je zadaća odgajatelja pomoći svakoj mladoj osobi u njenom pravu da podupre svoj razvoj i obrazovanje, da postane odgovorna i društveno kompetentna osobnost,

savjetovati i podržavati zakonske skrbnike u njihovom odgoju i zaštititi djecu i mlade u pogledu njihove psihičke i fizičke dobrobiti te pridonijeti pozitivnim životnim uvjetima. (Dreyer, 2010)

Vidljivo je da se profesionalni razvoj odgajatelja u Njemačkoj uglavnom bazira na inicijalnom obrazovanju. U literaturi se u kontekstu profesionalnog razvoja uvelike ističu profesionalne kompetencije kojima se: (1) postiže izvrsnost za specifičnu domenu i kontekstualnu izvrsnost u odgojno-obrazovnom procesu, (2) razvija automatizirana rutina potrebna za praćenje i postizanje odgojno-obrazovnih ciljeva, (3) postiže fleksibilnost u odgojno-obrazovnom procesu i (4) kategorizira percepcija odgojno-obrazovnih situacija. (Koenig, 2010) Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (*Gesetz über Tageseinrichtungen für Kinder*, 2002) propisuje obvezno stručno usavršavanje najmanje 3 dana godišnje.

5.6. Radni uvjeti odgajatelja u Republici Hrvatskoj i gradu Berlinu

Pojam „radni uvjeti“ podrazumijeva mnoštvo čimbenika, a neki su od njih radno vrijeme, veličina i opremljenost prostora za rad te propisan maksimalan broj djece po odgojno-obrazovnoj skupini. (Križman Pavlović i sur., 2020) U Republici Hrvatskoj navedeni su uvjeti propisani Državnim pedagoškim standardom. Naime, njime se *utvrđuju uvjeti za rad dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost organiziranog oblika odgojno-obrazovnog rada s djecom predškolske dobi*. (Članak 2., stavak 1.). Nadalje, člankom 29. određeno je da su odgajatelji obvezni u neposrednom odgojno-obrazovnom radu provesti 27,5 radnih sati tjedno, a ostale poslove u sklopu satnice do punog radnog vremena. Ostali poslovi obuhvaćaju planiranje, programiranje i vrednovanje rada, pripremu prostora i poticaja, suradnju i savjetodavni rad s roditeljima i ostalima te aktivnosti stručnog usavršavanja.

Člankom 44. propisani su prostori dječjeg vrtića, a obuhvaćaju prostore za boravak djece (soba dnevnog boravka, sanitarni čvor, garderoba, terasa i sl.), višenamjenske prostore poput dvorane, spremišta za rekvizite i spremišta za didaktička sredstva. Nadalje, prostori za odgojno-obrazovne, zdravstvene i ostale radnike, gospodarski i ostali prostori (ulaz, hodnici, stubišta i sl.) te vanjski prostori. Od 45. do 48. članka propisana su mjerila za prostore u dječjem vrtiću, a važno je spomenuti da soba dnevnog boravka treba imati površinu od 5 m² po djetetu i prosječnu visinu 300 cm, a

namijenjena je provođenju odgojno-obrazovnog rada s djecom, igri, raznolikim aktivnostima te objedovanju i spavanju, odnosno odmoru.

Broj djece u odgojno-obrazovnoj skupini u redovitom programu utvrđuje se ovisno o dobi djeteta i broju djece s teškoćama uključene u odgojnu skupinu. (Članak 22., stavak 1.)

Nadalje, u istom Članku, u stavku 2., definiran je broj djece u odgojno-obrazovnim skupinama u redovitom programu prema dobi:

- *od navršenih šest do navršenih 12 mjeseci može se uključiti najviše petero djece,*
- *od 13 do 18 mjeseci može se uključiti najviše osmero djece,*
- *od 19 do 24 mjeseca može se uključiti najviše 12 djece,*
- *u trećoj godini može se uključiti najviše 14 djece,*
- *u četvrtoj godini može se uključiti najviše 18 djece,*
- *u petoj godini može se uključiti najviše 20 djece,*
- *u šestoj godini može se uključiti najviše 23 djece,*
- *u sedmoj godini do polaska u školu može se uključiti najviše 25 djece.*

Broj djece definira se i prema uključivanju djeteta s posebnim potrebama (teškoće ili darovitost) te se s obzirom na vrstu teškoće regulira broj djece u jednoj odgojno-obrazovnoj skupini. Osim broja djece, Državnim pedagoškim standardom definiran je i broj odgajatelja. Stoga, članak 28. propisuje broj odgajatelja po odgojno-obrazovnoj skupini s obzirom na trajanje programa tijekom dana:

- *3 sata – jedan odgajatelj s polovicom radnog vremena,*
- *4 do 6 sati – jedan odgajatelj s punim radnim vremenom,*
- *7 do 10 sati – dva odgajatelja s punim radnim vremenom.*

S druge strane, njemački Zakon o skrbi za djecu u dječjim vrtićima (*Gesetz zur Förderung von Kindern in Tageseinrichtungen und Kindertagespflege – Kindertagesförderungsgesetz – KitaFöG, 2005*) propisuje da je predviđeno 38,5 sati rada jednog odgajatelja u odgojno-obrazovnoj skupini (1) za djecu mlađu od dvije godine:

- *na svakih 3,75 djece s cjelodnevnim boravkom,*
- *na svakih pet djece sa skraćenim radnim vremenom,*
- *za sedmero djece poludnevno uzdržavanje;*

(2) za djecu nakon navršene druge, a prije navršene treće godine života:

- *na 4,75 djece s cjelodnevnom potporom,*
- *na šestero djece sa skraćenim radnim vremenom,*

- na osmero djece poludnevno uzdržavanje;
- (3) za djecu nakon navršene treće godine do polaska u školu:
- na devetero djece na cjelodnevnom uzdržavanju,
  - na 11 djece sa skraćenim radnim vremenom,
  - na 14 djece poludnevno uzdržavanje.

Za djecu koja pohađaju dječji vrtić više od devet sati, odobrava se dodatno socijalno-obrazovno osoblje. Ono se također odobrava i u potpori djece s teškoćama u razvoju, djeci kojoj njemački nije materinski jezik te za djecu koja žive u socijalno i ekonomsko nepovoljnim uvjetima.

Kada je riječ o veličini i opremljenosti prostora za rad, isti Zakon (2005) propisuje da soba dnevnog boravka u jaslicama mora biti veličine najmanje 3m² po djetetu, a za vrtićku dob djece najmanje 2m², što se razlikuje za 2m², odnosno za 3m² od hrvatskog standarda. Također, svaki bi dječji vrtić trebao sadržavati određeni udio otvorenog prostora i vanjskog prostora. Propisano je i da bi u planiranje i preuređenje dječjeg vrtića trebali biti uključeni i odgajatelji.

Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju (*Gesetz über Tageseinrichtungen für Kinder*, 2002) propisano je da u svakoj odgojno-obrazovnoj skupini mora biti prisutan i drugi odgovarajući stručnjak (pedagog, dadilja, socijalni asistent i sl.). Nadalje, propisuje se da je za troje djece do 1,5 godina života potrebna jedna stručna osoba, za četvero djece od 1,5 do 3 godine jedna stručna osoba te za osmero djece od 3. do 6. godina života jedna stručna osoba, odnosno odgajatelj.

U strukturu radnog vremena odgajatelja, Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju (*Gesetz über Tageseinrichtungen für Kinder*, 2002), uvrštava se i promatranje, dokumentiranje, refleksija, planiranje i priprema te rad s roditeljima, supervizije i timsko sudjelovanje, za što im se treba omogućiti najmanje 7,5 sati tjedno. Važno je istaknuti da odgajatelji mogu odabrati hoće li raditi puno radno vrijeme (39,5 sati tjedno) ili na pola radnog vremena (između 30 do 35 sati tjedno).

6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

6.1. Svrha i cilj istraživanja

Kao što je obrazloženo u teorijskom dijelu rada, razumijevanje djeteta od velike je važnosti u odgojno-obrazovnom procesu. Kako bi se postiglo bolje razumijevanje djeteta, važno je uzeti u obzir čimbenike koji utječu na to – prethodna iskustva, zadovoljstvo odgajatelja, stavovi i vrijednosti odgajatelja, slika koju ima o djetetu i shvaćanje njegove uloge, poimanje koncepta razumijevanja te profesionalni razvoj i refleksivna praksa.

Upravo je zbog navedenoga svrha istraživanja dobiti uvid u načine na koji njemački i hrvatski odgajatelji određuju proces razumijevanja djeteta te svoju ulogu u njemu.

Temeljem proučavanja dosadašnje literature uočeno je da je vrlo malo istraživanja posvećeno fenomenu razumijevanja djeteta, a posebice su oskudne studije s ovom problematikom u Republici Hrvatskoj. Stoga je cilj ovoga istraživanja istražiti razlike između njemačkih i hrvatskih odgajatelja u kontekstu razumijevanja djeteta te viđenje vlastite uloge u istom. U svrhu realizacije postavljenog cilja istraživanja formulirana su sljedeća istraživačka pitanja:

1. Što je to u osobnoj i profesionalnoj povijesti pojedinca što određuje njegovo shvaćanje razumijevanja djeteta?
2. Kakvu sliku o djetetu, načinu na koji dijete uči te o vlastitoj ulozi u odgoju, obrazovanju i razumijevanju djeteta imaju odgajatelji?
3. Što za odgajatelje znači „razumjeti dijete“?
4. Koje metode i strategije hrvatski i njemački odgajatelji koriste u svom odgojno-obrazovnom radu kako bi bolje razumjeli dijete?

6.2. Metodološki pristup istraživanju

U istraživanju će se koristiti kvalitativan pristup koji uključuje holističko sagledavanje predmeta proučavanja te nastoji interpretirati i razumjeti značenja koja im sudionici pridaju. (Halimi, 2003) Upravo će primjena kvalitativnoga pristupa osigurati ostvarenje općega cilja istraživanja s obzirom na to da on zahtijeva uzimanje u obzir društvene i kulturalne razlike između njemačkih i hrvatskih odgajatelja, kao i kontekste života

sudionika istraživanja kako bi se dobio uvid u iskustva njemačkih i hrvatskih odgajatelja u kontekstu razumijevanja djeteta te na koji način vide svoju ulogu u tome. Upravo je zbog toga kvalitativna metodologija primjerena ovom istraživanju jer se temelji na kontekstualnom, narativnom pristupu predmeta poučavanja. Takav predmet poučavanja naglašava sagledavanje osoba, događaja ili situacija u njihovom prirodnom okruženju. (Mejovšek, 2002)

Stoga je glavna metodološka strategija u ovom istraživanju narativno istraživanje s elementima etnografskog pristupa jer sagledava sudionike u njihovom prirodnom okruženju te polazi od njihova referentnog okvira, odnosno osobnih priča. (Barrett, 2009; Cohen, Manion, Morrison, 2007; Halmi, 2003)

Subjektivni doživljaji pojedinca analiziraju se kroz razgovor s ciljem boljeg razumijevanja događaja i iskustava profesionalne priče subjekta istraživanja. Svrha je narativnog istraživanja shvatiti viđenje pojedinca o fenomenu istraživanja. (Ledić, Brajdić Vuković, 2017) Pritom se koriste elementi etnografskog pristupa kako bi se što cjelovitije analizirali odnosi, priče i događaji. (Ledić, Turk, 2017) S obzirom na prirodu cilja ovog istraživanja, navedena će metodološka strategija osigurati objedinjenje značenja koja subjekti pridaju fenomenu razumijevanja djeteta i njihove uloge u tome.

Sukladno tomu, usporedit će se iskustva njemačkih i hrvatskih odgajatelja u kontekstu razumijevanja djeteta te će se dobiti uvid o tome na koji način oni vide svoju ulogu u navedenome.

6.3. Uzorak, instrumenti, postupak prikupljanja podataka i njihova analiza

Istraživanje je provedeno *online* na trima područjima, i to u Berlinu (Njemačka), u Međimurskoj županiji (Hrvatska) te u Primorsko-goranskoj županiji (Hrvatska), a kao prigodan je uzorak odabrano deset odgajatelja iz Berlina, deset odgajatelja iz Međimurske županije te deset odgajatelja iz Primorsko-goranske županije. Za ishodište je ovoga istraživanja poslužila istraživačeva osobna i profesionalna biografija, odnosno stečenim iskustvom na ovim trima područjima, istraživač je primijetio razlike u poimanju djeteta rane i predškolske dobi te njegova razumijevanja koje je htio i detaljnije istražiti. Naime, istraživač ima 2,5 godina radnog iskustva u dječjim vrtićima u Republici Hrvatskoj te 2

godine radnog iskustva u privatnom internacionalnom vrtiću u Berlinu. Osim razlika u radnim uvjetima i zadovoljstvom života općenito, istraživana se područja razlikuju i po konkretnim postupcima u odgojno-obrazovnoj praksi. U izradi nacрта ovog istraživanja prvotno su bile zamišljene fokus grupe kao metoda prikupljanja podataka zbog svog cilja, odnosno dubljega uvida i razumijevanja iskustava te značenja koje sudionici pridaju vlastitom iskustvu. (Ledić i Brajdić Vuković, 2017) Budući da istraživač nije mogao otići u Berlin, kao što ni njemački odgajatelji nisu mogli sudjelovati u fokus grupama, glavna je metoda prikupljanja podataka upitnik otvorenog tipa pitanja. Prikupljanje podataka trajalo je dva mjeseca – od početka rujna 2022. godine do kraja listopada iste godine. Jedan od razloga korištenja otvorenog tipa pitanja je prikupljanje odgovora koje pojedinci daju spontano, a drugi je izbjegavanje pristranosti koja može proizaći iz sugeriranja odgovora pojedincima pa sudionik ima mogućnost izraziti svoje mišljenje bez utjecaja istraživača te, posljednje, otvoren tip pitanja proizvodi više podataka. (Reja, Manfreda, Hlebec i Vehovar, 2003) Nadalje, zbog jasne strukture, slijeda i usmjerenosti te otvorenog tipa pitanja riječ je o polustrukturiranom upitniku koji sadržava socio-demografske podatke (dob, godine radnog staža i stupanj obrazovanja) te četiri tematske cjeline:

- *Osobna i profesionalna biografija odgajatelja* koja obuhvaća šest pitanja koja se detaljno mogu pročitati u Prilogu br. 3,
- *Obrazovna paradigma odgajatelja*, koja obuhvaća tri pitanja (Prilog br. 3),
- *Odgajateljevo shvaćanje koncepta* razumjeti dijete, koje obuhvaća četiri pitanja (Prilog br. 3) te
- *Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta* koja obuhvaća pet pitanja (Prilog br. 3).

Na samome početku istraživanja odgajateljima je predan dokument koji sadrži detaljan prikaz cilja ovog istraživanja te obrazloženje u kojem je navedeno kako će se za njihove osobne podatke koristiti pseudonimi (ime i prezime odgajatelja), a podaci vezani za njihovo obrazovanje, radno iskustvo i dob bit će stvarni (Prilog br. 1). Također, prikupljeni podaci bit će korišteni isključivo u svrhu izrade ovog rada, čime se osigurava povjerljivost i anonimnost podataka. Isto tako, naznačeno je da se, ako budu imali dodatnih pitanja, prije početka istraživanja mogu obratiti istraživaču te se, konačno, zatražio i njihov pisani pristanak na sve navedene elemente u dokumentu. Nakon toga, istraživač je putem elektroničkih adresa poslao upitnik otvorenog tipa pitanja, što je

ujedno i glavna metoda prikupljanja podataka.

Polustrukturirani upitnik utječe na nekoliko aspekata kvalitete podataka, od neodgovaranja, pogrešaka uzorkovanja do pogrešaka u mjerenju. Loše formulirana pitanja i loš vizualni izgled mogu odvratiti sudionike od pažljivoga odgovaranja na pojedinačna pitanja, čime se povećava neodgovaranje na određene stavke. (Reja i sur., 2003)

Kako je prethodno navedeno, poslano je sveukupno 30 upitnika, a vraćeno je sedam upitnika iz Berlina, devet iz Rijeke i šest iz Čakovca. Stoga je sveukupan broj sudionika 22.

Obradu prikupljenih podataka izvršio je istraživač upotrebom tematske analize (Braun, Clarke, 2012) jer ona uključuje kasniju analizu podataka, a za glavni cilj postavlja pronalazak glavnih tema i sličnosti među kodiranim podacima. Prema autorima Mac Naughton, Huges (2009) kvalitativna analiza podataka uključuje organiziranje podataka za analizu, kodiranje podataka, a zatim traženje obrazaca u podacima te analiziranje podataka i prikazivanje rezultata.

Nakon obrade podataka, rezultati će ovog istraživanja biti prikazani sudionicima, a ako iskažu želju za dodatnim informacijama, moći će kontaktirati istraživača. Također, rezultati istraživanja prikazat će se i drugim odgajateljima kako bi se ukazalo na samu svrhu istraživanja, odnosno na važnost razumijevanja djeteta koje rezultira istraživanjem i mijenjanjem vlastite prakse u cilju unaprjeđenja kvalitete odgojno-obrazovnog procesa i života u institucijskom kontekstu.

7. REZULTATI I RASPRAVA

U svrhu postizanja odgovora na istraživačka pitanja ovoga rada, kod analize podataka dobivenih posredstvom polustrukturiranog upitnika, korištena je metoda tematske analize. Tematska je analiza metoda za analizu kvalitativnih podataka (Kiger i Varpio, 2020), odnosno sustavnu za identifikaciju, organiziranje i pružanje uvida u obrasce značenja, tj. tema u skupu podataka (Braun i Clarke, 2012). Tematska analiza istraživaču omogućava viđenje cjelokupnog smisla zajedničkih značenja i iskustava pa tako identificira odgovore na postavljena istraživačka pitanja. (Braun i Clarke, 2012) Ona nije usmjerena isključivo na identifikaciju pojedinačnih značenja unutar jedne teme, već je usmjerena na prepoznavanje svega onoga što je zajedničko načinima na koje se govori o određenoj problematici. (Braun i Clarke, 2012) Upravo je zbog toga, gledajući cilj ovog rada koji zahtijeva holistički pristup, odabrana tematska analiza. Na taj su se način u obzir uzela subjektivna značenja sudionika istraživanja čime se postigao uvid u načine na koji njemački i hrvatski odgajatelji određuju proces razumijevanja djeteta te svoju ulogu u njemu. Nakon prve faze obrade podataka, koja obuhvaća prikupljanje upitnika, čitanje i inicijalno kodiranje, formirane su osobne karte svakog sudionika koje sadrže njihove osnovne podatke: dob, godine radnog staža, razina obrazovanja te njihovi odgovori, odnosno kodovi na postavljena pitanja unutar prve tematske cjeline – osobna i profesionalna biografija odgajatelja. Korišteni su pseudonimi kako bi se zaštitila anonimnost sudionika. Također, svi su sudionici istraživanja ženskoga spola.

Prva sudionica, Nora, odgajateljica je s dvije godine radnog staža u dobi od 23 godine. Prvostupnica je predškolskog odgoja te je trenutno na završnoj godini diplomskog studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Pripravnički staž stekla je unutar jednog podcentra predškolskog odgoja (PPO), a nakon što je zaposlena na neodređeno, prebačena je u drugi PPO. Navodi kako joj je težak proces prilagodbe na novu okolinu, kolegice, djecu i način rada. Trenutno radi u mješovitoj vrtićkoj skupini (2,5 – 6 godina) u kojoj se provodi smjenski rad, a broji 17 djece. Zanimljivo je istaknuti ključna promišljanja ove odgajateljice na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada: *Kada sam počela raditi smatram da nisam dovoljno stručno razmišljala, uzimala svaki aspekt odgoja i obrazovanja u obzir, mislim da je tako bilo jer sam se trudila da djeca budu dobro. Rekla bih da sam bila ukočena, konstantno sam djeci govorila stvari kao primjerice Nemoj se, molim te, penjat! Kako je vrijeme prolazilo, krenula sam shvaćat i imat puno više razumijevanja za pojedine aktivnosti djece koje se možda čine*

opasnima. Krenula sam ih podržavati u takvim aktivnostima i poticati njihov razvoj samopouzdanja i samostalnosti. (Prilog br. 6) Primjetno je kako Nora primjenjuje (samo)refleksivnu praksu, koja je jedna od važnijih čimbenika u boljem razumijevanju djeteta, a za njenu primjenu potrebni su želja i napor koje pojedinac ulaže u otkrivanje sebe, vlastita djelovanja i vlastite odgojne prakse. (Ljubetić, 2009) Nadalje, svoje opće zadovoljstvo sustavom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, uvjetima rada i okruženjem procijenila je: *Kada bih trebala odabrati ocjenu od 1 do 5, rekla bih 3* (Prilog br. 6) te nadodaje da su uvjeti rada vrlo zahtjevni, a da se okruženje razlikuje od vrtića do vrtića.

Greta je druga sudionica s 5,5 godina radnog staža u dobi od 28 godina, sa završenim preddiplomskim studijem Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Izazovi s kojima se suočavala na početku rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi su samostalan rad tijekom pripravničkog staža posljednja dva mjeseca, rad u inkluzivnoj skupini te paralelno izvršavanje obveza za pripravnički staž. Nadalje, Greta je nakon kratkotrajnog rada u inkluzivnoj skupini, dobila posao u redovnoj vrtićkoj skupini unutar istog centra predškolskog odgoja (CPO), ali drugog PPO-a. Nakon toga, ponovno mijenja PPO te uglavnom radi u jasličkim skupinama. Nakon promjena u ustrojstvu DV-a Rijeka, počinje raditi u CPO Potok, s promjenama u PPO-ima, a trenutno radi u jasličkoj skupini (djeca u dobi od 1. do 3. godine života) te broji 14 djece. O navedenim promjena, promišlja na sljedeći način: *Tijekom godina, promijenila sam više vrtića i iako su navedene promjene katkad bile stresne, donijele su mi mnoga vrijedna iskustva te sposobnost bržeg i lakšeg snalaženja u novim situacijama i u različitim kolektivima ljudi. (...) U svakoj novoj situaciji, bila sam korak bliže sebi i upoznala dijelove sebe koji su do tada bili nepoznati i neistraženi, što je za mene, poglavito u trenucima kada sam počela intenzivnije promišljati, ne samo o sebi kao profesionalcu, nego ličnosti općenito, bilo od izuzetnog značaja.* (Prilog br. 7) Iz njezinoga je odgovora vidljivo da otvorena za učenje i stjecanje novih iskustava, što pripada poželjnim karakteristikama ličnosti, odnosno ulozi odgajatelja. (Slunjski, 2003) Što se tiče vlastitoga općeg zadovoljstva, procjenjuje da nije u potpunosti zadovoljna uvjetima rada te da ima mnogo segmenata koje bi trebalo mijenjati, a kao prvi korak predlaže poštivanje odredbi koje propisuje Državni pedagoški standard.

Sljedeća sudionica, Lina, odgajateljica je s 3,5 godina radnog staža u dobi od 26 godina. Ove je godine završila diplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Kao najveći izazov na početku rada navodi

negativni odnos kolektiva: *(nisam tretirana niti kao odgajatelj, niti kao pripravnik, već kao pomoćnik u radu/njegovatelj)*. (Prilog br. 8.) Promijenila je dva vrtića, unutar kojih više objekata te navodi kako je prelaskom u DV Rijeka dobila više prilika za učenje, usavršavanje i unaprjeđenje kvalitete vlastitog rada. Trenutno je zaposlena u mješovitoj vrtićkoj skupini (djeca u dobi od 3 do 7 godina) u kojoj se odvija smjenski rad, a broji 20 djece. Smatra da je studij nije dovoljno pripremio na određene situacije, primjerice razgovori s roditeljima i roditeljski sastanci te to opisuje kroz sljedeća promišljanja: *Na početku svog profesionalnog puta problem mi je predstavljala suradnja s roditeljima, gdje sam često bila i nesigurna kako prenijeti roditeljima informacije i kako ih uključiti u rad. Sada se zaista svakodnevno trudim uključiti roditelje, a redovno se trudim i predstaviti odgojno-obrazovni rad skupine koristeći dokumentirane sadržaje*. (Prilog br. 8) Iz prikazanog promišljanja vidljivo je da odgajateljica teži ostvarenju bolje suradnje s roditeljima, što pridonosi kvaliteti odgojno-obrazovnog rada i samoj dobrobiti djeteta kao jednoj od ključnih čimbenika za bolje razumijevanje djeteta. (Slunjski, 2008) Također navodi kako općenito nije zadovoljna sustavom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te ističe nedostatak materijalnih uvjeta za rad *(materijali u vrtiću i mala plaća)*. (Prilog br. 8) Isto tako navodi problem neusklađenosti fakulteta ovisno o mjestu studiranja gdje su primjetne razlike među odgajateljima. Navodi i da radno okruženje uvelike ovisi o kolegama, posebice o kolegi iz odgojno-obrazovne skupine. S brojem djece je zadovoljna.

Četvrta sudionica, Nola, odgajateljica je s jednom godinom radnog staža u dobi od 22 godine. Preddiplomski studij ranog i predškolskog obrazovanja završila je u Rijeci. Sveukupno je promijenila dva vrtića. Najprije je radila u privatnom vrtiću u kojem je, kako navodi, bila verbalno zlostavljana te je nakon tri mjeseca dala otkaz i zaposlila se u gradskom vrtiću kao odgajatelj-pripravnik. Trenutno radi u jasličkoj skupini, koja broji 14 djece. Kao ključna promišljanja na osobnoj razini navodi komunikaciju s roditeljima i težnju da bude nepristrana i profesionalna. Zaključno, navodi kako nije zadovoljna sustavom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, uvjetima rada i okruženjem jer: *Neprestano nedostaje radnog kadra, počevši sa odgajateljima, čistačicama pa i kuharima. Jako je teško raditi u sredini gdje ti kao pojedinac moraš raditi za troje ljudi, a za to nisi plaćen. Materijalni uvjeti također nisu zadovoljavajući. Prostor nije prilagođen – sanitarni čvor često nije u funkciji, staklene stijene koje služe kao pregrade između grupa su opasne za djecu i odgajatelje (prošli tjedan se kolegica zabila i razbila staklo). Nemamo stolice za odgajatelje pa sjedimo na dječjima koje pucaju pa kolegice završe na bolovanju slomljenih ruku (također se dogodilo pred dva tjedna)*. (Prilog br. 9)

Iz navedenoga je iskaza vidljivo da sama temeljna uloga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, odnosno stvaranje takvih materijalnih i kadrovskih uvjeta koji će omogućiti cjelokupan razvoj djeteta rane i predškolske dobi, nije zadovoljena. (Nacionalni kurikulum, 2014)

Peta sudionica, Ivančica, odgajateljica je s 33 godine radnog staža u dobi od 62 godine sa završenom srednjom školom za odgajatelje u Splitu. Navodi kako se na početku rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi suočavala s izuzetno visokim brojem upisane djece (42), starija vrtićka skupina. Radila je, kako navodi, u mnogim vrtićima DV-a Rijeka, a trenutno radi u jasličkoj skupini koja broji 14 djece u dobi od 1 do 3 godine. Sudionica na kraju navodi kako uopće nije zadovoljna organizacijom rada, kao ni uvjetima. Naime, razina zadovoljstva životom odgajatelja od velike je važnosti u cjelokupnom odgojno-obrazovnom procesu, a posebice kada je riječ o emocionalnom ozračju u odgojno-obrazovnoj skupini. (Tatalović Vorkapić i Lončarić, 2013)

Šesta sudionica, Arijana, odgajateljica je s 26 godina radnog staža, sa završenim preddiplomskim studijem u Rijeci. Neka od iskustva kojih se prisjeća na početku rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi su veći broj djece u skupinama – 22 djece u jasličkoj skupini, drugačije organiziran program stažiranja – više oglednih praćenih aktivnosti (24) i suradnje s društvenom okolinom te roditeljima, češći kontakt i boravak s mentorom i praćenje njegova rada nego danas te obilazak svih PPO-a u CPO-u kako bi se upoznao rad svih kuća. Tijekom 26 godina radnog staža promijenila je nekoliko CPO-a i PPO-a, što smatra dobrim za sakupljanje iskustva, različitih oblika rada, ideja i načina. Trenutno je zaposlena u odgojno-obrazovnoj skupini za rano učenje engleskog jezika u DV-u Rijeka, koja broji 19 djece. U ključnim promišljanjima na osobnoj razini na početku profesionalnoga puta i sada, odgajateljica izražava nezadovoljstvo: *Veliki entuzijazam kojeg sam imala jako se smanjio, profesionalnost, poštovanje, uvažavanje struke se izmijenilo, nestalo – što otežava naš posao, mijenjaju se prioriteti što dovodi do gubljenja interesa mladih i gubitka struke. Na žalost uništen je integritet struke.* (Prilog br. 11) Navedeno se može povezati s osnovnom svrhom i smislom odgoja i obrazovanja – to nije samo znati i činiti nego je prije svega biti: *biti tolerantan, biti brižan i biti odgovoran* (Stoll i Fink, 2000:167; prema Petrović-Sočo, 2008), što je vidljivo i u kasnijim odgovorima sudionice. (Prilog br. 11)

Sedma sudionica, Edita, odgajateljica je s 29 godina radnog staža, u dobi od 53 godine, sa završenim diplomskim studijem Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Rijeci. Završila je i doškolovanje na Teološkom fakultetu te stekla zvanje odgajatelj u vjeri za

koji je dobila mandat nadbiskupa za provođenje programa obogaćenim vjerskim katoličkim odgojem: *Bio je to period u kojem sam profesionalno napredovala, održavala radionice za odgojitelje u vjeri, duhovno i profesionalno rasla.* (Prilog br. 12) Promijenila je nekoliko vrtića na početku jer je sedam godina radila kao zamjena na određeno, a rado se prisjeća početaka svoga rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi za koje je vežu uglavnom pozitivna iskustva s kolegicama, djecom i roditeljima, a kao negativna iskustva istaknula je period i kada je sama postala roditelj te da kolegice nisu bile fleksibilne za promjene smjena kako bi stigla u drugi objekt po svoje dijete i rad subotom (uređenje prostora) koje nije bilo plaćeno: *To mi je bio veoma stresan period u životu i tada sam se po prvi puta susrela s nekolegijalnošću kolegica, većinom starije, tj. zrele dobi.* (Prilog br. 12) Trenutno radi u DV-u Rijeka u vrtićkoj skupini koja broji 20 djece, od kojih je osam školskih obveznika i jedno dijete romske nacionalne manjine. Navodi kako smatra da se struka više ne cijeni kao prije te da je rad s djecom i roditeljima postao sve zahtjevniji i teži, a da je u skupinama sve više djece s nepoželjnim ponašanjima. Zadovoljna je uvjetima rada i radnim okruženjem: *Poštuju se pedagoški standardi, imamo dovoljno sredstava i didaktičkog materijala za rad, no uvijek se može više i bolje.* (Prilog br. 12), no nezadovoljstvo iskazuje zbog malih plaća i rada stručnih službi pri rješavanju određenih problema: *Imam osjećaj da svi izbjegavaju dolazak u grupe.* (Prilog br. 12) te smatra kako je: *vrtić naš drugi dom.* (Prilog br. 12)

Osma sudionica, Eli, učiteljica je razredne nastave, a diplomirala je 2010. godine u Rijeci. Na početku rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi, radila je kao pomoćnik u nastavi u školi, a 2017. godine zaposlila se u privatnom vrtiću u Zagrebu, gdje je radila 1,5 godina. Nakon toga je promijenila nekoliko vrtića na području Primorsko-goranske županije, a trenutno radi u DV-u Rijeka, u inkluzivnoj skupini koja broji 13 djece, od čega je troje s posebnim potrebama. U ključnim promišljanjima na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada navodi: *Roditelji se gotovo uopće ne bave svojom djecom, očekuju da sav odgoj i obrazovanje mi obavimo, sve je više djece s teškoćama u razvoju, roditelji i djeca imaju sva prava, odnose se s nepoštovanjem prema nama i sve ide na gore ako usporedim sa svojim počecima i iskustvom koje sam onda imala.* (Prilog br. 13) Ističe da je trenutno zadovoljna s neposrednim radom s djecom i kolegicama, a najmanje je zadovoljna s plaćom te razmišlja hoće li uopće ostati raditi kao odgajatelj.

Sljedeća sudionica, Noemi, odgajateljica je s 1,5 godina radnog staža, u dobi od 25 godina, sa završenim preddiplomskim studijem u Rijeci. Prisjeća se početka svog rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi te navodi kako je prvi radni dan, ujedno i početak

pripravništva, ostala s mentoricom sat vremena te je nakon toga bila sama u smjeni, a da tri mjeseca nije imala mentora jer joj je mentorica otišla na bolovanje. Trenutno radi u istom vrtiću, u istoj skupini u kojoj je započela pripravnički staž, a skupina broji 18 djece i provodi program ranog učenja engleskog jezika. U ključnim promišljanjima na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada navodi kako je smatrala da je potreban određeni karakter da bi osoba bila odgajatelj, a da zbog svog mirnijeg karaktera neće moći kvalitetno obavljati poslove u vrtiću.

Deseta sudionica, Lorena, odgajateljica sa sedam godina radnog staža i završenim studijem na Učiteljskom fakultetu u Čakovcu. Kao početna iskustva navodi nabavku materijala potrebnog za rad, a izazov je riješila tako što je na oglasnu ploču pisala roditeljima potreban materijal te su ga i donosili. Tijekom radnog staža promijenila je dva vrtića, a trenutno je zaposlena u DV-u Pruga i prijatelji u Čakovcu. Radi u jasličkoj skupini koja broji 14 djece i dvije odgajateljice. Ključna promišljanja usmjerila je na aktivnosti koje je u početku pripremala, a nisu pratila interes djece, dok sada osmišljava aktivnosti prema interesima djece pa primjećuje dulje zadržavanje djece i bolje učenje. Navedeno se može povezati sa suvremenim pristupom odgajatelja u oblikovanju odgojno-obrazovnog procesa, odnosno uloga je odgajatelja, između ostalog, pružanje prostora za samoorganizaciju aktivnosti i samoodgovornost djeteta što od odgajatelja iziskuje promišljanje, propitivanje i repozicioniranje vlastite uloge. (Slunjski, 2015) Lorena je zadovoljna uvjetima rada i okruženjem, a smatra da bi se određeni aspekti u sustavu odgoja i obrazovanja mogli promijeniti: *kao što su broj odgajatelja i broj djece u skupini, veličina prostora u kojem djeca borave.* (Prilog br. 15)

Sljedeća sudionica, Anela, odgajateljica je s jednom godinom radnog staža u dobi od 26 godina sa završenim diplomskim studijem Rani i predškolski odgoj i obrazovanje na Učiteljskom fakultetu u Čakovcu. Trenutno odrađuje pripravnički staž u DV-u Suncokret u Strahonincu (predgrađe Čakovca), a radi u mlađoj jasličkoj skupini koja broji 12 upisane djece. Zanimljivo je istaknuti iskustvo odgajateljice na početku njenog rada u odgojno-obrazovnoj skupini i njena promišljanja: *Radila sam u skupini s kolegicom koja je imala (...) zanimljive metode rada. Jako smo se razlikovale u načinu rada i ophođenju s djecom. Često puta dobivala sam informaciju kako me djeca vozaaju samo zato što su tražila moju pomoć i podršku u čitanju, pronalaženju država na karti ili pak su ispitivala tko će mi moći pomoći oko brisanja stolova, podijele pribora za jelo (...). Često sam dobivala i rečenice poput Ali ako se toliko baviš s djecom nemaš vremena napraviti cijeli svoj posao koji te čeka. Pa zar djeca nisu primarna u cijelom procesu? Teško sam se mirila sa*

aktivnostima u kojima svi moraju imati isto obojana srca, isto obojane čestitke. U kojima mi odgojiteljice izrađujemo dio čestitke samo zato da budu uredne jer što će reći roditelji. Pitam se, kada će roditelji biti sretniji? Kada znaju da smo mi napravile polovicu čestitke ili kada znaju da je njihovo dijete savladalo savijanje papira. (...) Na početku sam bila iznimno iznenađena samim ponašanjem, pristupom nekih kolegica (što prema kolegicama, što prema roditeljima, što prema djeci). Dugo se nisam mogla pomiriti s tim, ali ipak sam se odlučila ići svojim putem za kojeg smatram da je ispravniji. (Prilog br. 16)

Iz navedenog iskustva i promišljanja, vidljivo je da je riječ o kompetentnoj odgojateljici sa samo jednom godinom radnog staža, zbog spremnosti na promišljanje o kvaliteti odgojno-obrazovne prakse i vlastite i tuđe, odnosima, ulozi odgojatelja itd., što ukazuje na „izlaženje iz okvira“, odnosno na odmak od odgoja koji naglašava fragmentaciju, koja označuje tradicionalno ustrojstvo vrtića. (Slunjski, 2015) Općenito kaže da nije zadovoljna sustavom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te smatra da može bolje od educiranosti i brojnosti odgojatelja, broja djece u skupinama, plaće do odnosa u kolektivima.

Stella, dvanaesta sudionica, odgojateljica je s pet godina radnog staža u dobi od 27 godina sa završenim preddiplomskim studijem na Učiteljskom fakultetu u Čakovcu. Odgojateljica je promijenila nekoliko vrtića, pripravnički je staž odradila u općinskom vrtiću, a *najveći izazov bio mi je suočavanje s praksom koja nije u korak sa suvremenim učenjem, praksom i kurikulumom RPOO.* (Prilog br. 17) Nakon pripravništva mijenja dva privatna vrtića koja su se razlikovala u kulturi i samoj praksi, a trenutno je na bolovanju, zaposlena u privatnom vrtiću, u skupini koja broji 17 djece. Stela navodi važnost profesionalnog razvoja odgojatelja: *(...) odgojitelj ne može biti kompetentan ako se redovito ne usavršava, ne promišlja o vlastitoj praksi i ne nadograđuje svoje osnovno obrazovanje. Smatram da manjak interesa za usavršavanje i reflektiranje prakse dovodi do ustaljenosti koja vodi u opasnost da dijete više nije aktivni sudionik vlastitog obrazovanja.* (Prilog br. 17), a učinkovit profesionalni razvoj usmjeren je na razvoj istraživačkih i refleksivnih umijeća (Slunjski, 2008). Nadalje, smatra da bi u skupini trebao biti manji broj djece, a više odgojatelja.

Sljedeća sudionica, Mirjana, odgojateljica je s 25 godina radnog staža u dobi od 46 godina sa završenim preddiplomskim studijem na Visokoj učiteljskoj školi u Čakovcu. Po završetku studija zaposlila se u Dječjem centru Čakovec, gdje odmah dobiva posao na neodređeno. Tijekom radnog staža promijenila je nekoliko objekta unutar ustanove DV-a Cipelica, Čakovec (nekadašnji Dječji centar), a trenutno radi u mlađoj jasličkoj skupini

(djeca u dobi od 12 do 24 mjeseca) koja broji 11 djece. Navodi kako se u ulozi odgajatelja dobro snalazi zbog puno iskustva i kompetencija, a da joj je na početku rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi trebalo otprilike šest mjeseci prilagodbe svim specifičnostima u odgojno-obrazovnom procesu. Smatra da su joj njena osobnost, otvorenost i entuzijizam pomogli u stvaranju odnosa s kolegicama. Upravo ovaj odgovor ide u korist teze da u izgradnji međusobnih odnosa veliku ulogu ima i upotreba dijaloga s obzirom na to da on polazi od međusobnog uvažavanja, povjerenja i prisnosti čime se grade kvalitetni međusobni odnosi. (Petrović-Sočo, 2007) Također navodi i mnoštvo pohañanih edukacija, te da nije u potpunosti shvaćala *koliko je posao odgajatelja odgovoran, zahtjevan i kompleksan*. (Prilog br. 18) Zadovoljna je kolektivom zbog svakodnevnog osjećaja zadovoljstva i pozitivnog ozraća, a nezadovoljna je premalom plaćom, uvjetima rada, brojem djece i podcijenjenošću struke.

Odgajateljica Una, četrnaesta je sudionica i ima dvije godine radnog staža u dobi od 25 godina sa završenim diplomskim studijem na Učiteljskom fakultetu u Čakovcu. Prvotno je radila u privatnom vrtiću, gdje su uvjeti rada bili relativno loši. Nakon toga se zaposlila u gradskom vrtiću u kojemu radi i danas i za to okruće tvrdi da daje mnoge mogućnosti za napredovanje. Na početku karijere susretala se s mnogim izazovima, između ostalog i neznanje u domeni samostalne organizacije rada, ali joj je podržavajuća klima u kolektivu pružala sigurnost i utjehu. Nezadovoljstvo čitavim sustavom institucijskog odgoja i obrazovanja ističe tvrdnjama da su u većini ustanova loši prostorno-materijalni uvjeti i načinom na koji društvo percipira ulogu odgajatelja. Ističe jedan od problema rada u pretežno ženskom kolektivu: *U kolektivu često prevladavaju kolegice, tek je nekoliko kolega. Kolegice su često zavidne jedna drugoj, natjeću se i ogovaraju. Upravo zbog toga je nekad kolektiv toksičan te je samim time i suradnja nešto slabija*. (Prilog br. 19)

Sljedeća sudionica, Zita, prvostupnica je ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, sa završenim fakultetom u Rijeci. Ima 26 godina i dvije godine radnog iskustva u struci. Radi u privatnom vrtiću u Čakovcu, a prethodno je radila u državnom vrtiću. Pravi usporedbu između dviju institucija različitih upravnih tijela: *Smatram da postoji velika razlika između državnih i privatnih vrtića i to u svim aspektima, od organizacije djelatnika, odgojno-obrazovnog rada pa sve do samog pogleda na dijete, roditelje i širu zajednicu*. (Prilog br. 20) Nezadovoljstvo cjelokupnim sustavom jasno izražava na sličan način kao i prethodna sudionica – neadekvatni uvjeti za rad, prevelik broj djece po skupinama i zapošljavanje nestručnih zamjena.

Sljedeća sudionica ovog istraživanja, Barbara, ima pet godina radnog staža u dobi od 29 godina. Završila je preddiplomski studij na Učiteljskom fakultetu u Rijeci, smjer *Rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Trenutno je zaposlena u privatnoj ustanovi u Berlinu s dvije odgojne skupine i programom koji se odvija na njemačkom i engleskom jeziku. U mogućnosti je usporediti način i kvalitetu rada u državnim i privatnim dječjim vrtićima, s obzirom na to da navodi da je promijenila zaposlenje u nekoliko različitih vrtića (čak i gradova). U početku rada u vrtiću najveći joj je izazov predstavljalo izgrađivanje odnosa s djecom i uloga autoriteta. Njezino nezadovoljstvo čitavim odgojno-obrazovnim sustavom naglašava tvrdnjom: *U početku sam bila vrlo pozitivno orijentirana i entuzijastična prema svom poslu, željela sam što više znanja koja sam kasnije prenosila na djecu s kojom sam radila. Sada svoj posao doživljavam samo kao posao, nemam osjećaj da odgajatelji imaju toliki utjecaj i jako malo vremena da bi ih posvetili svoj djeci jednako. Na osobnoj razini planiram promijeniti profesiju u budućnosti.* (Prilog br. 21)

Hannah ima 29 godina i 5,5 godina iskustva u radu s djecom predškolske dobi. Diplomirala je u Španjolskoj, a radi u istom objektu (*Spieltraum Weissensee*) od preseljenja u Berlin. Radi u vrtićkoj skupini s djecom i obiteljima različitih nacionalnosti. Navodi snalažljivost u novonastalim situacijama i stjecanje iskustva kao ključna razmatranja, a svoje nezadovoljstvo društvenim očekivanjima objašnjava navodom (...) *Čitavo društvo i poneki roditelji smatraju da se mi samo brinemo za djecu dok oni rade i ne shvaćaju važnost našega posla.* (Prilog br. 22)

Leni, sudionica ovog istraživanja koja ima 33 godine je Amerikanka sa završenim fakultetskim obrazovanjem *Recreation and Park Management*, u Kaliforniji, SAD. U radu u predškolskoj ustanovi ima pet godina iskustva. Trenutno radi u privatnom vrtiću u skupini koja broji 12 djece u dobi u 4 – 5 godina. Prilagodba na početak radnoga puta odnosila se na (izazovnu) suradnju s roditeljima, strah od padova kod djece i učenje o različitim kulturama. Napredak u svom načinu razmišljanja ogleđa u sposobnosti motiviranja djece na obavljanje svakodnevnih zadataka kao što je pospremanje materijala i igračaka. Stjecanje iskustva u radu s djecom u sklopu bihevioralne terapije (radno mjesto koje je prethodilo) donijelo joj je mnoge mogućnosti u procesu razumijevanja svakog djeteta; *Prije nego što sam se zaposlila u vrtiću, radila sam kao stručnjak u bihevioralnoj terapiji s djecom. To mi je pomoglo da se usredotočim na svako dijete, da ga čujem i pokušam u potpunosti razumjeti. Zbog navedenog iskustva, mogu jasnije čuti djecu i razumjeti ih u odgojno-obrazovnoj skupini.* (Prilog br. 23)

Sljedeća sudionica, Frieda ima 18 mjeseci radnog staža i 34 godine, diplomirala je na brazilskom sveučilištu *Portiguar* 2014. godine, smjer *Engleski jezik i književnost*. Njen je prvi susret s djecom i institucionalnim odgojem i obrazovanjem bio pri zaposlenju u privatnom dječjem vrtiću u Berlinu u dobi od 32 godine. Kao izazov u radu navodi prilagodbu načinu života u sredini gdje žive i djeluju ljudi i djeca različitih nacionalnosti te nepoznavanje pravila struke. Utjehu u tom izazovnom vremenu prilagodbe pružalo joj je poticajno socijalno okruženje unutar tima. Puno pažnje posvećuje kontinuiranom stručnom usavršavanju; *Mogu reći da pridajem veliki značaj osobnom i profesionalnom razvoju od početka svog radnog puta. Vrlo sam brzo shvatila koliko osobni razvoj utječe na moju ulogu odgajatelja. Otada pokušavam dati sve od sebe, u smislu čitanja recentne literature te stjecanja praktičkih znanja na raznim edukacijama i radionicama. Vjerujem u važnost cjeloživotnog učenja.* (Prilog br. 24) Uglavnom je zadovoljna uvjetima rada u dječjem vrtiću.

Marlene, dvadeseta sudionica, ima 27 godina i 8,5 godina iskustva u radu s djecom predškolske dobi. Školovanje je završila u Stuttgartu u *Silberburg Competence Center* u trajanju od četiri godine. Različita je iskustva stekla radom u protestantskom vrtiću i u ustanovi socijalne skrbi (fokusira se na rad s izbjeglicama, djecu koju je teško odgajati i djecom s poteškoćama u razvoju). Radila je i u privatnom dvojezičnom vrtiću prije no što je dobila trenutni posao u gradskom vrtiću. Trenutno više ne radi u struci zbog velikog stupnja psihološkog sagorijevanja. Današnji zahtjevi i svojevršno društveno odbacivanje struke pred odgajatelje stavljaju težak izbor – nastaviti raditi u struci pod neadekvatnim uvjetima ili otići / promijeniti karijeru. Marlene to objašnjava ovako: *Trenutno više nisam zaposlena u vrtiću. S vremenom sam primijetila da mi stalna buka, ali i sve veći zahtjevi i postojeći nedostatak osoblja dolaze preko glave. Postajalo mi je sve teže opustiti se nakon posla ili uživati u slobodnom vremenu, bila sam iscrpljena. Danas radim kao odgajateljica u posebnom obliku stanovanja za odrasle osobe s invaliditetom i nastojim svoje pedagoško znanje proširiti i na rad s odraslim osobama.* (Prilog br. 25)

Sljedeća sudionica ovog istraživanja, Juna, ima 26 godina i četiri godine radnog staža u predškolskoj ustanovi. Završila je tečaj za socijalnog asistenta pri *EuroAkademie* 2018. godine u Berlinu. U trenutku istraživanja radi u privatnom dvojezičnom vrtiću s djecom u dobi 5 – 6 godina. Zadovoljna je situacijom u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini (kolegica i djeca), a nezadovoljna niskom plaćom i nedostatkom kadra. Osobni i profesionalni rast i razvoj sagledava kroz učenje o raznim kulturama. Zanimljiv dio Juninog iskaza odnosi se na nesigurnost mladog odgajatelja u svakodnevnim

interakcijama; *Djeca su me vrlo brzo prihvatila jer sam mlada, ali bilo je izazovno razgovarati s roditeljima. Nakon nekog vremena počela sam graditi povjerenje s roditeljima i s djecom.* (Prilog br. 26)

Sudionica Isabella (22) studentica je na berlinskom sveučilištu s jednom godinom radnog staža u predškolskoj ustanovi. Radi kao pripravnik i veliki su joj izazov na početku radnog puta predstavljale različite odgojne metode o kojima nije imala prijašnjih saznanja. Osjećala se dobrodošlo u kolektivu. Radno okruženje opisuje kao izazovno zbog nedostatka kadra.

Prikazani početni dijelovi osobnih karata sudionica predstavljali su temelj u kasnijoj analizi te su uvelike koristili pri lakšoj interpretaciji rezultata. Sljedeći korak predstavljala je izrada tematske mreže za svaku narednu tematsku cjelinu pitanja iz upitnika. Stoga u nastavku slijedi prikaz analize podataka po tematskim cjelinama:

- *Obrazovna paradigma odgajatelja*
- *Odgajateljevo shvaćanje koncepta razumjeti dijete*
- *Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta*

7.1. Obrazovna paradigma odgajatelja

Tablica br. 1: Tematska mreža cjeline obrazovna paradigma odgajatelja

TEMA	PODTEMA	KATEGORIJA	IZVADCI IZ ODGOVORA ODGAJATELJA
OBRAZOVNA PARADIGMA ODGAJATELJA	SLIKA O DJETETU U TEORIJU	DIJETE JE ISTRAŽIVAČ I AKTIVNI STVARATELJ ZNANJA	<i>Taj istraživač neprestano gleda, dira, probava, prevrće, postavlja pitanja, prepričava svoje doživljaje i zaključke, iznosi svoje ideje, (...). Nora znatiželjna individua koja uči igrajući se i po modelu, te ga baš ta znatiželja potiče na otkrivanje i spoznavanje svijeta oko sebe. Stella</i>
		DIJETE JE SOCIJALNI SUBJEKT SA SPECIFIČNIM POTREBAMA, PRAVIMA I KULTUROM	<i>(...)je <u>individua</u> za sebe, Lina; je socijalno i emocionalno biće, Lorena; (...) individualan je i ravnopravan član zajednice, sa svojim emocijama i iskustvom, Leni</i>
		DIJETE JE RAZVOJNO BIĆE	<i>(...) su prve tri ključne, Frieda sva djeca od navršene 1.godine života do 7.godina, Mirjana; Edita; Arijana</i>
	ULOGA ODGAJATELJA U KONTEKSTU RAZUMIJEVANJA DJETETA	DOBROBIT DJETETA	<i>prepoznati dječje potrebe i interese, Stella; pristupiti djetetu kao individui, ponuditi mu sigurnost, samopouzdanje. Leni; svakom djetetu dati podršku i priliku da se izrazi, da razvija svoje potencijale i u svakoj situaciji bude što uistinu jest. Greta</i>
		POTICAJNO PROSTORNO MATERIJALNO OKRUŽENJE	<i>omogućiti poticaje namijenjene njihovim karakteristikama i dobi, Nora; stvoriti atmosferu u kojoj će se dijete osjećati voljeno i prihvaćeno, Edita</i>
		DOKUMENTIRANJE ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA	<i>promatra, osluškuje i uočava potrebe i interese svakog djeteta, Lina; planirati aktivnosti, Lorena</i>
		IMPLICITNA PEDAGOGIJA	<i>vjerovanje da se svako ponašanje djeteta može promijeniti ako mi sami u to vjerujemo.</i>

			<i>Razumijevanje njegovih emocija, radnji, rečenica.</i> Anela
SLIKA O DJETETU U PRAKSI	KOMPETENTNO BIĆE		<i>kako međusobno komunicirati i kako se slagati sa svima na način pun poštovanja i ljubavi, Isabella; Izleti u prirodu i istraživanje grada, kako se voziti javnim prijevozom, kako sigurno šetati, Hannah; istražuju sobu dnevnog boravka, Una</i>
		DIJETE KAO (SU)KONSTRUKTOR ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA	<i>djeca sama konstruiraju igru, Lina; razgovaramo o tome što ćemo taj dan raditi, Juna</i>

Druga tematska cjelina pitanja pod nazivom *Obrazovna paradigma odgajatelja*, sastoji se od tri pitanja koja su detaljno prikazana u Prilogu br. 3. Pretpostavka je da će odgovori na ova pitanja biti odraz slike o djetetu, o vlastitoj ulozi u kontekstu razumijevanja djeteta i odgojne prakse, odnosno predstavljat će njegovu implicitnu pedagogiju, čime će se odgovoriti na drugo istraživačko pitanje ovoga rada – *Kakvu sliku o djetetu, načinu na koji dijete uči te o vlastitoj ulozi u odgoju, obrazovanju i razumijevanju djeteta imaju odgajatelji?*

Prvo se pitanje ove tematske cjeline odnosi na poimanje djeteta rane i predškolske dobi i načina na koji ono uči u teoriji, a temeljne kategorije odgovora sudionika vidljive su na tablici br. 1. Vidljivo je kako, prije svega, većina sudionica ističe da je dijete istraživač i aktivni stvaratelj znanja:

- *To je mali znanstvenik i veliki istraživač!* (Ivančica)
- *(...) uči igrom, istraživanjem, zaključivanjem, pokušajima, ponavljanjem i ponovnim pokušajima (...)* (Arijana)
- *Djeca uče čineći nešto i igrajući se.* (Lorena)
- *Djeca se brzo prilagođavaju i uče, a uče istražujući, pokušavajući, promatrajući i igrajući se.* (Barbara)
- *uče igrajući se, istražuju i doživljavaju nove i zanimljive stvari u sigurnom okruženju* (Hannah)
- *Dijete ima ogroman istraživački duh.* (Frieda)

Navedeni su odgovori odraz Nacionalnog kurikulumu (2014) koji navodi da djeca uče u igri te uz istraživačke aktivnosti, odnosno neposrednim iskustvom. Upravo ovakvo shvaćanje učenja svoje teorijsko polazište pronalazi u teoriji konstruktivizma i sociokonstruktivizma te važnosti razvoja metakognitivnih sposobnosti djece.

Sljedeća kategorija koja je proizašla iz odgovora sudionica je shvaćanje djeteta kao socijalnog subjekta sa specifičnim potrebama, pravima i kulturom:

- *on je individua* (Nola)

- *socijalno i emocionalno biće* (Lorena)
- *Individualan je i ravnopravan član zajednice, sa svojim emocijama i iskustvom.* (Leni)
- *Biće koje ima svoje osobne potrebe i želje.* (Juna)

Navedeno je također odraz pogleda Nacionalnog kurikulumu na suvremeno shvaćanje djeteta kao socijalnog subjekta, koji aktivno sudjeluje u oblikovanju procesa odgoja i obrazovanja te kao individuu koju obilježavaju jedinstvene kvalitete i ima vlastito mišljenje, kulturu i prava.

Kao posljednja kategorija kodova, proizašlo je shvaćanje djeteta kao razvojnog bića. Tome u prilog idu sljedeći odgovori:

- *Dijete rane i predškolske dobi je svako dijete u dobi od 1 do 7 godina.* (Arijana)
- *Dijete rane i predškolske dobi je svako dijete od polaska u jaslice pa sve do vrtića, odnosno od prve do sedme godine života.* (Edita)
- *Dijete rane i predškolske dobi su sva djeca od navršene 1. godine života do 7. godine.* (Mirjana)
- *S razlogom se kaže da su prve tri ključne godine djetetova života. U 6 godina života (prije polaska u školu) djetetov se mozak razvija eksponencijalnim rastom i sve vještine koje dijete usvoji i uvježba u tim ranim godinama – ostaju za cijeli život.* (Frieda)

Posljednji navod sudionice Friede iz Berlina može se povezati s navodom autora Woodheada (2012), koji u svojoj razvojnoj perspektivi ističe važnost najranijih godina života i značaja koje one imaju za daljnji razvoj čovjeka, a razvojna psihologija najranije godine naziva kritičnim periodom razvoja.

Potrebno je istaknuti odgovore sudionica Hannah i Marlene, njemačkih odgajateljica, i njihovu percepciju rada s djecom rane i predškolske dobi, odnosno samo predškolske dobi prema kojoj su obje usmjerene. Razlog koji pridonosi takvoj usmjerenosti može proizlaziti iz stručne terminologije na hrvatskom, odnosno njemačkom jeziku. Dok su među hrvatskim odgajateljicama i odgajateljima vrlo jasne razlike između ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, njemačke odgajateljice i odgajatelji ne poznaju takvu terminologiju, već koriste općenitiji termin *das Kind*, koji ne naglašava faze razvoja djeteta. Osim toga, njihova usmjerenost prema djeci predškolske dobi može značiti i usmjerenost „školskom“ pristupu učenja:

- *Djeca 6 – 7 godina* (Hannah)

- *U Njemačkoj obvezno školovanje počinje u dobi od 6 godina. (Marlene)*

Također, posebno zanimljivim treba istaknuti odgovor sudionice Anele iz Međimurske županije, koja navodi da je dijete *zaigrano, znatiželjno i kreativno (...)*, a prema temeljnim vrijednostima Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) kreativnost kao odgojna vrijednost predstavlja osnovu razvoja djeteta u inicijativnu i inovativnu osobu.

Isto tako, potrebno je istaknuti odgovor sudionice June u kojem navodi da je *razumijevanje ključ učenja*, što se može povezati s autoricom Barth (2004) koja razumijevanje opisuje kao aktivan proces kritičkog razmišljanja te da je postojeća znanja potrebno stalno nadograđivati.

Odgovori odgajateljica na drugo pitanje ove tematske cjeline *Koja je uloga odgajatelja u kontekstu razumijevanja djeteta?* Iznjedrile su kategorije dobrobit djeteta, poticajno prostorno-materijalno okruženje, dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa i implicitne pedagogije. Važno je istaknuti kako nijedna sudionica iz Berlina, osim Barbare, koja je studij završila u RH, nije navela dokumentiranje odgojno-obrazovnog rada kao njihovu ulogu. Sudionice iz Berlina uglavnom kao svoju ulogu vide osiguravanje dobrobiti djeteta te kreiranje poticajnog prostorno-materijalnog okruženja. Osim sudionica iz Berlina, i hrvatske sudionice prije svega uglavnom ističu osiguravanje dobrobiti za dijete:

- *Smatram da je moja uloga prvenstveno svakom djetetu dati podršku i priliku da se izrazi, da razvija svoje potencijale i u svakoj situaciji bude što uistinu jest. (Greta)*
- *Uloga odgajatelja bi trebala biti da (...) osluškuje i uočava potrebe i interese svakog djeteta. Odgajatelj je tu da usmjerava dijete. (Lina)*
- *(...) da zadovolji sve djetetove osnovne potrebe, a naglasak je na samostalnosti. (Mirjana)*
- *Osigurati uvjete za zadovoljavanje potreba sve djece i prilagoditi rad svakom djetetu posebno. Razumjeti način na koji dijete uči. (Zita)*
- *Moja uloga je pristupiti djetetu kao individui, ponuditi mu sigurnost, samopouzdanje. (Leni)*
- *Odgajatelji moraju pronaći različite načine pristupa svakom djetetu. Imajući na umu da se sva djeca razvijaju različitom brzinom, ključno je razumjeti kako dijete uči. Kada to uspijemo, djetetu možemo pristupiti specifičnim metodama prilagođenima svakom pojedinom djetetu. (Frieda).*

Uporište ovakva promišljanja odnosi se na dio teorijskog okvira ovoga rada koji govori o ulozi odgajatelja, odnosno da on sluša djecu, potiče razvoj, odgoj i učenje svakog djeteta u skladu s njegovim sposobnostima. (Slunjski, 2012) Naime, u tome se posebno ističe zadaća odgajatelja da stvori okruženje koje će podržavati autonomiju djeteta nad procesom učenja, koje će biti primjereno, izazovno i sigurno te je, shodno odgovorima sudionica, proizašla sljedeća kategorija pod nazivom poticajno prostorno-materijalno okruženje:

- (...) nuditi prave poticaje kojima će dijete učiti, stjecati iskustva, stvarati spoznaje o svijetu oko sebe. (Arijana)
- Prije svega uloga odgojitelja je stvoriti atmosferu u kojoj će se dijete osjećati voljeno i prihvaćeno u sredini u kojoj provodi jako puno vremena. (Edita)
- Smatram da je najvažnije prepoznati dječje potrebe i interese te na temelju toga osigurati poticaje u skupini. (Stella)
- Odgajatelj je tu da osmisli prostor, pozitivno poticajno okruženje. (Mirjana)
- Osiguravanje sigurnog i brižnog okruženja kako bi mogli istraživati i osjećati se ugodno. (Hannah)
- Mislim da odgojitelji moraju pružiti iskustvo djetetu osiguravanjem materijala i situacija za učenje. (Juna)

Upravo je odgajatelj taj koji djetetu treba omogućiti odgovarajuće prostorno-materijalno okruženje u kojem će djeca moći ostvariti svoje osnovne potrebe, a organizacija prostora treba biti usmjerena na promoviranje susreta, komunikacije i interakcije. (Malaguzzi, 1998)

Osim navedenog, iz teorijskoga je dijela također vidljiva važnost dokumentiranja odgojno-obrazovnog procesa putem promatranja, izrade bilješki, fotografiranja, planiranja i sl., na što su ukazale i odgajateljice u svojim odgovorima:

- (...) da promatra, osluškuje i uočava potrebe i interese svakog djeteta. (Lina)
- (...) planirati aktivnosti i u obzir uzeti njihove potrebe i interese. (Lorena)
- (...) pratimo rast i razvoj svakog djeteta kako bi bolje razumjeli na koji način ono uči. (Una)
- Moja uloga je promatrati dijete, detektirati njegove jake i slabe strane. (Barbara)

Posljednja kategorija koja je proizašla iz odgovora sudionica je implicitna pedagogija odgajatelja:

- Uloga je da odbacimo određene stereotipe i očekivanja kako bi mogli prepoznati individualne razlike u mogućnostima, interesima i potrebama svake djece. (Noemi)

- (...) je shvaćanje da je dijete kreativno i socijalno biće, istraživač koji ima prirodnu potrebu za kretanjem. (Lorena)
- (...) vjerovanje da se svako ponašanje djeteta može promijeniti ako mi sami u to vjerujemo. Također, razumijevanje njegovih emocija, radnji, rečenica. Mislim da odgojitelji puno puta smatraju da razumiju dijete, a zapravo ga uopće ne razumiju jer gledaju samo iz vlastitih cipela. (Anela)

Iz prikazanih odgovora, vidljivo je koliko implicitna pedagogija, odnosno odgajateljevi stavovi, vrijednosti i uvjerenja utječu na razumijevanje djeteta. (Slunjski, 2015)

Zanimljivo je istaknuti kako je samo sudionica Nora navela da je uloga odgajatelja u kontekstu razumijevanja djeteta i suradnja s roditeljima, upravo zbog toga što su oni nezaobilazni partneri u stvaranju cjelovitog razumijevanja djeteta, a partnerstvo odgajatelja i roditelja vodi zajedničkom izgrađivanju šire slike o djetetu. (Slunjski, 2008) Također, potrebno je istaknuti odgovor sudionice Marlene iz Berlina, za koji je dodijeljena dodatna kategorija, koja nije prikazana u tematskoj mreži, no važno ju je istaknuti. To je da je uloga odgajatelja u razumijevanju djeteta da on prvenstveno bude emocionalna podrška i model:

- (...) biti empatičan (...) biti primjer, imenovati vlastite emocije i biti otvoren. Zrcalimo njihove emocije, postavljamo im otvorena pitanja, pokazujemo im različite emocije i shvaćamo ih ozbiljno. (Marlene)

No ono po čemu se odgajatelji uvelike razlikuju vidljivo je u odgovorima na sljedeće pitanje koje zahtijeva opis jednog tjedna unutar skupine, a u čijoj se pozadini nalazi slika o djetetu koju odgajatelj ima u praksi. Što je ujedno i posljednja kategorija ove tematske cjeline. Kao što je vidljivo u tablici br.1, gotovo sve odgajateljice navode kako smatraju da je dijete kompetentno biće, kako ono uči istražujući, isprobava različite materijale i poticaje te tako postaje (su)kreator procesa vlastita učenja. S druge strane, mogu se uočiti i sljedeći odgovori kod opisa ponuđenih aktivnosti unutar jednog tjedna:

- Aktivnosti jednog uobičajenog dana su likovna aktivnost na zadanu temu i onda sve ostalo što se dodiruje s njom, a što možemo koristiti i povezati s ostalim aktivnostima. Primjer tema: Jež. (...) Aktivno sudjelujem kao odgajatelj u svim tim aktivnostima bilo da usmjeravam, pomažem ili ih učim, a u vrijeme slobodne igre ih puštam i promatram kako se ponašaju te pohvaljujem pozitivna ponašanja ili rješavam nepoželjna na način da pričamo i svi zajedno dolazimo do rješenja. (Eli)
- (...) nakon doručka imamo jutarnju tjelovježbu te zatim provodimo centralnu aktivnost za taj dan, ovisno o planu i programu. (Zita)

Iz prikazanih je odgovora primjetno da obje sudionice imaju elemente tradicionalnog pristupa i shvaćanja djeteta, odnosno odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi. Sudionica Eli iz Rijeke jedina je sudionica iz Hrvatske koja je po struci učiteljica razredne nastave. Navedeni odgovori u suprotnosti su s Nacionalnim kurikulumom (2014) koji ističe važnost osiguravanja neizravnih oblika potpore učenju djece, autonomije i emancipacije djece, kao i ostvarivanje fleksibilnog pristupa. Nadalje, temeljna razlika između hrvatskih i njemačkih odgajatelja je ta što hrvatski odgajatelji uglavnom ističu likovne aktivnosti, dok njemački odgajatelji ističu shvaćanje djeteta kao kompetentnog bića, konkretnije, aktivnog građanina i istraživača, što je vidljivo u zastupljenosti boravka na vanjskom prostoru – šetnjama gradom i njegovom istraživanju:

- *Izleti u prirodu i istraživanje grada, učenje kako se voziti javnim prijevozom, kako sigurno šetati.* (Hannah)
- *(...) u prirodi ili u šetnji po susjedstvu. Mogle su se uočiti mnoge svakodnevne situacije koje su djeci dale poticaj za učenje i inspiraciju. (...) puno su pitali tijekom šetnji i uspjeli smo doći do srži pitanja, npr. Tko skuplja smeće, kamo ono ide?, Kako građevinari donose crijep na kat?, Zašto se podrumaska babura skrupčea kad joj se približimo? itd.* (Marlene).

Osim navedenog, razlikuju se i po provođenju jutarnjeg kruga svako jutro, što je i propisano BBP-om (2014), a ističu i veliku zastupljenost životno-radnih i praktičnih aktivnosti, posebice samostalnost djece (uglavnom se radi o jaslčkoj dobi):

- *U mojoj skupini radimo na osnovama našega svakodnevnog života. Vježbanje oblačenja i svlačenja, pranje ruku, obuka za korištenje WC-a. Također učimo djecu kako međusobno komunicirati i kako se slagati sa svima na način pun poštovanja i ljubavi.* (Isabella)
- *Svakoga jutra imamo jutarnji krug gdje prvo otpjevamo pjesmu Hello pa jednu ili dvije druge pjesme, ponovimo dnevnu rutinu i onda izađemo u dvorište. Ponekad radimo neke likovne aktivnosti, ali uglavnom pokušavamo naučiti djecu kako da budu samostalna (presvuku odjeću, obuju cipele, sami jedu itd.).* (Frieda)

Možemo zaključiti da ovo može biti povod za promišljanje o jazu proklamirane teorije odgajatelja s njihovim odgojno-obrazovnim postupcima. (Fullan, 2005, prema Vujičić, 2011) Bez obzira na iskazanu prvobitnu sliku o djetetu koja sadrži karakteristike suvremene paradigme ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja – da je dijete sposobno, aktivno, cjelovito biće željno istraživanja svijeta oko sebe te da se na temelju djetetovih interesa nude poticaji i materijali, iz odgovora na posljednje pitanje ove tematske cjeline ipak je

vidljivo kako u praksi to nije u potpunosti tako. Također, iz dobivenih odgovora na postavljena pitanja ukazano je kako odgajateljice vlastitu ulogu u kontekstu razumijevanja djeteta vide kroz osiguravanje dobrobiti djeteta, stvaranje poticajnog prostorno-materijalnog okruženja te dokumentiranja odgojno-obrazovnog procesa i veliku važnost pridaju implicitnoj pedagogiji (i suradnji s roditeljima te putem modela i emocionalne podrške).

U nastavku rada slijedi prikaz treće tematske cjeline pod nazivom *odgajateljevo shvaćanje koncepta razumjeti dijete*, uz obrazloženje njezine tematske mreže. Ova tematska cjelina objedinjuje nekoliko podtema, a to su: poimanje pojma *razumjeti dijete*, postupci, poimanje važnosti razumijevanja djeteta te kompetentnost.

7.2. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

Tablica br. 2: Tematska mreža cjeline odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

TEMA	PODTEMA	KATEGORIJE	IZVADCI IZ ODGOVORA ODGAJATELJA
ODGAJATELJEVO SHVAĆANJE KONCEPTA „RAZUMJETI DIJETE“	POIMANJE POJMA „RAZUMJETI DIJETE“	POZNAVANJE DIJETETA	<i>da istinski znam to dijete, Nora; razumjeti potrebe, osjećaje, razvojne faze, Anela <u>djecom, slušam ih i uvažavam</u></i>
		SLUŠATI I ČUTI	<i>kontinuirano slušati i uistinu čuti, Greta, <u>slušam ih i uvažavam</u></i>
		DOKUMENTIRANJE ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA	<i>praćenjem djeteta i njegovih potreba i interesa, Una; pratiti ponašanje i potrebe djeteta uži period, Zita, <u>slušam ih i uvažavam</u></i>
		PODRŠKA	<i>pružiti mu utjehu, Lorena; <u>podržimo u interesima, potrebama i različitostima</u>, Leni, <u>slušam ih i uvažavam</u></i>
		SURADNJA S RODITELJIMA	<i>roditelji igraju veliku ulogu, Nola; razumjeti kulturu i obitelj, Anela; komunikacija s roditeljima, Frieda</i>
	POSTUPCI	KOMUNIKACIJA	<i>otvorena i iskrena komunikacija, Edita; mimika i geste, Isabela, Lorena</i>
		SURADNJA S RODITELJIMA	<i>suradnjom s roditeljima, Una; kroz razgovor s roditeljima, Zita</i>
		DOKUMENTIRANJE ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA	<i>promatranjem djeteta u igri, Zita; Frieda</i>
	POIMANJE VAŽNOSTI RAZUMIJEVANJA DIJETETA	DOBROBIT	<i>može ostvariti sve svoje potencijale, Frieda</i>
		NEPOŽELJNA PONAŠANJA	<i>skretao pažnju nepoželjnim ponašanjima, Anela</i>
		EMANCIPACIJA	<i>da igra ode u drugom smjeru od onoga što sam ja pretpostavila, Lina</i>
		LITERATURA	<i>autora Jasperra Juula, Stella; čitala povijest obrazovanja i obrazovnog sustava, Juna</i>
	KOMPETENTNOST	KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE	<i>otvoreni razgovor, iskrena komunikacija, Edita; isprobavanjem i komunikacijom, Una</i>
		INDIVIDUALIZIRANI PRISTUP	<i>se smiruje uz maženje ili zagrljaj, Nora; izgradila dobar odnos s djetetom, Hannah</i>

Treća se tematska cjelina odnosi na *odgajateljevo shvaćanje koncepta* razumjeti dijete te objedinjuje nekoliko podtema od kojih je prva poimanje pojma „razumjeti dijete“ te kako to odgajatelji čine. Sukladno tome, formulirano je i prvo pitanje koje zahtijeva opis odgajatelja u vidu što koncept „razumjeti dijete“ za njih predstavlja, a većina odgovora odnosi se na poznavanje djeteta, odnosno njegovih razvojnih faza, karakteristika, interesa i sl., što je ujedno i prva kategorija ove podteme:

- *Razumjeti potrebe, osjećaje, razvojne faze, mogućnosti i nemogućnosti pojedinog djeteta. Razumjeti svako dijete ponaosob, kao individuu.* (Anela)
- *(...) da shvaća njegove potrebe, osobnost, individualnost, sposobnosti i razvojnu dob.* (Mirjana)
- *(...) razgovarati s djetetom kako bi se saznalo na koji način dijete razmišlja.* (Zita)
- *(...) emocionalno razumjeti dijete, njegove potrebe, radosti i izazove.* (Barbara)
- *svako dijete ima svoje iskustvo, okruženje, obiteljsko porijeklo* (Leni)

Veći broj sudionica iskazao je važnost poznavanja djeteta i individualiziranoga pristupa, a kao sljedeća kategorija proizašla je i slušati i čuti dijete:

- *(...) za mene znači kontinuirano slušati i uistinu čuti dijete, doživjeti ga kao individualnu i specifičnu ličnost.* (Greta)
- *Razumijevanje djeteta znači da ga stvarno čujemo.* (Juna)
- *(...) čuti i uzeti u obzir ono što to dijete izražava bez stavljanja vlastitog mišljenja ili priče u to.* (Hannah)
- *Razumjeti znači voditi se prema svakom djetetu na individualan način. To se najbolje čini tako što promatramo i oslušujemo dijete.* (Lorena)
- *Slušajući dijete, na njegovoj razini – uvijek ga shvaćajte ozbiljno – njegovi problemi su njemu jako važni.* (Arijana)
- *Razumjeti dijete za mene znači slušati i upražnjavati njegove potrebe, prilagoditi se njegovoj osobnosti, a da pritom nitko ne pati.* (Eli)

Upravo je slušanje djeteta osnova za kvalitetan odgoj i obrazovanje te važna sastavnica svakog odnosa u procesu učenja i poučavanja. Također, slušanje djeteta odnosi se na pristup karakterističan pažljivom promatranju djeteta, kvalitetnoga interpretiranja i tumačenja te u konačnici i razumijevanja. (Slunjski, 2015) Shodno je tomu posebno važno istaknuti odgovor sudionice Marlene iz Berlina: *Za mene to znači*

biti u razini očiju i gledati svijet s djetetom iz njegove perspektive., o čemu piše i autorica Slunjski (2008: 63): *Djeci iznimno mnogo znači kad stanemo na istu visinu s njima i zaista s pažnjom slušamo ono što nam žele reći.*

Osim poznavanja i slušanja djeteta, kao sljedeća je kategorija proizašla dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa zato što odgajatelji promišljaju i nude mogućnosti, pažljivo promatraju što djeca rade i nastoje to poduprijeti (Slunjski, 2008):

- *Smatram da je to najbolje činiti promatranjem djeteta, načina razmišljanja, ponašanja u pojedinim situacijama, na koji način rješava probleme i sukobe, kojim se aktivnostima najviše bavi.* (Nora)
- *(...) prateći dijete tijekom organiziranih i samoinicijativnih aktivnosti, kao i u interakciji s drugom djecom, ali i samostalnoj igri.* (Greta)
- *(...) kada ga promatramo pa nam ono samo svojim ponašanjem, verbalno i neverbalno kaže što mu je potrebno.* (Nola)

Postoje brojne aktivnosti djece u kojima je potrebno uključivanje odgajatelja, a važno je znati da razvoj i tijek aktivnosti u koje se uključi odgajatelj ovisi o tome koliko odgajatelj tu aktivnost i razumije, što je vidljivo i u iskazu sudionice Line iz Rijeke: *Razumjeti dijete znači staviti se u ulogu djeteta. Ja osobno to najviše činim u kreiranju prostora postavljajući si pitanje bi li se ja igrala u sobi dnevnog boravka koja je ovako uređena, kojim materijalima bi se igrala i sl. Odrasli imaju drugačiji način razmišljanja od djece, djeca su iznimno maštovita, kreativna i uvijek pronađu rješenje za problem kada na njega naiđu.* Stoga je kreirana zasebna kategorija pod nazivom stavljanje u ulogu, podteme poimanja pojma „razumjeti dijete“ te kako to čine, koja nije prikazana u tematskoj mreži, no važno ju je istaknuti.

Sljedeća kategorija je podrška djetetu kao poimanje koncepta „razumjeti dijete“ jer je, između ostalog, zadaća odgajatelja ohrabriti dijete, poduprijeti osjećaj suglasnosti djeteta s njegovim fizičkim, socijalnim i kulturnim okruženjem (Bašić, 2011):

- *(...) da ih podržimo u njihovim interesima, potrebama i različitostima.* (Leni)
- *Razumjeti dijete znači pružiti mu utjehu kada mu je potrebna.* (Lorena)

Naime, u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, roditelji su nezaobilazni partneri stvaranja cjelovitih razumijevanja i znanja odraslih o djeci, a ujedno su i glavni saveznici odgajatelja u ostvarenju kvalitete cjelokupne odgojno-obrazovne prakse. Također, neprekidna razmjena subjektivnih iskustava i parcijalnih razumijevanja

djeteta, vodi zajedničkom izgrađivanju cjelokupne slike o djetetu te cjelovitoga razumijevanja djeteta. (Miljak, 1995; Slunjski, 2008) Stoga je kao posljednja kategorija ove podteme proizašla suradnja s roditeljima:

- (...) *smatram da roditelji igraju veliku ulogu jer kada ja nešto ne razumijem, oslanjam se na njih i njihovo znanje i poznavanje vlastitog djeteta.* (Nola)
- *Razumjeti njegovu kulturu i obitelj.* (Anela)
- *Jedan od najvažnijih načina na koji možemo naučiti puno o djetetu je komunikacija s djetetovim roditeljima. Ostvarivanjem dobre suradnje s roditeljima shvaćamo puno više o djetetu nego što to vidimo svakodnevno u predškolskom kontekstu.* (Frieda)

Kvaliteta i razina roditeljske uključenosti u odgojno-obrazovni proces uvelike određuje ne samo kvalitetu odgojno-obrazovnih iskustava djece već i razvoj roditeljskih kompetencija. (Slunjski, 2008)

Sljedeće se pitanje, odnosno podtema, nadovezuje na prethodno. Ono zahtijeva da sudionici navedu još neke od načina na koje mogu razumjeti dijete. Na ovo pitanje pet sudionica nije uopće dalo odgovor, dvije su odgovorile da je odgovor na prethodnom pitanju, a tri sudionice nisu razumjele pitanje. Od 12 odgovora sudionica istraživanja proizašle su tri kategorije: komunikacija, suradnja s roditeljima te dokumentacija odgojno-obrazovnog procesa, od čega su dvije kategorije jednake onima iz prethodnog pitanja, a kategorija komunikacija je opisana na sljedeći način:

- *Svakodnevna otvorena i iskrena komunikacija je ključ svega.* (Edita)
- *S obzirom da je dijete emocionalno biće, smatram da ga se može razumjeti na način da sa njim razvijemo emocionalnu privrženost, osjećaj sigurnosti i ljubavi i potrebno ga slušati čak i kad se ne zna izraziti (mimike, geste...).* (Lorena)
- *Posebno kod djece koja (još) ne mogu verbalizirati, mislim da puno ovisi o osnovnom poznavanju ljudske prirode, osjećaja i empatije.* (Marlene)
- *Kada dijete ne može riječima objasniti što mu treba, pokušavam pogoditi i promatrati mimiku i geste djeteta dok ne pronađem rješenje kako razumjeti dijete.* (Isabella)

Komunikacijske kompetencije u radu s djecom trebaju sadržavati kategorizirana znanja o dobroj i kvalitetnoj komunikaciji koja su promjenjiva, relativna i kontekstualizirana. Upravo se razvijene komunikacijske vještine doživljavaju kao

dinamične i prilagodljive konkretnom odgojno-obrazovnom okruženju, učinkovit i kreativan odgojno-obrazovni proces za dijete pretpostavlja komunikaciju s vršnjacima i odraslima. (Šagud, 2015) Također, u komunikaciji s djecom potrebno je postići stanje gole svijesti jer ona omogućuje odgajatelju da komunicira bez unaprijed određenih predrasuda, procjenjivanja i osuđivanja. (Slunjski, 2008)

Zanimljivo je istaknuti kako sudionica Ivančica (Rijeka) ističe važnost sigurnosti – *Nema boljeg načina od osjećaja sigurnosti i prihvaćenosti!* – o čemu govori i autorica Bašić (2011) te pojašnjava kako sigurnost nastaje stjecanjem različitog iskustva da je svijet načelno pregledan, da među predmetima, događajima i pojavama postoje relativno trajne veze i odnosi te da putem iskustva suglasnosti sa svijetom dijete razvija samopouzdanje i kompetentnost nužnu za rješavanje životnih izazova. Nadalje, sudionica Noemi (Rijeka) spominje intuitivnost kao jedan od načina na koje se dijete može bolje razumjeti: *Smatram da je najbolje razumjeti dijete prema vlastitom nahođenju*, što se može povezati s implicitnom pedagogijom, odnosno vlastito je nahođenje skup vrijednosti, uvjerenja i stavova koje pojedinac ima, a u tom smislu odgajatelj bi trebao posjedovati moralnu odgovornost čiji je cilj povećanje svjesnosti. (Petrović-Sočo, 2008)

Podtema poimanje važnosti razumijevanja djeteta zahtijevala je od sudionica da se prisjete iskustva iz prakse, ili iz pročitane literature, u kojoj su uvidjele da je razumijevanje djeteta važno. Shodno je tome kao prva kategorija proizašlo osiguravanje dobrobiti:

- (...) u svakodnevnoj praksi. svakoga dana u skupini djece događaju situacije kada je vrlo važno poznavati svako dijete što bolje i sukladno tome reagirati na što bolji način i na dobrobit djeteta. (Greta)
- Razumijevanje djeteta je važno jer ako se dijete osjeća shvaćenim, sretno je i može ostvariti sve svoje potencijale. (Frieda)
- Da bih mogla pratiti potrebe i želje djeteta, moram ih razumjeti. Da bismo razumjeli zašto dijete reagira na određene načine, moramo razumjeti dijete i kako se ono osjeća. (Isabella)

Nadovezujući se na teorijski dio ovog rada, dobrobit je stanje koje ovisi o pojedincu, a odnosi se na optimalno psihološko funkcioniranje i doživljaj dobrobiti. (Tatalović Vorkapić i Lončarić, 2014) Nadalje, četiri su sudionice istaknule iskustva važnosti razumijevanja djeteta u kontekstu nepoželjnih ponašanja djece. Nepoželjna su ponašanja sva ona ponašanja koja nisu u skladu s očekivanjima društva i društvenim normama te ometaju cjelokupno funkcioniranje neke grupe, a neka od njih su svađanje, govorenje prostih riječi,

vrijeđanje, udaranje i sl. To su ponašanja kojima se pojedinac pokušava izboriti za sebe, doći do izražaja i sl. (Sindik, 2013):

- *Kod problematične djece uvažavanje njihovog mišljenja, slušanje njihove strane uvijek urodi plodom.* (Arijana)
- *Iz vlastite prakse. Dijete je izgledalo ljuto, bacao je igračke, vrištao, udarao prijatelje. Maknula sam ga sa strane, pričekala da se umiri, rekla sam mu da je sve u redu, da razumijem da je ljut. Kada se umirio, mogao je razgovarati i problem se brzo riješio.* (Lorena)

Posebice je zanimljiv odgovor sudionice Anele (Međimurska županija) u kojem je vidljivo kako postupci odgajatelja doprinose boljem razumijevanju djeteta: *Imala sam iskustvo s dječakom koji je u više navrata skretao pažnju na sebe nekakvim nepoželjnim ponašanjima. Iskazivao ljutnju na drugačije načine od ostalih. S vremenom sam shvatila da dječak zapravo ne zna na koji se način može izraziti (osim deranja, udaranja). (...) Djeci sam kroz različite aktivnosti približavala načine kako se možemo smiriti kad smo ljuti i kako možemo razgovarati bez deranja. S vremenom dječakovo ponašanje se promijenilo.* Autorica Sindik (2013) navodi kako je jedini odgovor odgajatelja na nepoželjna ponašanja djece podupiranje socijalne kompetencije te smatra da je ključno odmah uočiti i pravovremeno preventivno djelovati.

Kao sljedeća kategorija poimanja važnosti razumijevanja djeteta proizašlo je proučavanje, odnosno čitanje literature:

- *Izdvojila bih autora Jaspera Juula i njegova djela.* (Stella)
- *Dijete prolazi kroz proces tugovanja (gubitak bake) i shvaća da je to veliki gubitak za obitelj, a boravak u drugoj zemlji podrazumijeva i puno putovanja, majka ih vrlo često ostavlja kako bi posjetila bolesnu baku, čitanje literature ne samo o procesu tugovanja nego i o svemu što do njega vodi.* (Hannah)
- *Shvatila sam to kada sam čitala povijest obrazovanja i obrazovnog sustava te sam shvatila koliko su djeca bila neshvaćena u prošlosti i koliki je to bio utjecaj na društvo.* (Juna)

Posljednja kategorija poimanja važnosti razumijevanja djeteta, proizašla iz prikupljenih odgovora, je emancipacija kao jedan od najvažnijih ciljeva odgoja i obrazovanja. Naime, uspješan odgojno-obrazovni proces omogućuje aktivnosti koje su svrhovite i zanimljive za dijete, a prisutno je u njegovim samoinicirajućim i samoorganizirajućim aktivnostima.

(Slunjski, 2011) Također, autorica Slunjski (2011a) navodi kako je vrijednost razvoja autonomije i emancipacije djece u procesu odgoja i obrazovanja lakše deklarativno prihvatiti nego ostvariti u odgojno-obrazovnoj praksi, a odgovor sudionice Line (Rijeka) pokazuje na koji način je to izvedivo: (...) *situacije kada primijetim da djeca neki poticaj koriste na sasvim drugačiji način od onoga što sam ja zamislila s time. To se često događa u obiteljskom centru, gdje je najčešće u pitanju simbolička igra. Zaista su kreativni u konstruiranju igre i često se dogodi da igra ode u potpuno drugom smjeru od onoga što sam ja pretpostavila.*

U nastavku slijedi prikaz posljednje tematske cjeline *konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta*, odnosno kvaliteta razumijevanja djeteta u odgojno-obrazovnom radu, koja se sastoji od podtema: načini doprinošenja boljem razumijevanju djeteta, dobit (za dijete i odgajatelja), poimanje važnosti refleksivne prakse te prijedlozi za poboljšanje kvalitete.

7.3. Kvaliteta razumijevanja djeteta u odgojno-obrazovnom radu

Tablica br. 3: Tematska mreža cjeline kvaliteta razumijevanja djeteta u odgojno-obrazovnom radu

TEMA	PODTEMA	KATEGORIJA	IZVADCI IZ ODGOVORA ODGAJATELJA
KVALITETA RAZUMIJEVANJA DJETETA U ODGOJNO-OBRAZOVNOM RADU	NAČINI DOPRINOŠENJA BOLJEM RAZUMIJEVANJU DJETETA	ODNOS S DJETETOM	<i>razgovarajući s djetetom pritom spuštajući se na razinu djeteta, Greta; uvijek iskreno razgovaram s djecom, slušam ih i uvažavam, Arijana</i>
		DOKUMENTIRANJE ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA	<i>bilježenje zapažanja; promatranjem, Nora; dokumentiranjem - fotografiranjem i snimanjem aktivnosti, Lina; individualnih mapa, Mirjana; razmjena s kolegama, Marlene</i>
		SURADNJA SA SVIM SUDIONICIMA ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA	<i>suradnja s roditeljima, Nola, Stela, Zita, Noemi; surađujem s kolegicama, Frieda; cijelom zajednicom, Mirjana</i>
		PROFESIONALNO USAVRŠAVANJE	<i>osobnoj edukaciji, Edita; otvorenost za promjene i rad na sebi, Zita; čitajući istraživanja, Juna</i>
	DOBIT (ZA DIJETE I ODGAJATELJA)	KOMPETENCIJE	<i>naučim nešto novo, Nora; bolja komunikacija i međusobno uvažavanje, Lorena; osobni i profesionalni razvoj, Leni</i>
		CJELOKUPNI RAZVOJ	<i>djetetov cjelokupni razvoj, Greta; dobrobit djeteta, Noemi; mentalno zdravu osobu, Anela</i>
		ZADOVOLJSTVO	<i>Ispunjenost, Anela; sa svakim dječjim rastom, rastem i ja, Stella; olakšan rad, Zita; osjećaju viđenima i važnima, Hannah</i>
	POIMANJE VAŽNOSTI REFLEKSIVNE PRAKSE	(SAMO)REFLEKSIJA	<i>razmatram i promišljam, Nora; preispitivati sebe, svoje postupke, Greta; dobivamo uvid u svoje pogreške, Una</i>
		PROMJENE U ODGOJNO-OBRAZOVNOM RADU	<i>i mijenjati nešto na bolje, Lorena; inicirati promjene, Nora; stvarati kvalitetniju odgojno-obrazovnu praksu, Greta</i>
		SURADNJA SA SUSTRUČNJACIMA	<i>razmjenu iskustava s kolegicama i dobivanje savjeta, Lina; da međusobno odgajatelji razgovaraju, iznose iskustva, pomažu si, Eli</i>
	PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE	PROFESIONALNI RAZVOJ	<i>kontinuirano stručno usavršavanje, Greta; edukacije, Edita; čitanje literature, Una</i>

	KVALITETE	REFLEKSIVNA PRAKSA	<i>primjena refleksivne prakse, Nora; rad na sebi, upoznavanje sebe, Stella</i>
		RADNI UVJETI	<i>manji broj djece, Edita; više stručnjaka, Barbara; siguran prostor, Hannah</i>

Unutar prve podteme ove tematske cjeline, prvo se pitanje odnosi na načine doprinošenja boljem razumijevanju djeteta u odgojno-obrazovnom radu. Iz dobivenih odgovora definirane su kategorije odnos s djetetom, dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa, suradnja sa svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa te profesionalno usavršavanje. Većina odgajateljica navodi ostvarivanje kvalitetnog odnosa s djetetom kao jedan od ključnijih načina doprinošenja boljem razumijevanju djeteta, a međuljudske odnose karakterizira, prije svega, dinamičnost (Vujičić i Čamber Tambolaš, 2017):

- *razgovarajući s djetetom pritom spuštajući se na razinu djeteta* (Greta)
- *uvijek slušam što mi dijete ima za reći, uvažavam dijete, njegove želje i potrebe* (Edita)
- *razgovor s djecom i njihovim viđenjem kvalitete interakcije* (Noemi)
- *Djeci dajem vremena da se izraze, ne forsiram ih na aktivnosti (...). Dajem sebi vremena da ih upoznam i uspostavljam vezu s njima, potičem ih da razgovaraju o svojim interesima, obitelji, aktivnostima koje vole.* (Barbara)
- *Aktivno slušanje, postavljanje pitanja, pokazivanje interesa.* (Hannah)

Prethodno je spomenuto kako je kvalitetna komunikacija jedan od važnijih načina za bolje razumijevanje djeteta, a kvalitetan se odnos ostvaruje kvalitetnom komunikacijom koja je nužna u procesu odgojno-obrazovnog vođenja. Također, međuljudski odnos karakterizira dinamičnost. (Vujičić i Čamber Tambolaš, 2017)

Kao sljedeća kategorija kodova proizašla je kategorija dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa, što je još jedan od načina doprinošenja boljem razumijevanju djeteta:

- *Individualnim pristupom, promatranjem, slušanjem, praćenjem, fotografiranjem, video i audio zapisima i refleksivnom praksom.* (Leni)
- *Za bolje razumijevanje djeteta svakako navodim praćenje djeteta i njegovog razvoja putem individualnih mapa te refleksijom na praksu.* (Mirjana)
- *Praćenjem interesa svakog djeteta možemo organizirati i izraditi poticaje koji će te interese podupirati i dalje razvijati.* (Una)
- *Najviše dokumentiranjem – fotografiranjem i snimanjem aktivnosti.* (Lina)
- *bilježenje zapažanja pojedinog djeteta prilikom istaknutih situacija, promatranjem njegova ponašanja i načina funkcioniranja u skupini i slično, ali i uz izmjenu informacija s roditeljima i kolegicom.* (Nora)

Sljedeća je kategorija, koja je proizašla iz odgovora sudionica, suradnja sa svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa:

- *Također je i bitna kvalitetna suradnja s roditeljima.* (Lina)
- *razgovori s roditeljima o raznim ponašanjima i navikama kako bi uvidjeli ima li razlike dok su kući ili u vrtiću* (Noemi)
- *razgovarajući s drugim stručnjacima* (Juna)
- *kroz suradnju s roditeljima (osobitosti djeteta) i cijelom zajednicom.* (Mirjana)
- *razgovaram s njihovim roditeljima, surađujem s kolegama/kolegicama* (Frieda)

Suradnja i suradnička kultura važna je dimenzija razvoja kvalitete ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, a samim time i boljega razumijevanja djeteta zbog toga što omogućuje zajedničko istraživanje, promišljanje, razumijevanje i planiranje odgojno-obrazovnog procesa. (Perše, Borko i Košković, 2021)

Kao posljednja kategorija proizašla je kategorija profesionalno usavršavanje na koje se referiraju četiri sudionice ovog istraživanja:

- *Educiram se, prenosim naučeno u konkretan rad.* (Arijana)
- *radim na osobnoj edukaciji što onda primjenjujem i u radu s djecom* (Edita)
- *otvorenost za promjene i rad na sebi (osobni i profesionalni razvoj)* (Zita)
- *Pohađajući tečajeve i edukacije, čitajući istraživanja.* (Juna)

Upravo kao što i autorica Slunjski (2008) navodi, profesionalno bi usavršavanje trebalo doprinosti ne samo pomacima u znanju nego i promjenama u uvjerenjima i ponašanju odgajatelja, odnosno u konkretnoj praksi.

Dvije sudionice nisu odgovorile na ovo pitanje, a posebno zanimljivim treba istaknuti odgovor odgajateljice Barbare: *Koristim demokratsko glasovanje, pravila i donošenje odluka u svakodnevnom grupnom životu.*, što također odražava shvaćanje djeteta kao aktivnog građanina zajednice u kojem je važno poticanje razvoja sposobnosti kako bi se razvijalo u aktivnoga, odgovornog i inicijativnog člana društva, a to se postiže demokratizacijom i demokratskim načelom. (Nacionalni kurikulum, 2014)

Dobiveni odgovori povezani su s teorijskim pristupom ove problematike te je vidljivo kako boljem razumijevanju djeteta uvelike doprinosi ostvarivanje kvalitetnog odnosa s djetetom, kontinuirano dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa, kvalitetna suradnja sa svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa te kontinuirano profesionalno usavršavanje. (Slunjski, 2012)

Sljedeća podtema ove tematske cjeline je što odgajatelji vide kao dobit za dijete, a što kao korist za njih prilikom primjena različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta.

Temeljne kategorije proizašle iz navedene podteme su kompetencije, cjelokupni razvoj i zadovoljstvo. Većina sudionica ističe stjecanje ili učvršćivanje kompetencija kao korist za dijete, a ujedno i za njih:

- *Mislim da je dobro za djecu i mene bolji odgojno–obrazovni rad, bolja komunikacija i međusobno uvažavanje.* (Lorena)
- *vježbanjem odbacivanja stereotipa i očekivanja tijekom komunikacije i reakcije na ponašanja, primjećujem da to primjenjujem i na personalne veze s osobama u mom privatnom životu* (Noemi)
- *saznanju što se događa u djetetu te primjeni različitih tema u skupini.* (Hannah)
- *Korist za mene je osobni i profesionalni razvoj.* (Leni)
- *Za sebe vidim jasnu korist kada dijete osjeća da ga razumijem i da se oslanja na mene.* (Marlene)

Kompetencije obuhvaćaju znanja, sposobnosti i mogućnosti pojedinca, kao i oblike motivacije njegova djelovanja, a omogućuju odgovorno i kritično suočavanje s izazovima suvremenog društva. (Blanuša Trošelj, 2018) Naime, kompetencije djece su razvojne, a potiču se i promatraju u kontekstu razvojnih mogućnosti svakog djeteta ponaosob, a ne njegove kronološke dobi. (Nacionalni kurikulum, 2014) Shodno tome, proizašla je i sljedeća kategorija pod nazivom cjelokupni razvoj djeteta:

- *Dobit za dijete je dobrobit djeteta, razvoj individualnosti i svih razvojnih područja, podrška njegovim talentima i samoostvarenje.* (Leni)
- *Dobrobiti za dijete su razvoj njegovih mogućnosti i pravovremeno zadovoljavanje potreba, a sve u cilju zdravog i optimalnog rasta i razvoja svake individue.* (Una)
- *Smatram da su dobiti za dijete višestruke. Razumijevanjem djeteta ono se može razviti u mentalno zdravu i sretnu osobu koja će samostalno funkcionirati i postati punopravni član društva, zajednice.* (Anela)
- *utječemo na djetetov cjelokupni razvoj, posebice socioemocionalni (jačanje samopouzdanja, pozitivne slike o sebi, osjećaj sigurnosti i povjerenja u okolinu)* (Greta)

Kako bi se poticao optimalan cjelokupni razvoj djeteta rane i predškolske dobi, potrebno je prihvatiti integriranu prirodu njegova učenja. (Nacionalni kurikulum, 2014)

Kao posljednja kategorija proizašlo je zadovoljstvo odgajatelja i djece prilikom korištenja različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta:

- *Kao profesionalac se zasigurno osjećam zadovoljno te tada sav uloženi trud i angažman još više dobiva na značaju.* (Greta)

- *Ispunjen dan dječjim osmijesima, napretkom, roditeljima, učenjem kroz igru, razumijevanjem djeteta i sreća na kraju dana. Ispunjenost. (Anela)*
- *Moja dobrobit je što sa svakim dječjim rastom, rastem i ja, te smatram da postajem kompetentnija. (Stella)*
- *Korist za odgajatelje je efikasnije i ugodnije ozračje koje potiče zajedništvo, ali i dobro psihičko zdravlje. (Una)*
- *Razumijevanje djeteta pomaže im da se osjećaju viđenima i važnima, da imaju ljude kojima je stalo do njih. (Hannah)*
- *Vidim veliku korist za dijete ako se osjeća prihvaćeno. (...) dijete se osjeća shvaćenim i doživljava da sve njegove emocije imaju pravo na postojanje te da su važne i vrijedne. (Marlene)*

Tri sudionice nisu odgovorile na ovo pitanje, dok je pet sudionica sažeto odgovorilo da su strategije korisne, a korist obostrana:

- *Mislim da sve strategije koje mogu koristiti za razumijevanje djeteta su pozitivne i samim time korisne za dijete. (Nola)*
- *Svaki riješeni problem je blagodat za dijete i odgajatelja, dakle obostrano. (Ivančica)*

Iz odgovora sudionica vidljivo je da uglavnom sve ističu razvoj vlastitih kompetencija i djetetov cjelokupni razvoj. Temeljna je razlika primjetna u kategoriji zadovoljstvo, gdje veći broj hrvatskih odgajateljica kao vlastitu korist ističe zadovoljstvo, dok s druge strane njemačke sudionice ističu zadovoljstvo djeteta kao dobit prilikom primjena različitih strategija u cilju boljšeg razumijevanja djeteta. Navedeno se može povezati s pitanjem zašto su hrvatski odgajatelji više usmjereni na sebe, odnosno vlastito zadovoljstvo, a njemački na dijete. Odnosi li se usmjerenost zadovoljstva na ispoštovane radne uvjete ili na individualna očekivanja?

Sljedeća podtema ove tematske cjeline odnosi se na poimanje važnosti primjene refleksivne prakse te koristi koju ona ima za osobni i profesionalni razvoj. Temeljem odgovora sudionica, proizašle su tri kategorije: (samo)refleksija, promjene u odgojno-obrazovnom radu i suradnja sa stručnjacima. Najveći broj odgajateljica istaknuo je važnost (samo)refleksije, odnosno promišljanja, analiziranja, preispitivanja:

- *jer njome razmatram i promišljam o svojoj praksi, njezinim vrijednostima i kontekstu (Nora)*
- *odgajatelj može kontinuirano preispitivati sebe, svoje postupke (Greta)*

- *refleksija omogućava da ponovno proučimo istu situaciju u kojoj smo se našli i pogledamo je na drugačiji način (Lina)*
- *tek kada odgajatelj osvijesti neke stvari o sebi, svom ponašanju i utjecaju na druge, tek tada može pozitivno djelovati na sve drugi sudionike odgojno-obrazovnog procesa. To se postiže refleksijom i samorefleksijom. (Zita)*

S druge strane, gotovo su sve odgajateljice iz Berlina istaknule važnost (samo)refleksije u kontekstu cjeloživotnog učenja jer upravo cjeloživotno učenje utječe na razvoj profesionalnih kompetencija odgajatelja, što je ujedno i dokaz njegove osviještenosti i pomaže boljem razumijevanju djeteta i cjelokupne odgojno-obrazovne prakse (Šagud, 2011):

- *Samorefleksija je važna jer moramo biti svjesni svoga utjecaja na djecu. Ljudi koji to ne rade misle da su besprijekorni, a sasvim sigurno nisu. Nitko nije. Svakog dana učimo kako se djeca mijenjaju pa se tako i mi moramo mijenjati. (Frieda)*
- *Iskušavam druge strategije djelovanja i mogu ih isprobati i učiti od njih. Bez promišljanja i preispitivanja počinjete stagnirati, tako da loše stvari ne mogu biti bolje, a dobre stvari ne mogu postati optimalne. (Marlene)*
- *moramo učiti na svojim greškama, a to možemo samo gledajući u prošlost (Juna)*

Kao sljedeća kategorija ove podteme proizašle su promjene u odgojno-obrazovnom radu u vidu iniciranja promjena, stvaranja kvalitetnije odgojno-obrazovne prakse:

- *mogu se i inicirati promjene kada i gdje one bile potrebne. (Nora)*
- *stvarati kvalitetniju odgojno-obrazovnu praksu, ali i rasti i razvijati se kao individualna ličnost. (Greta)*
- *(...) i mijenjati nešto na bolje (Lorena)*
- *možemo mijenjati i podešavati s ciljem kvalitetnijeg odg.-obrazovnog rada. To će pridonijeti i profesionalnom, ali i osobnom razvoju svakog odgajatelja. (Una)*

Posljednja kategorija podteme poimanja važnosti refleksivne prakse pod nazivom, suradnja sa stručnjacima, odnosno kolegama, proizašla je iz odgovora odgajateljica uglavnom iz Rijeke:

- *razmjenu iskustava među kolegicama i dobivanje savjeta i pomoći drugih (Lina)*
- *posebice mi je važna povratna informacija kolegica čije mišljenje često tražim zbog nedostatka iskustva u raznim situacijama. (Noemi)*
- *(...) je dobro da međusobno odgajatelji razgovaraju, iznose iskustva i pomažu si međusobno. (Eli)*

Potrebno je istaknuti i odgovore odgajateljica s područja Međimurske županije, koje iskazuju nezadovoljstvo suradnjom sa sustručnjacima u kontekstu refleksivne prakse:

- *Smatram da je refleksivna praksa iznimno korisna za rad odgojitelja, ali još uvijek samo na papiru i na fakultetu. U vrtiću u kojem radim nema refleksivne prakse, nažalost, barem ne onakve o kakvoj smo govorili na fakultetu.* (Anela)
- *smatram da je reflektiranje prakse veoma važno te da izostanak iste ugrožava cijelu praksu, ali i utječe na cijeli vrtić, kolege i zajednicu RPOO.* (Stella)

Temeljem navedenih odgovora primjetno je kako odgajateljice imaju različita iskustva refleksivne prakse. Zanimljivo je kako se (ne)zadovoljstvo može geografski podijeliti, no važno je ispitati razlog nezadovoljstva, koje može biti različito, ili dodatno potaknuti postojanje refleksivne prakse odgajatelja u Međimurskoj županiji.

Posljednja podtema ove tematske cjeline su prijedlozi za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta u odgojno-obrazovnom radu iz koje su proizašle kategorije profesionalni razvoj, refleksivna praksa i radni uvjeti. U kategoriji profesionalni razvoj podrazumijeva se i osobni i profesionalni razvoj koji obuhvaća rad na sebi, kontinuirano stručno usavršavanje i sl.:

- *čitati raznu stručnu literaturu i stručno se usavršavati, tražiti savjet* (Nora)
- *Dodatne edukacije kolegica koje su fakultet završile prije dugog niza godine i koje zapravo nemaju pojam o djetetu današnjeg doba. Rekli bismo stara škola odgojitelja. Također, možda nekakve radionice unutar ustanove u kojima bi svaka skupina dobila određenu temu s ciljem boljeg razumijevanja djeteta, predstavila je ostalima, raspravila je s ostalima i raspravljala o primjerima iz prakse i kako prebroditi trenutne izazove.* (Anela)
- *Kontinuirani rad na sebi, kontinuirano stručno usavršavanje.* (Zita)
- *Čitati literaturu. Biti otvoren za promjene i osobni razvoj.* (Frieda)

Uporište ovakvog promišljanja odnosi se na dio teorijskog okvira ovoga rada koji govori o profesionalnom razvoju odgajatelja. Naime, profesionalni je razvoj profesionalna i zakonska obveza svakog odgajatelja, a na njega utječu implicitne pedagogije odgajatelja i oblici profesionalnog razvoja. Stoga bi odgajatelj trebao pojmiti dobrobiti koje profesionalni razvoj ima i razumijevati ga kao neizostavni dio osobnog i profesionalnog identiteta. (Vujičić, Čamber Tambolaš, 2017)

Sljedeća je kategorija, proizašla iz odgovora odgajateljica, primjenjivanje refleksivne prakse koju su u prethodnoj podtemi i same konkretnije opisale, a u kontekstu prijedloga za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta, navode je na sljedeći način:

- *primjena refleksivne prakse* (Nora, Greta)
- *preispitivanje ne samo vlastite prakse već i tuđe. Svakodnevno promatranje djeteta.* (Stella)
- *Razmjenu iskustava* (Una)
- *provoditi više organiziranih refleksija i samorefleksija* (Frieda)
- *obрати pažnju, slušaj i komuniciraj!* (Juna)

Posljednja kategorija proizašla iz odgovora sudionica su radni uvjeti koji obuhvaćaju manji broj djece u skupinama kao najčešći odgovor, veći broj stručnjaka, više vremena i dokumentiranja te promatranja djeteta:

- *Kontinuirani rad na razvoju boljih uvjeta rada.* (Greta)
- *Više dokumentiranja i promatranja djeteta, prilagodavanje pedagoške dokumentacije tome (na razini države!) i osluškivanja i prilagođavanja djetetu.* (Lina)
- *Idealno bi bilo raditi u grupama s manje djece kako bi se omogućilo što više individualnog rada i kako bi se odbacilo uniformno djelovanje koje je gotovo neophodno u većoj grupi djece.* (Noemi)
- *broj djece u odgojnoj skupini. Ako ih je previše, nemoguće je posvetiti se svakom djetetu onoliko koliko treba. Broj odgajatelja također utječe na razumijevanje djeteta jer dva odgajatelja istu situaciju mogu vidjeti na drugačiji način i tako se međusobno nadopunjuju.* (Lorena)
- *Manje djece u grupi, više stručnjaka, stručno osoblje za djecu s posebnim potrebama, stručno uplitanje u razvojne izazove u prve tri godine života.* (Barbara)
- *važno je osigurati siguran prostor* (Hannah)

Temeljna razlika između hrvatskih i njemačkih odgajatelja u kontekstu radnih uvjeta je veći broj djece na jednog odgajatelja u RH, što je prikazano u teorijskom dijelu rada.

Iz provedenoga je istraživanja primjetno da, iako Berlin *Bildungsprogramm für Kitas und Kindertagespflege* često spominje područja učenja i zbog toga podsjeća na tradicionalno shvaćanje djeteta i djetinjstva, iskustva sudionica iz Berlina odraz su suvremenog shvaćanja djeteta i djetinjstva. S druge strane, Rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Hrvatskoj uvelike se u teoriji odmaknuo od tradicionalnog poimanja procesa odgoja i obrazovanja, što je vidljivo i u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, no odgovori većine odgajateljica odraz su trenutne prakse u kojoj je primjetno da je potrebno još vremena da se prevlada jaz između teorije i

prakse. U nastavku su prikazani zaključni komentari nekoliko sudionica na problematiku razumijevanja djeteta:

- *Samo bih željela istaknuti da ako mi ne razumijemo dijete ne možemo očekivati da će ono razumjeti nas. (Anela)*
- *Smatram da ako želiš dobro upoznati dijete, da trebaš još bolje upoznati njegove roditelje. Često se u literaturi spominje kultura vrtića i suradnja s roditeljima, ali nekako uvijek zaboravimo na samu kulturu obitelji. Ovdje ne mislim na suradnju s roditeljima koja je itekako potrebna i neizostavna u našoj profesiji. Govorim o tome da su roditelji individue isto kao što su to i njihova djeca, ljudi s vlastitim potrebama, mišljenjem, stavom, obrazovanjem te svime nabrojenim utječu na formiranje djeteta. Tek kada uistinu upoznamo način na koji pojedina obitelj diše i živi, moći ćemo i lakše razumjeti dijete. (Stella)*
- *Prvo trebamo pokušati razumjeti sebe i tek ćemo tada moći razumjeti nekog drugog. (Una)*
- *razumijevanje djeteta je kamen temeljac cjelokupnog odgojno-obrazovnog rada i trebalo bi imati mnogo veću ulogu u obrazovanju i karijeri odgajatelja. (Marlene)*

Iz navedenih završnih komentara sudionica vidljivo je shvaćanje važnosti čimbenika koji utječu na razumijevanje djeteta: poznavanje djeteta i njegove obiteljske pozadine, suradnja s roditeljima, introspekcija, implicitne pedagogije, reflektivna praksa te dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa.

8. IZAZOVI U PROVEDBI ISTRAŽIVANJA KAO OSNOVA ZA KREIRANJE SMJERNICA ZA BUDUĆA ISTRAŽIVANJA

Kao i većina drugih znanstvenih istraživanja i ovo je istraživanje rezultiralo značajnim doprinosima, kao i uvidom u određene izazove i ograničenja.

Prvo ograničenje provedenoga istraživanja odnosi se na metodu prikupljanja podataka, gdje bi, kako je navedeno na samome početku, prikladnija metoda bila fokus grupe zbog dubljeg uvida u problematiku istraživanja. Budući da je bilo nemoguće da istraživač ode u Berlin te da njemački odgajatelji sudjeluju u fokus grupama, odabrana je metoda polustrukturiranog upitnika, odnosno upitnika otvorenog tipa pitanja. Nadalje, opširnost pitanja, nedovoljna preciznost i konkretnost doprinijeli su lošijoj kvaliteti podataka. Primjerice, pitanje iz upitnika *Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?* najviše je zbunilo sudionice te su iskazale nerazumijevanje zbog toga što je došlo do ponavljanja pitanja. Prethodno pitanje glasilo je: *Što za Vas osobno znači pojam razumjeti dijete? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?* Navedeni je primjer utjecao na kvalitetu prikupljenih podataka, a opširnost je dovela do određenog broja neodgovorenih pitanja, posebice u posljednjoj tematskoj cjelini pod nazivom *Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta*. Povratna informacija većine sudionica bila je da je upitnik preopširan i iscrpljujuć, što je rezultiralo šturim odgovorima te potvrđuje da bi prikladnija metoda bila prvotno planirana, odnosno fokus grupe.

Sljedeće ograničenje i izazov bio je broj sudionika. Unatoč dobrovoljnom pristanku 30 odgajatelja (po 10 sa svakog područja), konačan broj vraćenih upitnika iznosi 22 (9 s područja Primorsko-goranske županije, 6 s područja Međimurske županije i 7 iz Berlina). Pretpostavka je da je na konačan broj sudionika utjecala metoda prikupljanja podataka te geografska udaljenost istraživača. Upitnik je zahtijevao više vremena i bio je opsežan što je, moguće, negativno utjecalo na motivaciju sudionika za sudjelovanjem u istraživanju.

Postoje segmenti koji nisu obuhvaćeni ovim istraživanjem, a bilo bi vrlo zanimljivo istražiti ih. Neki od njih bile bi detaljnije razlike u radnim uvjetima i

zadovoljstvu odgajatelja te konkretnom načinu komunikacije odgajatelja s djecom.

Na kraju rada važno je istaknuti i značajne doprinose ovog istraživanja. Prvi se odnosi na to da ne postoje slična istraživanja u Republici Hrvatskoj te rad predstavlja osnovu za nastavak sličnih istraživanja vezanih uz problematiku razumijevanja djeteta. Nadalje, rezultati su dali uvid u načine na koje hrvatski i njemački odgajatelji određuju proces razumijevanja. Temeljna razlika između hrvatskih i njemačkih odgajatelja, odnosno procesa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, vidljiva je u područjima učenja. U Nacionalnom se kurikulumu područja učenja ne spominju, već se ističe cjelovit razvoj, odgoj i učenje djece te razvoj njihovih kompetencija, dok se u BBP-u razvoj kompetencija navodi u sklopu područja učenja. Naime, prema odgovorima sudionica, vidljivo je da su hrvatske sudionice (još uvijek) usmjerene na područja učenja u konkretnom odgojno-obrazovnom procesu, dok je u odgovorima njemačkih sudionica vidljiva usmjerenost na cjeloviti razvoj i razvoj kompetencija. Sljedeća je primjetna razlika zadovoljstvo odgajateljica – hrvatske odgajateljice uglavnom iskazuju nezadovoljstvo cjelokupnim sustavom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, posebice radnim uvjetima, a s druge strane njemačke su odgajateljice uglavnom iskazale zadovoljstvo te istaknule važnost zadovoljstva djeteta tijekom boravka u odgojno-obrazovnoj instituciji.

Primjetne su razlike i među odgovorima odgajateljica s područja Primorsko-goranske županije i odgajateljica s područja Međimurske županije. Temeljna razlika vidljiva je u odgovorima na pitanje iz četvrte tematske cjeline – *Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.* – na koje odgajateljice imaju različita iskustva. Stoga bi bilo vrlo zanimljivo ispitati razlog nezadovoljstva ili dodatno potaknuti postojanje refleksivne prakse odgajatelja u Međimurskoj županiji.

S obzirom na to da ovo istraživanje može poslužiti kao osnova za daljnja istraživanja na navedenu problematiku, svakako bi se veći naglasak u budućim istraživanjima trebao pridati komunikacijskim vještinama odgajatelja u kontekstu boljega razumijevanja djeteta.

9. ZAKLJUČAK

U ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju potrebna je konstanta promjena i mijenjanje odgojno-obrazovne prakse. U tu je svrhu nužno da se teorijsko razumijevanje djeteta usuglasi s razumijevanjem djeteta u odgojno-obrazovnoj praksi. Kako bi uopće došlo do navedene promjene, potrebna je prije svega destabilizacija mišljenja praktičara i njihovih „starih“ pogleda na dijete i djetinjstvo. Destabilizacija je nužna tijekom procesa promjene kako bi potaknula praktičare na promišljanje i redefiniranje njihovih osobnih paradigmi. (Slunjski, 2009) Za ostvarivanje navedenih je promjena važan učinak promatranja i dokumentiranog procesa, kojim se daje uvid u odgojno-obrazovnu praksu i smjernica za daljnji razvoj odgojno-obrazovne prakse.

Promjena paradigme djeteta i djetinjstva ne može proizaći iz nacionalnog dokumenta kojim se nalaže razumijevanje djeteta kao kompetentnog bića i socijalnog subjekta, već ona treba proizaći iz osobnih paradigmi odgajatelja koji svoju viziju odgoja i obrazovanja, odnosno svoju implicitnu pedagogiju, trebaju mijenjati cjeloživotno. Upravo je zato relevantno da odgajatelj gradi sebe i promjenom svojih mišljenja, stavova i vrijednosti, mijenja svoj pogled prema djetetu i djetinjstvu što će doprinijeti dubljem i kvalitetnijem razumijevanju svakog djeteta kao individue.

Iz ovoga se rada može zaključiti koliko odgajateljevo razumijevanje djeteta oblikuje odgojno-obrazovni proces i samo dijete.

Kompleksnost kurikuluma prikazana je kroz dva primjera – *Das Berliner Bildungsprogramm* i *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Iako berlinski i hrvatski kurikulum imaju slične poglede i postavke odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi, temeljna je razlika ta da berlinski kurikulum i dalje veliki fokus stavlja na područja učenja koja odgojno-obrazovnom procesu daju određenu razinu strukture te se može djelomično povezati s *Programskim usmjerenjem odgoja i obrazovanja predškolske djece* (1991), ali i sa suvremenim hrvatskim *Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014) ako se promotri pogled na dijete. Međutim, može se zaključiti kako oba kurikuluma ističu važnost fleksibilnosti i otvorenosti, s glavnom istaknutom razlikom Nacionalnog kurikuluma koji omogućuje prilagodbu svojih glavnih sastavnica na razinu ustanove, uključujući njene specifičnosti i kulturu, čime se osigurava njegova implementacija u

ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na razini države.

Rezultati ovoga istraživanja dobiveni tematskom analizom ujedno služe kao odgovori na postavljena istraživačka pitanja, a podijeljeni su u četiri tematske cjeline: (1) osobna i profesionalna biografija odgajatelja, (2) obrazovna paradigma odgajatelja, (3) odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“ te (4) konkretni postupci i strategije u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta.

Analizom odgovora na pitanja tematske cjeline pod nazivom obrazovna paradigma odgajatelja, proizašao je odgovor na drugo istraživačko pitanje *Kakvu sliku o djetetu, načinu na koje dijete uči te o vlastitoj ulozi u odgoju, obrazovanju i razumijevanju djeteta imaju odgajatelji?* Dakle, prema slici o djetetu koje sudionice posjeduju, dijete je istraživač i aktivni stvaratelj znanja, socijalni subjekt sa specifičnim potrebama, pravima i kulturom te razvojno i kompetentno biće koje ulazi u interakcije s drugima unutar okruženja u kojem se nalazi. Pritom se kao uloga odgajatelja u kontekstu razumijevanja djeteta ističe važnost osiguravanja poticajnog prostorno-materijalnog okruženja, osiguravanja dobrobiti za dijete te dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa i reflektivna praksa.

Tematska cjelina pod nazivom odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“ iznjedrila je odgovor na treće istraživačko pitanje, a to je *Što za odgajatelja znači razumjeti dijete?* Odgajateljice koncept „razumjeti dijete“ poimaju kao proces u kojem je važno poznavanje osnovnih karakteristika djeteta, slušati i čuti dijete putem dokumentiranja odgojno-obrazovnog procesa te pružanja podrške i ostvarujući uspješnu suradnju s roditeljima, što je ostvarivo posjedovanjem komunikacijskih vještina i znanja.

Naposljetku, iz odgovora na pitanja tematske cjeline konkretni postupci i strategije u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta proizašao je odgovor na posljednje istraživačko pitanje – *Koje metode i strategije hrvatski i njemački odgajatelji koriste u svom odgojno-obrazovnom radu kako bi bolje razumjeli dijete?* Kao značajne načine doprinošenja boljem razumijevanju djeteta, odgajateljice, osim dokumentiranja odgojno-obrazovnog procesa, suradnje sa svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa i profesionalnog usavršavanju, ističu i ostvarivanje kvalitetnog odnosa s djetetom. Odgajateljice kao najveću dobrobit za dijete izdvajaju optimalan cjelokupni razvoj djeteta, a kao vlastitu dobrobit zadovoljstvo životom

općenito te razvijanje i jačanje kompetencija i kod djece i kod odgajatelja. Na samome kraju možemo zaključiti da odgajateljice za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta predlažu provođenje, odnosno primjenu refleksivne prakse te unaprjeđivanje radnih uvjeta, konkretnije smanjivanje broja djece ili povećanje broja odgajatelja u odgojno-obrazovnim skupinama.

U vrtiću – zajednici koja uči – razumijevanje se smatra konstrukcijom koju djeca i odrasli zajednički izgrađuju razmjenjujući iskustva i raspravljajući o njima. (Slunjski, 2008) Gardner ističe kako bi cilj suvremenog odgoja i obrazovanja trebao biti povećanje razumijevanja i to u konkretnoj odgojno-obrazovnoj praksi. (Miljak, 2009) *Da bi se moglo uistinu razumjeti dijete, važno je prije svega nadvladati potrebu da ga procjenjujemo i ispravljamo (...).* (Slunjski, 2008: 63)

10. LITERATURA

1. Agencija za odgoj i obrazovanje. *Strategija stručnog usavršavanja za profesionalni razvoj odgojno-obrazovnih radnika (2014-2020)*. Dostupno na: http://www.azoo.hr/images/pkssuor/Strategija_HR2-Final.pdf
2. Babić, N. (2014). *Suvremeno djetinjstvo: teorijski pristupi, prakse i istraživanja*. Osijek: Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.
3. Barrett, M. (2009). Sounding lives in and through music: a narrative inquiry of the 'everyday' musical engagement of a young child. *Journal of Early Childhood Research, Vol. 7., No.2., 115-134.*
4. Barth, B.M. (2004). *Razumjeti što djeca razumiju*. Zagreb: Profil International.
5. Bašić, S. (2011). (Nova) slika djeteta u pedagogiji djetinjstva. *Nove paradigme ranog odgoja, 19-37.*
6. Batistič-Zorec, M. (2003). Razvojna psihologija i odgojna praksa u vrtićima. U: Paragvaj, Ujčić (ur.) *Postignuća u praksi i teoriji predškolskog odgoja*. Opatija.
7. Bildungsberichterstattung, A. (2012). *Bildung in Deutschland 2012: Ein indikatorengestützter Bericht mit einer Analyse zur kulturellen Bildung im Lebenslauf*. W. Bertelsmann Verlag.
8. Bildungsberichterstattung, K. (2006). *Bildung in Deutschland. Ein indikatorengestützter Bericht mit einer Analyse zu Bildung und Migration*. Verl. Bertelsmann Stiftung.
9. Blanuša Trošelj, D. (2018). *Professional development of preschool teachers in Croatia (Doctoral dissertation)*.
10. Braun, V., i Clarke, V. (2012). *Thematic analysis*. American Psychological Association.
11. Bruner, J. (2000). *Kultura obrazovanja*. Zagreb: Educa.
12. Cohen, L., Manion, L., Morrision, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju*. Zagreb: Naknada Slap.
13. Crnčić, J. (2016). *Pozitivna psihologija na poslu-kako odgajatelji percipiraju svoje zadovoljstvo radom u dječjem vrtiću?* (Master Thesis, University of Rijeka. Faculty of Teacher Education in Rijeka. Section for Educational Sciences).

14. Čepić, R., Kalin, J. i Šteh, B. (2017). Profesionalni razvoj učitelja: Kontekst, perspektive i izazovi. U: R. Čepić i J. Kalin (Ur.), *Profesionalni razvoj učitelja: Status, ličnost i transverzalne kompetencije* (str. 21-44). Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
15. Došen Dobud, A. (2005). *Malo dijete--veliki istraživač*. Zagreb: Alinea.
16. Dreyer, R. (2010). Childhood educator versus educator!?. TPS, Issue , 5 , 12-16.
17. Dreyer, R. (2018): Early childhood education, care and upbringing in Germany and France. Training structures, profile and role of educational staff in comparison. Available at:
https://www.kitafachtexte.de/fileadmin/Redaktion/Publikationen/KiTaFT_Dreyer_208_FBBEinDeutschlandundFrankreich.pdf
18. Državni pedagoški standard ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (2008). MZOS
19. EACEA P9 Eurydice: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (2009). Early Childhood Education and Care in Europe: Tackling Social and Cultural Inequalities Brussels
20. Gjurković, T. (2016). Terapija igrom: Kako razviti vještine za razumijevanje djeteta i produbiti odnos s njim. Split: Harfa
21. Grubić Pavletić, N. (2019). *Socio-demografske odrednice i pozitivni aspekti odnosa između odgajatelja i djece* (Doctoral dissertation, University of Rijeka. Faculty of Teacher Education. Section for Educational Sciences).
22. Gutman, L. i Feinstein, L. (2008). *Children's well-being in primary school: Pupil and school effects* [Wider Benefits of Learning Research Report No. 25]. Centre for Research on the Wider Benefits of Learning, Institute of Education, University of London.
23. Halmi, A. (2003). *Strategije kvalitativnih istraživanja u primijenjenim društvenim znanostima*. Zagreb: Naknada Slap
24. Hrvatinić, T. (2020). *Uloga sreće, optimizma, zadovoljstva životom i ličnosti odgajatelja i djece u njihovom odnosu* (Master Thesis, University of Rijeka. Faculty of Teacher Education).
25. Huppert, F. A. (2014). *The state of wellbeing science. Concepts, measures, interventions, and policies*. UK John Wiley & Sons.

26. Ivančić, T. (2006). Duhovnost djece. *Dijete i društvo*, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 8 (2), 431-440
27. Janković, J. (1996). *Zločesti daci genijalci*. Zagreb: Alinea.
28. Kiger, M. E., i Varpio, L. (2020). Thematic analysis of qualitative data: AMEE Guide No. 131. *Medical teacher*, 42(8), 846-854.
29. Koenig, J. (2010). Teacher professionalism - concepts and results of international and German research using the example of interdisciplinary, pedagogical competences. *Professionalism of teachers - what teachers should know and be able to do in literacy classes*, 40-106
30. Kompetentni odgajatelji 21. Stoljeća – ISSA-ina definicija kvalitetne pedagoške prakse [www.korak po korak.hr/](http://www.korak-po-korak.hr/) preuzeto s interneta 16.01.2017.
31. Križman Pavlović, D., Bušelić, M., i Gal, S. (2020). Kvaliteta odgajatelja–čimbenik kvalitete hrvatskog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. *Oeconomica Jadertina*, 10(1), 3-30.
32. Ledić, J., Brajdić Vuković, M. (2017). *Narativi o profesionalnoj socijalizaciji mladih znanstvenika*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
33. Ledić, J., Turk, M. (2017). *Nastava i istraživanje u profesionalnoj socijalizaciji mladih znanstvenika*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
34. Lučić, K. (2007). Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. *Odgojne znanosti*, 9(1), 135-150.
35. Ljubetić, M. (2007). (Samo)vrednovanje u sustavu ranog odgoja i obrazovanja. *Pedagogijska istraživanja*, 4(1), 43 – 56
36. Ljubetić, M. (2009). *Vrtić po mjeri djeteta*. Zagreb: Školske novine.
37. Mac Naughton, G.; Huges, P. (2009). *Doing Action Research in Early Childhood Studies – A Step by Step Guide*. Maidenhead: Open University Press.
38. Malaguzzi, L. (1998). History, ideas, and basic philosophy. *The hundred languages of children*, 49-97.
39. Mejovšek, M. (2002). *Uvod u metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima*. Zagreb: Naknada Slap.
40. Mendeš, B. (2018). *Profesionalno obrazovanje odgojitelja predškolske djece: od jednogodišnjeg tečaja do sveučilišnog studija*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

41. Miljak, A. (1995). Mjesto i uloga roditelja u (suvremenoj) humanističkoj koncepciji predškolskog odgoja. *Društvena istraživanja-Časopis za opća društvena pitanja*, 4(18+ 19), 601-612.
42. Miljak, A. (1997). Inovacijski pristupi ili druga paradigma u predškolskom odgoju. U: Božić, Ž. (ur.). *Inovacijski pristupi – Korak bliže djetetu*. Rijeka: Adamić. str. 62-67.
43. Miljak, A. (2005). Su-konstrukcija kurikuluma i teorije (ranog odgoja) obrazovanja. *Pedagogijska istraživanja*, 2(2), 235-250.
44. Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću*. Zagreb: SM naklada.
45. Miljak, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja: model* Izvor. Persona.
46. Morin, E. (2002). *Odgoj za budućnost*. Zagreb: Educa.
47. Moss, P. (2012). Istraživači, kritički mislioci i demokrati: Uloga edukatora u svijetu proturječnih alternativa. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 18(69), 2-7.
48. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). MZOS
49. Pavlič, K. (2015). Kontinuirano profesionalno usavršavanje i razvoj vrtićkog kurikuluma. *Dijete, vrtić, obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 21 (79), 12-13. <https://hrcak.srce.hr/172541>.
50. Pavlović Breneselović, D. (2010). Dobrobit djeteta u programu naspram programa za dobrobit. *Nastava i vaspitanje*, br. 2, str. 251-264.
51. Pećnik, N. (2008). Suvremeni pogled na dijete, roditeljstvo i socijalizaciju. *Dijete i društvo, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti*, br. ½, Zagreb (99.-119. str.)
52. Perše, I. B., Borko, A. M., i Košković, A. (2021). Jačanjem suradničke kulture do boljeg razumijevanja odgojno-obrazovnog procesa. *ZAJEDNO RASTEMO*, 24.
53. Petrović-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica: akcijsko istraživanje*. Zagreb: Ainea.
54. Petrović-Sočo, B. (2007). *Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje-holistički pristup*. Zagreb: Mali profesor.
55. Petrović-Sočo, B. (2008). Osobne vrijednosti u kontekstu cjeloživotnog učenja odgojitelja/učitelja. U: *Pedagogija i društvo znanja*, svezak, 1.

56. Petrović-Sočo, B. (2011). Nova paradigma shvaćanja konteksta ustanova ranoga odgoja. U: Maleš, D. (ur.). *Nove paradigme ranoga odgoja*. Zagreb: FF Zagreb, Zavod za pedagogiju, Alinea.
57. Previšić, V. (ur.) (2007). Kurikulum: teorije – metodologija – sadržaj – struktura. Zagreb: Školska knjiga
58. Programsko usmjerenje predškolskog odgoja (1991). Ministarstvo kulture i prosvjete
59. Purgar, M., Bek, N. (2014). Pravo odgojno-obrazovnih radnika na trajno stručno osposobljavanje i usavršavanje. *Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku*, 30 (2), 345-353. <https://hrcak.srce.hr/132106>
60. Reja, U., Manfreda, K. L., Hlebec, V., i Vehovar, V. (2003). Open-ended vs. close-ended questions in web questionnaires. *Developments in applied statistics*, 19(1), 159-177.
61. Rijavec, M. i Miljković, D. (2006). Pozitivna psihologija: psihologija čije je vrijeme (ponovno) došlo. *Društvena istraživanja*. 15 (4-5 (84-85): 621-641
62. Rijavec, M., Miljković, D. i Brdar, I. (2008). *Pozitivna psihologija: znanstveno istraživanje ljudskih snaga i sreće*. Zagreb: IEP-D2
63. Sekulić-Majurec, A. (2007). Uloga sudionika odgojno-obrazovnog procesa u stvaranju, provedbi i vrednovanju kurikuluma. U: Previšić, V.(ur.), *Kurikulum: teorije–metodologija–sadržaj–struktura*. Zagreb, Croatia: Školska knjiga.
64. Senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Wissenschaft (2014). *Berliner Bildungsprogramm für Kitas und Kindertagespflege*. Berlin: Weimar.
65. Sindik, Z. (2013). *Taksonomizacija nepoželjnih oblika ponašanja i socijalnih vještina kod predškolske djece*. Prethodno priopćenje. Br.4 (2): 123- 127.
66. Slunjski, E. (2001). *Integrirani predškolski kurikulum: rad djece na projektima*. Zagreb: Mali profesor.
67. Slunjski, E. (2003). *Devet lica jednog odgajatelja/roditelja*. Zagreb: Mali profesor.
68. Slunjski, E. (2006). *Stvaranje predškolskog kurikuluma u vrtiću-organizaciji koja uči*. Zagreb: Mali profesor.
69. Slunjski, E. (2009). Postizanje odgojno-obrazovne prakse vrtića usklađene s

prirodom djeteta i odraslog. *Život i škola*, br. 22, god. 55, str. 104. – 115.

70. Slunjski, E. (2011). *Kurikulum ranog odgoja*. Zagreb: Školska knjiga.

71. Slunjski, E. (2011a). Razvoj autonomije djeteta u procesu odgoja i obrazovanja u vrtiću. *Pedagogijska istraživanja*, 8(2), 217-228.

72. Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa: kako bolje razumjeti dijete?: kako mu pomoći da razumije sebe i druge? : kako ga poticati na samostalno i suradničko učenje?*. Zagreb: Profil International

73. Slunjski, E. (2015). *Izvan okvira: kvalitativni iskoraci u shvaćanju i oblikovanju predškolskog kurikuluma*. Zagreb: Element.

74. Slunjski, E. i sur. (2012). *Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja.

http://dokumenti.ncvvo.hr/Samovrjednovanje/Tiskano/prirucnik_predskolski_odgoj.pdf.

75. Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić – zajednica koja uči*. Spektar Media, Zagreb, 2008.

76. Starc, B. (i sur.), (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi, Priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga

77. Statham, J., & Chase, E. (2010). *Childhood wellbeing: A brief overview*. Loughborough: Childhood Wellbeing Research Centre.

78. Šagud, M. (2006). *Odgajatelj kao reflektivni praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola

79. Šagud, M. (2011). Profesionalno usavršavanje i razvoj odgajatelja, U Maleš, D. (ur.): *Nove paradigme ranoga odgoja*, Zagreb: Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju, str. 267-291.

80. Šagud, M. (2015). Suvremeno djetinjstvo i institucijski kontekst. *Croatian Journal of Education*. 17 (Sp.Ed.1), str. 265-274. URL: <https://hrcak.srce.hr/137691>

81. Šagud, M. (2015a). Komunikacija odgajatelja i djece u igri i strukturiranim aktivnostima. *Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, 64(1), 91-111.

82. Šimić Šašić, S. (2011). Percepcija odgovornosti, društvenog statusa i zadovoljstvo poslom u odgojiteljica. *Magistra Iadertina*, 6(1.), 55-70.

83. Širanović, A. (2012). Dubravka Maleš (ur.). *Nove paradigme ranoga odgoja*.

Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju, 2011., 301 str. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 58(27), 277-281.

84. Takač, D. (2018). *Profesionalnost i profesionalni razvoj učitelja/nastavnika/stručnih suradnika*. Zagreb: Hrvatska akademska i istraživačka mreža-CARNET. https://pilot.eskole.hr/wp-content/uploads/2018/06/Prirucnik_Profesionalnost-i-profesionalni-razvoj-ucitelja-nastavnika-i-strucnih-suradnika-1.pdf.

85. Tatalović Vorkapić, S. i Lončarić, D. (2013). Posreduje li profesionalno sagorijevanje učinke osobina ličnosti na zadovoljstvo životom odgojitelja predškolske djece?. *Psihologijske teme*, 22(3), 431-445.

86. Tatalović Vorkapić, S., i Jelić Puhalo, J. (2016). Povezanost osobina ličnosti, nade, optimizma i zadovoljstva životom odgojitelja predškolske djece. *Napredak*, 157.

87. Tatković, N. Diković, M. Tatković, S. (2016). *Pedagoško-psihološki aspekti komunikacije*. Sveučilište Juraj Dobrila u Puli: Pula

88. Tsabary, S. (2018). *Osviještena obitelj: Kako odgojiti samostalno dijete puno samopouzdanja*. Zagreb: Planetopija

89. Velički, V. i Topolovčan, T. (2017). Neuroscience, teaching, learning and speech development. *Nastava i škola za net-generacije*. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

90. Vujičić, L. (2010). „Pedagoško istraživanje “kao značajna karakteristika novog profesionalizma učitelja/odgajatelja. *Perspektive cjeloživotnog obrazovanja učitelja i odgajatelja*. Zadar: Sveučilište u Zadru, 139-153.

91. Vujičić, L. (2011). Kultura vrtića – sustav koji se kontinuirano mijenja i uči. *Pedagogijska istraživanja, Vol. 8., No. 2., 231-238*.

92. Vujičić, L. (ur.). (2021). Implementacija teorije u praksu ili nema dobre teorije bez dobre prakse. Rijeka: UFRI

93. Vujičić, L. i Tambolaš, A. Č. (2017). Profesionalni razvoj odgajatelja: izazov za pedagoga. *Suvremeni izazovi u radu (školskog) pedagoga–zbornik u čast Stjepana Staničića*, 132-156.

94. Wiesner, R. (Ur.) (2015). *SGB VIII – Kinder- und Jugendhilfe*. 5. Auflage, München.

95. Woodhead, M. (2012). *Različite perspektive o ranom djetinjstvu: teorija, istraživanje i politika*. Beograd: FF

96. World Health Organization. (1978). *Declaration of alma-ata* (No. WHO/EURO: 1978-3938-43697-61471). World Health Organization. Regional Office for Europe.

97. Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi (1997) (NN broj 10/97, 107/07, 94/13). Zagreb: Narodne novine.

98. Zakon o skrbi za djecu u dječjim vrtićima (Gesetz zur Förderung von Kindern in Tageseinrichtungen und Kindertagespflege – Kindertagesförderungsgesetz - KitaFöG) (2005). GVBI, 322 <https://gesetze.berlin.de/bsbe/document/jlr-KitaRefGBEpG1>

Prilog br. 1.: Dokument predan sudionicima s prikazom cilja istraživanja

Učiteljski fakultet u Rijeci

Sarah Bacinger

Mobitel: 091/ 784 9816

e-mail: sarah.bacinger@gmail.com

Poštovana,

za potrebe izrade diplomskog rada pod nazivom „*Kako odgajatelji vide svoju ulogu u razumijevanju djeteta – iskustva hrvatskih i njemačkih odgajatelja* " provodim istraživanje koje za glavni cilj ima steći uvid u načine na koje hrvatski i njemački odgajatelji određuju proces razumijevanja djeteta i svoje uloge u njemu. U okviru istraživanja ispunjavat će se upitnik otvorenog tipa pitanja. Koristit će se pseudonimi za osobne podatke (ime i prezime odgajatelja), a jedino će podaci vezani za obrazovanje, radno iskustvo i dob biti prikazani.

Rezultati ovog istraživanja će Vam biti prikazani nakon obrade podataka te će se, također, prikazati i drugim odgajateljima kako bi se ukazalo na samu svrhu istraživanja, odnosno na dobiven uvid u načine na koji hrvatski i njemački odgajatelji određuju proces razumijevanja djeteta te svoje uloge u njemu.

U skladu s navedenim, Vašim pisanim potpisom izražavate pristanak na sudjelovanje u ovom istraživanju te da ste informirani o načinu upotrebe podataka u izradi ovog rada.

U Rijeci,

Istraživač:

Sudionik:

Prilog br. 2.: Dokument predan sudionicima s prikazom cilja istraživanja na engleskom jeziku

Faculty of Teacher Education, Rijeka, Croatia

Sarah Bacinger

Tel: +38591/7849816

e-mail: sarah.bacinger@gmail.com

Dear Madam/Sir,

for the purpose of writing a master thesis entitled *How educators see their role in understanding the child - the experience of Croatian and German educators*. As part of the research, a group interview (focus group) will be conducted, which will be recorded with a dictaphone, and all collected data will be used exclusively for the purposes of this paper. Also, pseudonyms for personal data (name and surname of the educator) will be used, and only data related to education, work experience and age will be displayed.

The results of this research will be presented to you after data processing and will also be presented to other educators to indicate the purpose of the research, or the importance of professional development of educators that results in research and changing their own practices to improve the quality of kindergarten culture.

In accordance with the above, with your written signature you express your consent to participate in this research and that you are informed about the use of data in the preparation of this paper.

In Berlin,

Researcher:

Participant:

Prilog br. 3.: Upitnik na hrvatskom jeziku

DOB:

RADNI STAŽ (u godinama):

STUPANJ OBRAZOVANJA:

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?
- Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?
- Kako je dalje tekao Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?
- U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)
- Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.
- Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?
- Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?
- Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?

- Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?
- Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.
- Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspjeli riješiti sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?
- Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?
- Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.
- Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?
- Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.

Prilog br. 4.: Upitnik na engleskom jeziku

AGE:

WORK EXPERIENCE IN KINDERGARTEN (months/years):

EDUCATION DEGREE:

1. Personal and professional biography of the educator

- Remember the period of your study. When and where did you finish your studies?
- Recall and briefly describe your experiences at the beginning of your work in an educational institution. What challenges did you face?
- How did your employment path go - in which kindergarten did you get your first job? Have you changed multiple kindergartens during your working life? If so, can you briefly look back on those experiences?
- In which kindergarten are you currently employed? Please provide basic information about the kindergarten and your educational group (center, ie sub-center, characteristics of the group, number of children)
- Recall and briefly describe or compare some of the key considerations on a personal level at the beginning of the professional path and now.
- How would you assess your overall satisfaction with the early and preschool education system, working conditions and environment?

2. The educational paradigm of educators

- In your opinion, who is an early and preschool child and how does it learn?
- To your knowledge, what is your role in the context of understanding the child?
- Imagine one week in your group. Describe what activities you most often carry out with children, what children do, what they do, what you do, etc..

3. Educator's understanding of the concept of "understanding the child"

- What does the term "understand the child" mean to you personally? Which way do you think is best to do it?
- Do you think you can understand the child in another way - how (briefly describe)?
- Try to recall experiences from practice or from reading literature in which you realized

that understanding of the child is important.

- Describe an example when you managed to solve the problem in understanding the child on your own and were satisfied with what you achieved / describe your experience of competence when you solved the problem on your own / what skills and abilities and knowledge were useful / personal and professional?

4. concrete procedures and strategies of educators in educational work in order to understand the child

- In what ways do you contribute to a better understanding of the child in your educational work?
- When we talk about applying different strategies to better understand the child, what do you see as a benefit for the child, and what do you think is a benefit for you?
- Do you think that by applying reflective practice you benefit your personal and professional development? If so, briefly describe.
- What do you suggest to improve the quality of the child's understanding?
- Is there anything else you think needs to be said about understanding the child that has not been mentioned so far.

Prilog br. 5.: Upitnik na njemačkom jeziku

das Alter:

Arbeitserfahrung in Kita (in Jahren):

Erziehungsabschluss:

1. Persönliche und berufliche Biografie des Erziehers

- Erinnern Sie sich an die Zeit Ihres Studiums. Wann und wo haben Sie Ihr Studium abgeschlossen?
- Erinnern Sie sich an Ihre Erfahrungen zu Beginn Ihrer Tätigkeit in einer Bildungseinrichtung und beschreiben Sie diese kurz. Mit welchen Herausforderungen waren Sie konfrontiert?
- Wie verlief Ihr beruflicher Weg – in welchem Kindergarten haben Sie Ihre erste Stelle bekommen? Haben Sie im Laufe Ihres Berufslebens mehrere Kindergärten gewechselt? Wenn ja, können Sie kurz auf diese Erfahrungen zurückblicken?
- In welchem Kindergarten sind Sie derzeit beschäftigt? Geben Sie bitte grundlegende Informationen über den Kindergarten und Ihre Gruppe an (Träger, d.h. Kita, Merkmale der Gruppe, Anzahl der Kinder...)
- Erinnern Sie sich an einige der wichtigsten Überlegungen auf persönlicher Ebene zu Beginn Ihrer beruflichen Laufbahn und heute und beschreiben Sie diese kurz oder vergleichen Sie sie.
- Wie würden Sie Ihre Gesamtzufriedenheit mit dem frühkindlichen und vorschulischen Bildungssystem, den Arbeitsbedingungen und dem Umfeld einschätzen?

2. Das pädagogische Paradigma der Erzieher/innen

- Wer ist Ihrer Meinung nach ein Früh- und Vorschulkind und wie lernt es?
- Was ist Ihres Wissens nach Ihre Rolle im Zusammenhang mit dem Verständnis des Kindes?
- Stellen Sie sich eine Woche in Ihrer Gruppe vor. Beschreiben Sie, welche Aktivitäten Sie am häufigsten mit Kindern durchführen, was die Kinder tun, was Sie tun usw.

3. das Verständnis der Erzieher/innen für das Konzept des "Verstehens des Kindes"

- Was bedeutet der Begriff "das Kind verstehen" für Sie persönlich? Wie kann man das Ihrer Meinung nach am besten tun?
- Glauben Sie, dass Sie das Kind auf andere Weise verstehen können – wie (kurz beschreiben)?
- Versuchen Sie sich an Erfahrungen aus der Praxis oder aus der Literatur zu erinnern, bei denen Sie festgestellt haben, dass das Verstehen des Kindes wichtig ist.
- Beschreiben Sie ein Beispiel, bei dem es Ihnen gelungen ist, das Problem des Verstehens des Kindes allein zu lösen und Sie mit dem Erreichten zufrieden waren / beschreiben Sie Ihre Erfahrung von Kompetenz, als Sie das Problem allein gelöst haben / welche Fähigkeiten und Kenntnisse waren nützlich / persönlich und beruflich?

4. konkrete Verfahren und Strategien von Erzieher/innen in der pädagogischen Arbeit, um das Kind zu verstehen

- Auf welche Weise tragen Sie in Ihrer pädagogischen Arbeit zu einem besseren Verständnis des Kindes bei?
- Wenn wir über die Anwendung verschiedener Strategien sprechen, um das Kind besser zu verstehen, welchen Nutzen sehen Sie dann für das Kind und welchen für sich selbst?
- Sind Sie der Meinung, dass Sie durch die Anwendung einer reflektierten Praxis Ihre persönliche und berufliche Entwicklung fördern? Wenn ja, beschreiben Sie dies kurz.
- Was schlagen Sie vor, um die Qualität des Verständnisses des Kindes zu verbessern?
- Gibt es noch etwas, das Ihrer Meinung nach über das Verstehen des Kindes gesagt werden muss, das bisher nicht erwähnt wurde?

DOB: 23 godine

RADNI STAŽ (u godinama): 2

STUPANJ OBRAZOVANJA: VŠS

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Završila sam preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj, a trenutno sam na završnoj godini diplomskog studija.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Sjećam se da sam došla prvi dan, voditeljica CPO-a me odvela u mješovitu jasličku skupinu gdje su oba matična odgajatelja bila na bolovanju, a na zamjeni je bila nestručna zamjena koja mi nije znala ništa konkretno objasniti. Kada sam došla, kolegica je u minutu završile njezina smjena otišla. Tada sam ostala sama, ne znam imena djece, a oni nedovoljno govore da bi mi rekli svoje ime, ne znam koliko djeca spavaju i kada roditelji dolaze po njih. Bilo je još stvari koje sam trebala napraviti, a nisam znala kako. Baš sam bila izgubljena, plakalo mi se.

- **Kako je dalje teкао Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Ja sam imala sreću da sam ostala cijelo pripravništvo u istoj skupini, odnosno godinu i pol sam radila u toj skupini, a nakon što sam dobila posao na neodređeno prebačena sam u mješovitu vrtićku skupinu u kojoj se provodi smjenski rad. Jako mi je bio težak proces prilagodbe na novu okolinu, kolegice, djecu, način rada. Još uvijek se privikavam.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini**

(centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)

DV Rijeka, CPO Potok, PPO Potok

Skupina u kojoj se provodi smjenski rad. Jedan tjedan je radno vrijeme odgajatelja od 6:30 do 17 sati, a drugi od 11:30 do 21:30 sati. U skupini boravi 17 djece s kojima je potrebno puno raditi na samostalnosti i poštivanju pravila skupine te uvažavanju djece i ljudi oko sebe, ali i samog sebe. Djeca imaju od 2 i pol do 6 godina te je podjednak broj djevojčica i dječaka.

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

Kada sam počela raditi smatram da nisam dovoljno stručno razmišljala, uzimala svaki aspekt odgoja i obrazovanja u obzir, mislim da je tako bilo jer sam se trudila da djeca budu dobro. Rekla bih da sam bila „ukočena“, konstantno sam djeci govorila stvari kao primjerice „Nemoj se, molim te, penjat!“. Kako je vrijeme prolazilo, krenula sam shvaćat i imat puno više razumijevanja za pojedine aktivnosti djece koje se možda čine opasnima. Krenula sam ih podržavati u takvim aktivnostima i poticati njihov razvoj samopouzdanja i samostalnosti.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Kada bih trebala odabrati ocjenu od 1 do 5, rekla bih 3.

Uvjeti rada vrlo zahtjevni, a okruženje se razlikuje od vrtića do vrtića.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

To je dijete maleni istraživač. Taj istraživač neprestano gleda, dira, probava, prevrće, postavlja pitanja, prepričava svoje doživljaje i zaključke, iznosi svoje ideje, ali ga je potrebno u svemu tome podržavati i poticati. Upravo tako to dijete uči.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Smatram da je moja uloga pratiti djetetove karakteristike te njegovu dob i spol. Postavljati djetetu konkretna pitanja i omogućiti djetetu poticaje namijenjene njihovim karakteristikama i dobi. Tu je jako važna i suradnja s roditeljima.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Trenutno najviše vremena provodimo na vanjskom prostoru, a najviše se radi na poštivanju pravila, poštivanju prijatelja, samostalnosti prilikom rješavanja problema i sukoba među djecom, na poštivanju pristojnog ponašanja. Dječaci najčešće konstruiraju kocke, kockice, kutije, dok djevojčice veliki dio vremena provode u simboličkoj igri „Idemo u školu!“ ili likovnim aktivnostima akvarelom.

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Za mene to znači da istinski znam to dijete te da se kod tog djeteta ostvari osjećaj sigurnosti. Smatram da je to najbolje činiti promatranjem djeteta, načina razmišljanja, ponašanja u pojedinim situacijama, na koji način rješava probleme i sukobe, kojim se aktivnostima najviše bavi i slično.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**
- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

Razumijevanje djeteta je važno kako bi se mogao provoditi proces odgoja i obrazovanja, kako bi se mogle raditi aktivnosti koje odgovaraju djetetu, kako bi se moglo shvatiti kako i zašto dijete nešto radi ili govori...

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspjeli riješiti sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

Jedno dijete iz skupine ne ponaša se uobičajeno, ima tantrume te se često dovodi u konflikte s drugom djecom, ali i od ne znanja što i kako da izbací frustraciju iz sebe okrene se ka autoagresiji te prema odgajatelju. Shvatila sam da je zapravo vrlo osjećajan, da mu paše fizički kontakt s odgajateljem kao što je zagrljaj ili samo dodir jednog prsta. Shvatila sam da se prilikom većine svojih tantruma opušta i smiruje uz maženje ili zagrljaj te razgovor s odgajateljem o pojedinim stvarima nevezanim za trenutnu situaciju. Iako su mi svi davali savjete da se prilikom tantruma treba držati čvrsto te ga držati dok se ne umiri, ali se meni taj pristup djetetu niti malo nije svidio te sam istraživala i pokušavala shvatiti koji je najbolji način umirivanja za to dijete.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Svakodnevne razgovore, bilježenje zapažanja pojedinog djeteta prilikom istaknutih situacija, promatranjem njegova ponašanja i načina funkcioniranja u skupini i slično, ali i uz izmjenu informacija s roditeljima i kolegicom.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Za dijete je dobit što se traži konkretna strategija kako bi se dijete razumjelo, a to je potrebno kako bi dijete razvilo samopouzdanje, a samim time mu se olakšalo funkcioniranje te daljnji rast i razvoj. Korist za mene je da svakim djetetom naučim nešto novo te u budućnosti

možda povežem pojedinu djecu, kako su i koliko slični ili različiti. Pomaže mi da istinski shvatim kako je svako dijete različito.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Naravno, jer njome razmatram i promišljam o svojoj praksi, njezinim vrijednostima i kontekstu. Smatram da zbog toga imam mogućnost učiti iz vlastitog ili tuđeg iskustva, dijelim svoje iskustvo s drugima. Prema navedenom mogu se i inicirati promjene kada i gdje one bile potrebne.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**

Smatram da je vrlo važno čitati raznu stručnu literaturu i stručno se usavršavati, tražiti savjet, ali i primjenjivanjem refleksivne prakse.

- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Ne bih nadodala ništa, smatram da je sve spomenuto.

DOB: 28

RADNI STAŽ (u godinama): 5 i pol

STUPANJ OBRAZOVANJA: VŠS

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Završila sam studij RPOO 2016. godine na Učiteljskom fakultetu u Rijeci.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Prva polovica godine tijekom pripravničkog staža protekla je vrlo opušteno te sam uz mentora koji mi je dodijeljen mogla uistinu puno toga naučiti o odgojno-obrazovnoj praksi. S obzirom da je mentor jedan dio godine proveo u vrtićkoj, a dio u jasličkoj skupini, imala sam priliku jednako raditi i s djecom vrtićke, ali i jasličke dobi. Navedeno smatram uistinu vrijednim jer smo tijekom studija rijetko ulazili u jasličke skupine te smo sve aktivnosti uglavnom odrađivali unutar vrtićkih skupina.

Nakon 10-ak mjeseci rada uz mentora, dobivam posao na drugom radnom mjestu te prvi put ulazim u ulogu samostalnog odgajatelja (iako sam bila i dalje odgajatelj pripravnik bez položenog stručnog ispita) . Na navedenom radnom mjestu radila sam u inkluzivnoj skupini djece gdje je bilo upisano 14-ero djece – desetero djece urednog razvoja te četvero djece s poremećajima iz spektra autizma. Moram priznati da mi je navedeno iskustvo bilo prilično izazovno, neovisno o tome što sam u jutarnjim satima radila uz rehabilitatora. Paralelno s takvim vrlo zahtjevnim početkom rada u vrtiću trebalo je izvršavati i brojne druge zadatke, kao i odraditi do kraja i pripravnički staž, odnosno aktivnosti koje do tada nisu bile izvršene.

- **Kako je dalje teкао Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Nedugo nakon (relativno) kratkotrajnog rada u inkluzivnoj skupini, dobivam posao u redovnoj vrtićkoj skupini unutar istog CPO-a, ali drugog PPO-a, što isto traje kraće vrijeme (oko dva mjeseca). Nakon toga, ponovno mijenjam PPO te tih nekoliko mjeseci radim uglavnom samo u jasličkim skupinama. S početkom nove pedagoške godine i s promjenama u ustrojstvu DV Rijeka (koji se dijelio na tri ustanove – Rijeka, Sušak i More) dolazim na novo radno mjesto u okviru DV Rijeka, točnije PPO Zvonimir Cviić (CPO Potok) te na navedenom mjestu radim cijelu pedagošku godinu. Iste godine potpisujem ugovor na neodređeno vrijeme te početkom sljedeće pedagoške godine dobivam premještaj u PPO Potok gdje još uvijek radim. Tijekom godina, promijenila sam više vrtića i iako su navedene promjene katkad bile stresne, donijele su mi mnoga vrijedna iskustva te sposobnost bržeg i lakšeg snalaženja u novim situacijama i u različitim kolektivima ljudi.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)**

Trenutno radim u PPO-u Potok unutar istoimenog CPO-a u redovnoj jasličkoj skupini (mješovita grupa djece u dobi od 1. do 3. godine života). U našu skupinu upisano je 14-ero djece.

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

Moram priznati da se od samog početka do sada nije nešto znatnije mijenjalo u vidu promišljanja o teoriji i praksi. Svjesna sam bila u startu da ću spoznajama i znanjem koja dobijem radom u praksi nadopunjavati postojeća teorijska znanja i obrnuto. Veliki značaj u samom

promišljanju imali su uvjeti rada u različitim ustanovama koji su se razlikovali u određenim segmentima, ali u globalu nisu bili tako loši. U svakoj novoj situaciji, bila sam korak bliže sebi i upoznala dijelove sebe koji su do tada bili nepoznati i neistraženi, što je za mene, poglavito u trenucima kada sam počela intenzivnije promišljati, ne samo o sebi kao profesionalcu, nego ličnosti općenito, bilo od izuzetnog značaja.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Ne mogu reći da sam u potpunosti zadovoljna uvjetima rada. Mnogo je tu segmenata koje bi trebalo mijenjati kako bi odgojno-obrazovni rad bio na očekivanoj i višoj razini. Za početak trebalo bi se moći ispoštovati sve odredbe koje propisuje Državni pedagoški standard. S obzirom na stalne promjene u velikom kolektivu ljudi gdje radim, dio svake pedagoške godine uistinu je stresniji i potrebno je dosta vremena da se odgajatelj prilagodi navedenom.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Za mene je dijete cjelovito i aktivno biće koje uči čineći i istražujući svijet oko sebe.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Smatram da je moja uloga prvenstveno svakom djetetu dati podršku i priliku da se izrazi, da razvija svoje potencijale i u svakoj situaciji bude što uistinu jest.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Veliku pažnju posvećujem umjetničkim aktivnostima, odnosno raznim kreativnim aktivnostima gdje dijete ima potpunu slobodu u izražavanju (glazbene, plesne, likovne aktivnosti...). Osim što promatram djecu,

pratim njihove interese, kreiram odgojno-obrazovne situacije za učenje djece, kontinuirano i dokumentiram cjelokupni proces, što mi onda daje osnovu za kreiranje kvalitetnijeg i svrsishodnijeg odgojno-obrazovnog rada u cjelini.

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Navedeni pojam za mene znači kontinuirano slušati i uistinu „čuti“ dijete, doživjeti ga kao individualnu i specifičnu ličnost. Smatram da odgajatelj to najbolje čini prateći dijete tijekom organiziranih i samoinicijativnih aktivnosti, kao i u interakciji s drugom djecom, ali i samostalnoj igri.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Mislim da mogu razumjeti i nastojati što bolje razumjeti dijete na način na koji sam opisala u prethodnom odgovoru.

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

Razumijevanje djeteta je iznimno važno u svakodnevnoj praksi. Zapravo se svakoga dana u skupini djece događaju situacije kada je vrlo važno poznavati svako dijete što bolje i sukladno tome reagirati na što bolji način i na dobrobit djeteta.

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspješno riješili sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

To su zapravo sve situacije u kojima pojedino dijete iskazuje određena nepoželjna ponašanja. Svakako je pritom važno poznavati dijete, njegove osobine, potrebe i interese, kao i obiteljsku situaciju i kontekst. Izuzetno ključnim i korisnim u takvim situacijama smatram teorijska

znanja iz područja razvojne psihologije, odnosno poznavanje osobina i psiholoških uvjeta razvoja djeteta predškolske dobi.

4. *Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta*

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Promatrajući dijete i njegovo ponašanje, osluškajući i prateći njegove potrebe i interese, razgovarajući s djetetom pritom spuštajući se na razinu djeteta, stvarajući situacije za slobodno istraživanje i aktivno učenje djeteta, nudeći razne poticaje i materijale, kao i pravovremene reakcije na određena poželjna/nepoželjna ponašanja.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Mislim da djelujući na takav način pozitivno utječemo na djetetov cjelokupni razvoj, posebice socioemocionalni (jačanje samopouzdanja, pozitivne slike o sebi, osjećaj sigurnosti i povjerenja u okolinu i sl.) Kao profesionalac se zasigurno osjećam zadovoljno te tada sav uloženi trud i angažman još više dobiva na značaju.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Definitivno sam stava da je primjena refleksivne prakse važna metoda kojom odgajatelj može kontinuirano preispitivati sebe, svoje postupke i konačno stvarati kvalitetniju odgojno-obrazovnu praksu, ali i rasti i razvijati se kao individualna ličnost.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**

Kontinuirani rad na razvoju boljih uvjeta rada, kontinuirano stručno usavršavanje i primjena refleksivne prakse.

- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Mislim da je najbitnije već spomenuto. ☺

DOB: 26

RADNI STAŽ (u godinama): 3,5 god

STUPANJ OBRAZOVANJA: Visoka stručna sprema (mag.)

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja upisala sam kao redovni student 2015.godine u Rijeci i završila ga 2018.godine. Iste godine upisala sam i izvanredni diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a završila ga 2022.godine.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Najveći izazov predstavljao mi je odnos u kolektivu, gdje sam često nailazila na negativne odnose kolegica prema meni (nisam tretirana niti kao odgajatelj, niti kao pripravnik, već kao pomoćnik u radu/njegovatelj). Također, smatram da me studij nije dovoljno pripremio na određene situacije na koje sam nailazila u radu (razgovori s roditeljima, roditeljski sastanci i sl.)

- **Kako je dalje teкао Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Promijenila sam dva vrtića, ali unutar njih više objekata. U prvom vrtiću, kojeg ne želim imenovati, nisam u potpunosti bila zadovoljna najviše radi odnosa u kolektivu. Prelaskom u DV Rijeka, imam osjećaj da sam dobila mnogo više prilika za učenje, usavršavanje i unapređenje kvalitete vlastitog rada.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)**

CPO Potok, PPO Potok

Trenutno radim u mješovitoj vrtićkoj skupini gdje se odvija rad u smjenama. Upisano je ukupno 20 djece, od toga 11 djevojčica i 9 dječaka. Djeca su u dobi od 3 do 7 godina.

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

Na početku svog profesionalnog puta problem mi je predstavljala suradnja s roditeljima, gdje sam često bila i nesigurna kako prenijeti roditeljima informacije i kako ih uključiti u rad. Sada se zaista svakodnevno trudim uključiti roditelje, a redovno se trudim i predstaviti odgojno-obrazovni rad skupine koristeći dokumentirane sadržaje. Rekla bih da je suradnja s roditeljima jedno od bitnijih promišljanja koje sam s vremenom promijenila. Na početku sam također mislila kako je zaista potrebno djeci nuditi mnogo već gotovih poticaja i igara, dok sam s vremenom počela u potpunosti slijediti dijete i njegove ideje i interese, te poticaji često nastaju u „tom trenutku“.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Sustavom RPOO nisam baš zadovoljna. Nekako mi najviše nedostaje materijalnih uvjeta za rad (materijali u vrtiću, ali i mala plaća), te mislim da to mlade ljude i demotivira da se bave ovom profesijom. Fakulteti nisu usklađeni, te se često i tu pojavljuju razlike između odgajatelja ovisno o tome gdje su završili studij. Radno okruženje rekla bih da ovisi najviše o tome kakvi su kolege (pogotovo kolega iz o-o skupine!) i koliko je moguće raditi u timu. Materijalni uvjeti mogu biti odlični, ali ako nema timskog rada i nismo u mogućnosti dogovoriti se, rad će biti vrlo otežan. Od ostalog, na broj djece se ne žalim, iako bih voljela da su u smjeni zajedno dva odgajatelja jer bi se time više mogla posvetiti djeci pojedinačno.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Dijete rane i predškolske dobi je individua za sebe i ono uči isključivo neposrednim iskustvom. Nijedno dijete nije isto, različitih su mogućnosti, potreba, želja i interesa, te se stoga svakome zasebno treba prilagoditi i ponuditi mu da uči na sebi svojstven način.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Uloga odgajatelja bi trebala biti da promatra, osluškuje i uočava potrebe i interese svakog djeteta. Odgajatelj je tu da usmjerava dijete.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

S obzirom da radim u skupini gdje ima dosta djece školskih obveznika, u igri su dosta samostalni, te im prisustvo odgajatelja u nekim situacijama čak i smeta. Najviše se bave simboličkom igrom, koja se svakog tjedna obogaćuje novim materijalima, ali odgajatelj ovdje najčešće dokumentira (fotografira i snima), a djeca sama konstruiraju igru. Od ostalih aktivnosti dosta se bave likovnim (različite tehnike), građevnim i istraživačkim aktivnostima. U tim situacijama više sam prisutna u centru, usmjeravam ih i potičem da aktivnost i dovrše.

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Razumjeti dijete znači staviti se u ulogu djeteta. Ja osobno to najviše činim u kreiranju prostora postavljajući si pitanje bi li se ja igrala u sobi dnevnog boravka koja je ovako uređena, kojim materijalima bi se igrala i sl. Odrasli imaju drugačiji način razmišljanja od djece, djeca su iznimno maštovita, kreativna i uvijek pronađu rješenje za problem kada na njega naiđu.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Pa smatram da ne mogu bolje razumjeti dijete od toga da se pokušam uživjeti u njegovu ulogu. Najviše saznamo o djetetu i od roditelja, situacije u obitelji i specifičnostima na koje nam roditelji ukazuju.

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

Pa situacije kada primijetim da djeca neki poticaj koriste na sasvim drugačiji način od onoga što sam ja zamislila s time. To se često događa u obiteljskom centru, gdje je najčešće u pitanju simbolička igra. Zaista su kreativni u konstruiranju igre i često se dogodi da igra ode u potpuno drugom smjeru od onoga što sam ja pretpostavila.

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspjeli riješiti sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

Na početku jedne pedagoške godine okrenule smo sav namještaj u sobi dnevnog boravka, ali s vremenom smo shvatile da djeca igračke prenose iz jednog centra u drugi i koriste prostor na sasvim drugačiji način. Također, uočile smo da veći dio slobodnog prostora koriste za trčanje, stoga smo preuredile prostor i postavile različite igre na pod sobe kako bi djecu usmjerile da se kreću, ali da su također i sigurni.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Najviše dokumentiranjem - fotografiranjem i snimanjem aktivnosti, ali i svakodnevnim razgovorima i dogovorima s djecom. Također je i bitna kvalitetna suradnja s roditeljima.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Kao dobrobit za dijete, a ujedno i korist za mene je dokumentiranje aktivnosti- fotografije, zvučni zapisi, video, crteži i sl. jer omogućava refleksiju i djeci i odgajatelju.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Da, jer refleksija omogućava da ponovno proučimo istu situaciju u kojoj smo se našli i pogledamo je na drugačiji način. Refleksijom dolazimo do novih ideja i spoznaja i lakše možemo uočiti „što smo mogli drugačije“. Grupne refleksije su odličan način za razmjenu iskustava među kolegicama i dobivanje savjeta i pomoći drugih, gdje možemo dobiti uvid u naše postupke i iz druge perspektive.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**

Više dokumentiranja i promatranja djeteta, prilagođavanje pedagoške dokumentacije tome (na razini države!) i osluškivanja i prilagođavanja djetetu.

- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Ništa.

DOB: 22

RADNI STAŽ (u godinama): 1

STUPANJ OBRAZOVANJA: VŠS

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Kada: 2021

Gdje: Rijeka

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Prvo sam radila u privatnom vrtiću gdje sam se surela sa šeficom koja me u jednu ruku verbalno zlostavljala (govorila da sam nesposobna i bez mozga). Ondje sam radila 3 mjeseca nakon čega sam dala otkaz iz privatnih razloga (smrt majke). Njoj su moji privatni razlozi u jednu ruku smetali i ljutila se što dajem otkaz jer „tako neću nigdje doći u životu“. Zatim sam došla u gradski vrtić gdje mi je za sada odlično. Naporno i organizacija rada je izazovna.

- **Kako je dalje teкао Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Nisam još dobila stalno zaposlenje jer još nisam položila stručni ispit. Promijenila sam dva vrtića (pitanje prije).

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)**

Radim u DV Rijeka. PPO Potok, CPO Potok. Radim u jaslicama sa 14 upisane djece (8 novih beba).

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

Prvo pitanje koje mi se javljalo je komunikacija sa roditeljima i kako da ona bude nepristrana i profesionalna. Još se uvijek „mučim“ s tim.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Nisam zadovoljna. Neprestano nedostaje radnog kadra, počevši sa odgajateljima, čistačicama pa i kuharima. Jako je teško raditi u sredini gdje ti kao pojedinac moraš raditi za troje ljudi, a za to nisi plaćen. Materijalni uvjeti također nisu zadovoljavajući. Prostor nije prilagođen- sanitarni čvor često nije u funkciji, staklene stijene koje služe kao pregrade između grupa su opasne za djecu i odgajatelje (prošli tjedan se kolegica zabila i razbila staklo). Nemamo stolice za odgajatelje pa sjedimo na dječjima koje pucaju pa kolegice završe na bolovanju slomljenih ruku (također se dogodilo pred dva tjedna).

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Dijete uči kroz igru, on je individua.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Ovdje smo da potičemo i razvijamo dječje interese nudeći im potrebne poticaje.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Djeca najviše vole biti na vanjskom prostoru pa težim tome, vole plastelin koji radim u raznim bojama. Obožavaju vodene boje sa koji crtaju i po sat vremena, a jasličke su dobi. Ali znam da djeci moram dati

i prostora da se sami igraju čime oni žele. Ja im stalno nudim nešto novo što smatram da će potaknuti njihovu znatiželju i želju za igrom.

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Dijete je najbolje razumjeti kada ga promatramo pa nam ono samo svojim ponašanjem, verbalno i neverbalno kaže što mu je potrebno. Također smatram da roditelji igraju veliku ulogu, jer kada ja nešto ne razumijem oslanjam se na njih i njihovo znanje i poznavanje vlastitog djeteta.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Ne znam što ovdje napisati.

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

Kada dijete jedva govori i ne zna samo pokazati što mu je potrebno. Kada dijete sjedne u kut i onda znam da kaka.

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspjeli riješiti sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

Dječak koji nikada nije pokazivao želju za maženjem dugo je plakao nekoliko dana. Pri dolasku u vrtić nije htio ostate i plakao je. Trebalo nam je nekoliko tjedana da nam mama kaže da je tata kod kuće i da dijete želi biti s tatom. Tijekom dana sam mu davala puno ljubavi i pažnje, ali mu to nije bilo dovoljno. Pokušala sam ga pitati što želi ili da mi pokaže, ali on nije znao kako.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Promatranjem, konzultacijama sa stručnim timom i roditeljima. Svako odstupanje od uobičajenog prodiskutiram s kolegicom pa s roditeljem te roditelju ponudim razgovor sa stručnjakom.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Mislím da sve strategije koje mogu koristiti za razumijevanje djeteta su pozitivne i samim time korisne za dijete.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Da svakako. Gledajući unatrag i analizirajući situacije i postupke mogu vidjeti što sam mogla drugačije.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**

Izdvojiti više vremena u danu gdje ćemo se bolje posvetiti svakom djetetu.

- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Ne.

DOB: 62

RADNI STAŽ (u godinama): 33 god

STUPANJ OBRAZOVANJA: SSS

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Srednju školu za odgajatelje u Splitu.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Izuzetno visoki broj upisane djece- 42, starija vrtićka skupina

- **Kako je dalje teкао Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Prošla sam jako puno vrtića u Rijeci i to sve u DV Rijeka.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)**

Trenutno sam u jaslicama. Broj upisane djece je 14 u dobi 1-3 god.

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.** Uglavnom nisam nikad našla alternativu bavljenjem djecom!

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Uopće nisam zadovoljna organizacijom rada kao ni uvjetima.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

To je mali znanstvenik i veliki istraživač!

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Dati djetetu slobodu izbora, biti tu za njega!

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Igra raznim materijalima, poticajima koje kod djece izazivaju radoznalost, osjećaj ugone i zadovoljstva!

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Odgovarati na potrebe djeteta, dati mu do znanja da je vrijedno, voljeno i prihvaćeno!

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Nema boljeg načina od osjećaja sigurnosti i prihvaćenosti!

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspjeli riješiti sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

Komunikacijske vještine uvijek su blagoodat za rješavanje svakog problema!

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Inzistirati i doprijeti do djeteta koristeći iskustvo.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Svaki riješeni problem je blagodat za dijete i odgajatelja , dakle obostrano.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Svakako da da.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**
- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

U svakom slučaju broj upisane djece u skupini sve diktira. Dok su standardi ovakvi kakvi jesu teško ćemo doći do željenih pomaka u razumijevanju djeteta!!!

DOB:

RADNI STAŽ (u godinama): 26

STUPANJ OBRAZOVANJA: VŠS

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Rijeka, 1996./97.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Veći broj djece u skupinama (jaslice, mješovita skupina 22 djece), drugačije organiziran program stažiranja, mnogo više oglednih aktivnosti, praćenih aktivnosti (24) i suradnje s društvenom okolinom te roditeljima, čini mi se puno veći kontakt i boravak s mentorom u skupini i praćenje mentorovog rada nego danas.. Obilazak svih PPOa u CPOu da se upozna rad svih kuća.

- **Kako je dalje teкао Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Prvo zaposlenje bilo je u područnom vrtiću „Podhum“ vrtića „Kvarner“. Ljeti smo se spajali najprije u Čavlima, a onda u Kvarneru. Nekoliko godina provela sam u područnom vrtiću Đurđice, jasličke skupine. Tijekom 26 godina promijenila sam nekoliko CPOa i PPOa unutar CPOa što smatram dobrim za skupljanje iskustva, različitih oblika rada, ideja, načina...

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)**

CPO Potok, PPO Potok, skupina za rano učenje engleskog jezika, 19 upisanih, mješovita skupina

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

Veliki entuzijizam kojeg sam imala jako se smanjio, profesionalnost, poštovanje, uvažavanje struke se izmijenilo, nestalo - što otežava naš posao, mijenjaju se prioritete što dovodi do gubljenja interesa mladih i gubitka struke. Na žalost uništen je integritet struke.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Nisam zadovoljna. Ne poštuje se struka, ni RPOO

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Dijete rane i predškolske dobi je svako dijete u dobi od 1 do 7 godina, koje uči igrom, istraživanjem, zaključivanjem, pokušajima, ponavljanjem i ponovnim pokušajima, ponuđenim poticajima, dobro osmišljenom i poticajnom okolinom i ljudima koji su voljni potaći, pratiti i voditi interes djeteta u tom učenju.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Gledati, pratiti, razumjeti, nuditi prave poticaje kojima će dijete učiti, stjecati iskustva, stvarati spoznaje o svijetu oko sebe.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Ovisno o dječjim interesima, dogovoru, nudim poticaje koji će pobuditi njihovu maštu, interes za novim, za spoznajom onog što ih interesira, što žele učiti, o čemu žele stvarati teze. Igramo se, nekad jednostavnih igara (vježbamo strpljenje, empatiju, zajedništvo...) imitativne igre (kanaliziramo osjećaje, ili jednostavno učimo kroz svakodnevne situacije).....

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Slušajući dijete, na njegovoj razini - uvijek ga shvaćajte ozbiljno - njegovi problemi su njemu jako važni

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Kao u prethodnom pitanju- shvaćajući ga ozbiljno- njihovi problemi, dileme, emocije su njima itekako važne i ozbiljne- uvažavam ih.

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

Kod „problematične djece“ uvažavanje njihovog mišljenja, slušanje njihove strane uvijek urodi plodom!- Iskustvo

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspjeli riješiti sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

Uvijek kada u skupini imam „problematično dijete“ ne kategoriziram ga, ne izdvajam ga, ne činim ga „dežurnim krivcem“. Uvijek slušam i njegovu stranu, vrlo ozbiljno i uvažavam je! Takvo dijete vrati povjerenjem stotruko.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Educiram se, prenosim naučeno u konkretan rad, uvijek iskreno razgovaram s djecom, slušam ih i uvažavam.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Smatram da su sve strategije obostrano korisne.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Da, uvijek je dobro analizirati, razgovarati, gledati iz drugog kuta i drugim očima...

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**
- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

DOB: 53

RADNI STAŽ (u godinama): 29

STUPANJ OBRAZOVANJA: VSS

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Studij sam započela u Puli davne 1986 godine , a završila u Rijeci dvije godine kasnije. U ranima 40-tim godinama, upisujem Magisterij (bila sam druga generacija nakon otvaranja istog) kojeg uspješno završavam u roku , 2013.god. Cjeloživotno obrazovanje s ciljem da jednog dana mogu raditi nešto drugo osim biti direktno u grupi s djecom. Nažalost u Hrvatskoj je to teško izvedivo.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Vrtić u kojem sam počela raditi bio je jedan mali vrtić s dvije odgojne grupe, 25 upisane djece, čista mlađa skupina. Mladi odgojitelj s puno volje za stjecanjem novih znanja i iskustava, ogromna količina entuzijazma. Ne sjećam se djece s nepoželjnim ponašanjima. Bilo je to ipak drugačije vrijeme. Slijedile su kratke pa duže zamjene, prekidi ugovora preko ljeta, pa opet zaposlenje. U vrtiću sam započela i stažiranje koje sam nakon 24 aktivnosti uspješno i završila u Centru Zamet. Lijepo i pozitivno iskustvo sam imala u vrtiću „Baredice“ s drugom, starijom i iskusnijom kolegicom koja mi je bila drugi mentor i od koje sam puno toga naučila. Mogu reći neke životno-radne lekcije kojih se držim i danas.

- **Kako je dalje tekao Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Prvo zaposlenje sam dobila u vrtiću „Pčelice“ za koje me vežu samo lijepe uspomene na jedno vrijeme kojeg se uvijek rado sjećam. Kako sam radila više od sedam godina na određeno upoznala sam većinu vrtića i kolegica grada Rijeke. Promjena svakih mjesec dana i manje iz vrtića u vrtić je bilo prilično stresno, ali kad razmislim sada koliko sam samo ljudi, odnosno roditelja i djece upoznala ima tu i nešto dobrog. U većini slučajeva iskustva iz tog vremena su pozitivna, ali uvijek ima i jedno negativno. Naime kako sam u tom periodu postala i roditelj, a dijete mi je bilo u drugom objektu do kojeg sam morala gubiti puno vremena vozeći se, kolegice nisu izašle u susret da radim fleksibilno kako bi išla po svoje dijete, iako se to moglo organizirati. Uz to još sam morala dolaziti raditi i subotom na uređenje prostora iako nije bilo plaćeno. To mi je bio veoma stresan period u životu i tada sam se po prvi puta susrela s nekolegijalnošću kolegica, većinom starije tj. zrele dobi .

Nakon sedam godina rada na određeno dobila sam stalno zaposlenje. U međuvremenu završila sam i doškolovanje na Teološkom fakultetu, dvije godine, stekla zvanje odgojitelj u vjeri, dobila mandat od nadbiskupa za provođenje istog i započela raditi u vrtiću Potok u grupi u kojoj se uz redovni program provodio i program obogaćen vjerskim katoličkim odgojem. Bio je to period u kojem sam profesionalno napredovala, održavala radionice za odgojitelje u vjeri, duhovno i profesionalno rasla.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)**

Zaposlena sam u D.V.Rijeka, CPO,PPO Potok.

U skupini je upisano 20 djece, deset dječaka i deset djevojčica, 8 školskih obveznika. U grupi ima dosta djece s govornim teškoćama. Jedan dječak je s nepoželjnim ponašanjima uslijed specifične obiteljske

situacije što uvelike otežava rad. U skupini je integrirano dijete Romske nacionalne manjine.

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

Puno se toga promijenilo od vremena kada sam počela raditi, struka se više ne cijeni kao prije, rad s djecom, a posebice s roditeljima je postao sve zahtjevniji i teži. U grupama je sve više djece s nepoželjnim ponašanjima koja teroriziraju drugu djecu, ali i nas odgojitelje. S puno godina stresnog posla čovjek postane manje tolerantniji, napetiji, ali je ostalo ljubavi za ta mala bića kao i prvog dana što mi i dalje daje snagu u radu i tjera me naprijed koliko god bilo teško.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Uvjetima rada i radnim okruženjem sam u pravilu zadovoljna. Kolegice s kojima radim su mi kao obitelj s kojima dijelim i dobro i loše. Mišljenja sam da je vrtić naš drugi dom.

Poštuju se pedagoški standardi, imamo dovoljno sredstava i didaktičkog materijala za rad, no uvijek se može više i bolje. Naše zanimanje od strane roditelja je sve manje cijanjeno, plaće su male, da ne kažem najniže u Hrvatskoj. Znači visoka stručna sprema i moje doškolovanje je minimalno nagrađeno. Nedostatak vidim i u sporom radu stručnih službi pri rješavanju određenih problema (djeca s nepoželjnim ponašanjima i slično). Već duže vrijeme nemamo rehabilitatora, uvijek je neka nestručna zamjena koja bi po mome mišljenju trebala više vremena provoditi po grupama i među odgojiteljima (Na prvoj Crti). Imam osjećaj da svi izbjegavaju dolazak u grupe.

Duga čekanja za zamjene ako je odgojitelj na bolovanju je također jedan od problema i izraza nezadovoljstva. Nemogućnost napredovanja u struci; (osim mentor, savjetnik), ali si i dalje u grupi s djecom. Što se dobilo Magisterijem osim nekoliko posto veće plaće?! Zašto ne bi

magistre mogle raditi kao nestručne zamjene na mjestu rehabilitatora!?
I odmaknuti se malo iz grupe osobito one nakon 30 godina staža.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Dijete rane i predškolske dobi je svako dijete od polaska u jaslice pa sve do vrtića, odnosno od prve do sedme godine života. Najbolji način na koji djeca uče je kroz igru i neposredan način, odnosno dijete mora imati neposredno iskustvo gdje koristi sva svoja osjetila kojima upoznaje svijet oko sebe.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Prije svega uloga odgojitelja je stvoriti atmosferu u kojoj će se dijete osjećati voljeno i prihvaćeno u sredini u kojoj provodi jako puno vremena. Važno je pratiti djetetove individualne potrebe i interese i na osnovu toga stvarati bogato materijalno i prostorno okruženje u kojem će dijete i učiti i stjecati nove spoznaje i iskustva uz poštivanje jasno postavljenih pravila.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Tjedno planiram aktivnosti prema vrstama djelatnosti, prateći pri tome potrebe i interese djece. Organiziram prostor za igru po centrima aktivnosti koji su djeci privlačni i ugodni, te dijete samo bira što će raditi i gdje će se igrati. Pratim djecu, dajem im upute ako su potrebne, dokumentiram na razne načine ono što vidim i naravno sudjelujem u igri. Nastojim sa svakim djetetom ostvariti privrženost i bliskost, te se s djecom oko svega dogovaram. Zajedno s djecom provodim sve vrste aktivnosti ovisno o njihovom interesu, ali naravno pratim i kalendarsku godinu.

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Najbolji način je u svakom trenutku čuti i vidjeti dijete sa svim njegovim potrebama, manama, problemima i interesima .

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Svakodnevna otvorena i iskrena komunikacija je ključ svega.

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**
- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspjeli riješiti sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne**

Dijete često dolazi u sukob s drugom djecom, verbalno i fizički. Svakodnevnom razgovorom o emocijama drugih ljudi, socijalnim odnosima i vrijednostima, čitanjem prigodnih slikovnica; npr. tijekom čitanja djetetu postavljam pitanja: Što misliš kako se on/ona sada osjeća?, Kako bi se ti osjećao/la da se tebi to dogodilo? Iz iskustva -dolazi do promjene u djetetovom ponašanju uz puno individualnog rada i truda odgojitelja. Otvoreni razgovor, iskrena komunikacija.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Tako da uvijek slušam što mi dijete ima za reći, uvažavam dijete, njegove želje i potrebe. Također radim na osobnoj edukaciji što onda primjenjujem i u radu s djecom. Nastojim ostvariti s djecom jedan iskren odnos, „uvijek reci što misliš“.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Svaka strategija ako je dobro razrađena je i korisna.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Da, korist je i u osobnom i u profesionalnom razvoju jer je važna razmjena mišljenja, ideja, načina rješavanja nekih problema i slično.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**

Manji broj djece po grupama, edukacije.....

- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Ne.

DOB:

RADNI STAŽ (u godinama):

STUPANJ OBRAZOVANJA:

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Diplomirala sam 2010.godine na Učiteljskom fakultetu za učitelja razredne nastave u Rijeci.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

U školi sam se zadržala nekoliko godina kao pomoćnik u nastavi i na zamjenama. 2017.godine igrom slučaja se zapošljavam u privatnom dječjem vrtiću u Zagrebu. Tu ostajem godinu i pol i mogu reći da sam bila jako zadovoljna organizacijom rada, uvjetima, prostorom i pristupom svih uključenih osoba. Jedina zamjerka ide na račun sati, tj.7-satnog rada.

- **Kako je dalje teкао Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Krajem 2018.godine se vraćam živjeti u Rijeku i dobivam zaposlenje u dječjem vrtiću Rijeka na određeno vrijeme (2 mjeseca) i tu ostajem do 2020. godine na zamjeni po područnim vrtićima. Sporazumno prekidamo ugovor jer sam kratkoročno opet otišla u Zagreb na 3 mjeseca, po povratku se opet zapošljavam u privatnom vrtiću na Viškovu i ostajem 5 mjeseci te se nakon toga vraćam u DV Rijeka i ostajem do danas.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece).**

Trenutno sam u vrtiću Potok, u skupini Ježići, inkluzivna skupina koja broji 13-ero djece od čega troje s posebnim potrebama.

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

Roditelji se gotovo uopće ne bave svojom djecom, očekuju da sav odgoj i obrazovanje mi obavimo, sve je više djece s teškoćama u razvoju, roditelji i djeca imaju sva prava, odnose se s nepoštovanjem prema nama i sve ide na gore ako usporedim sa svojim počecima i iskustvom koje sam onda imala.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Kada sam započinjala s radom u vrtiću i sve do prije godinu dana bila sam zadovoljna svime osim plaćom, a sada sam zadovoljna samo s neposrednim radom s djecom i kolegicama. Sve ostalo je nezadovoljavajuće pa ne znam koliko ću uopće ostati raditi kao odgajatelj.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Dijete rane i predškolske dobi je dijete koje treba biti vođeno i usmjereno ka postizanju najboljih osobnih dostignuća. To je uloga odgojitelja.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**
- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Aktivnosti jednog uobičajenog dana su likovna aktivnost na zadanu temu i onda sve ostalo što se "dodiruje" s njom, a što možemo koristiti

i povezati s ostalim aktivnostima. Primjer tema: Jež - plastelinom ga oblikujemo, pa čitamo slikovnicu na tu temu, pa pričamo što znamo o njemu, opisujemo ga, stanište. Pjevamo pjesmicu/brojalicu o ježu. Aktivno sudjelujem kao odgajatelj u svim tim aktivnostima bilo da usmjeravam, pomažem ili ih učim, a u vrijeme slobodne igre ih puštam i promatram kako se ponašaju te pohvaljujem pozitivna ponašanja ili rješavam nepoželjna na način da pričamo i svi zajedno dolazimo do rješenja.

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Razumjeti dijete za mene znači slušati i upražnjavati njegove potrebe, prilagoditi se njegovoj osobnosti, a da pritom nitko ne pati i da sve komponente razvoja budu zastupljene i da njegov razvoj u svakom smislu bude uspješan.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**
- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**
- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspjeli riješiti sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**
- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**
Mislim da je refleksivna praksa korisna i smatram da je dobro da međusobno odgajatelji razgovaraju, iznose iskustva i pomažu si međusobno.
- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**
- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Prilog br. 14.: Odgovori sudionice Noemi

DOB: 25

RADNI STAŽ (u godinama) 1,5

STUPANJ OBRAZOVANJA: sveučilišni preddiplomski studij

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

U Rijeci 2020. godine.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Prvi radni dan sam ostala s mentoricom sat vremena kako bi me uputila u rad te sam nakon toga bila sama u smjeni. Ostatak tjedna smo radile u suprotnim smjenama, a zatim je otišla na bolovanje. Tri mjeseca stručnog staža nisam imala mentora.

- **Kako je dalje tekao Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Nakon poslane otvorene molbe, DV Rijeka me kontaktirao da vide jesam li zainteresirana za rad u programu ranog učenja engleskog jezika. U toj grupi sam provela cijeli svoj staž.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)**

CPO Potok, PPO Potok, skupina za rano učenje engleskog jezika, 18 djece.

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.** Smatrala sam kako treba imati određen karakter kako bi se moglo raditi s djecom, a taj dojam sam stekla kroz razgovore s mnogo odgojitelja koje sam upoznala na praksi tijekom studiranja. Kako imam

drugačiji (mirniji) karakter, mislila sam da neću moći kvalitetno obavljati poslove u vrtiću, posebice u radu s djecom.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Zadovoljna sam teorijskim predmetima i poučavanjem koji su nam bili ponuđeni, no mislim da je potrebno staviti još predmeta koji se odnose na praktični dio rada u vrtiću (suradnja s roditeljima, zajednicom, odnosi s kolegama, stručnim timom,...)

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Dijete rane i predškolske dobi je dijete koje još nije spremno na akademski način učenja i koje najbolje uči putem iskustva, igre, komunikacije i interakcije s ostalom djecom i odraslima.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Uloga je da odbacimo određene stereotipe i očekivanja kako bi mogli prepoznati individualne razlike u mogućnostima, interesima i potrebama svake djece.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Uglavnom se bavimo likovnim aktivnostima što jednako vole i dječaci i djevojčice. Osim motoričkih aktivnosti na vanjskom prostoru, likovne aktivnosti su jedne od rijetkih gdje se sva djeca međusobno igraju bez obzira na spol i godine. Dječaci su uglavnom uključeni u igre konstruiranja i vole stolno-manipulativne igre, dok djevojčice najviše vole igre uloga u obiteljskom centru. Uglavnom je moja uloga u njihovim aktivnostima da promatram tijekom aktivnosti – tijekom igre uloga volim postavljati pitanja koja djecu potiču na razmišljanje („Što bi napravio da...“, „Što misliš što bi on/a napravio/la...“), a tijekom

stolno-manipulativnih igara uglavnom s djecom unaprijed zajednički dogovorim pravila kako bi se izbjegle rasprave.

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

„razumjeti dijete“ se može jedino tijekom provođenja mnogo vremena zajedno. Kroz razgovor i promatranje, posebice kako se dijete ponaša u raznim situacijama s drugim ljudima. Kako komunicira, uči, igra se, koje aktivnosti preferira.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Smatram da je najbolje razumjeti dijete prema vlasitom nahođenju, stoga, osim gore navedenog načina, ne znam niti jedan drugi način.

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

Svakako je važno jer možemo shvatiti djetetove namjere i razloge iza određenih ponašanja, a takav kontekst djetetovog razmišljanja čini veliku razliku u primjerenosti i neprihvatljivosti njegovog ophođenja.

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspješno riješili sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

To su većinom situacije u kojima su mlađa djeca udarila stariju djecu te starija djeca, znajući da mlađi ne govore, manipuliraju situacijom da prikažu mlađu djecu u lošijem svijetlu iako mlađa djeca uglavnom imaju razlog zašto su ih udarila – nemogućnost verbalne komunikacije za iskazivanje frustracije.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Pokušavam implementirati što više individualnog rada tijekom tjedna, česti razgovori s roditeljima o raznim ponašanjima i navikama kako bi uvidjeli ima li razlike dok su kući ili u vrtiću, razgovor s ostalom djecom i njihovim viđenjem kvalitete interakcije.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Kako uviđam koliko je individualan pristup važan za dobrobit djeteta i vježbanjem odbacivanja stereotipa i očekivanja tijekom komunikacije i reakcije na ponašanja, primjećujem da to primjenjujem i na personalne veze s osobama u mom privatnom životu.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Svakako refleksivna praksa ima višestruke koristi za osobni i profesionalni razvoj, a posebice mi je važna povratna informacija djece i kolegica čije mišljenje često tražim zbog nedostatka iskustva u raznim situacijama.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**

Idealno bi bilo raditi u grupama s manje djece kako bi se omogućilo što više individualnog rada i kako bi se odbacilo „uniformno“ djelovanje koje je gotovo neophodno u većoj grupi djece.

- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Smatram da su pitanja vrlo opširna i detaljna i kako potiču na promišljanje i refleksiju na vlastiti rad i viđenja djece i prakse.

Prilog br. 15.: Odgovori sudionice Lorene

DOB:

RADNI STAŽ (u godinama): 7

STUPANJ OBRAZOVANJA:

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**
2015. Učiteljski fakultet Čakovec
- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**
Izazov je bila nabava materijala potrebnih za rad. Ukoliko je nešto bilo potrebno, na oglasnu ploču sam pisala kako bi roditelji vidjeli i donosili.
- **Kako je dalje tekao Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**
Prvo zaposlenje je bilo u dječjem vrtiću Loptica. Nakon toga radim u DV Prugi i prijatelji.
- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)**
Trenutno sam zaposlena u dječjem vrtiću Prugi i prijatelji. U vrtiću postoje dvije odgojne skupine, predškolska skupina “Prugići” i jaslička “Mrljice”. U predškolskoj skupini ima 24 djece. U svakoj skupini rade dvije odgajateljice. Moja odgojno obrazovna skupina je jaslička. U skupini “Mrljice” radimo dvije odgajateljice. Trenutno ih ima 14.
- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**
Na početku profesionalnog puta smatrala sam da će se djeca zainteresirati za aktivnosti koje pripremim. I jesu, bilo im je zanimljivo i surađivali su. Sada pripremam aktivnosti prema njihovim interesima i iz takvih aktivnosti nauče puno više i u njima se dulje zadržavaju.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Mislim da bi se neke stvari mogle promijeniti u sustavu odgoja i obrazovanja, kao što su broj odgajatelja i broj djece u skupini, veličina prostora u kojem djeca borave. Ja sam jako zadovoljna uvjetima rada i okruženjem u kojem radim. Vlasnica ustanove opremi vrtić svim potrebnim materijalima za rad. Ona i kolegice su profesionalne i uvijek spremne uskočiti u pomoć i djeci i kolegicama.

2. *Obrazovna paradigma odgajatelja*

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Dijete rane i predškolske dobi je socijalno i emocionalno biće koje uči koristeći sva svoja osjetila. Djeca uče čineći nešto i igrajući se.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Moja uloga u kontekstu razumijevanja djeteta je shvaćanje da je dijete kreativno i socijalno biće, istraživač koji ima prirodnu potrebu za kretanjem. Kao odgajatelj moram prema tome planirati aktivnosti i u obzir uzeti njihove potrebe i interese.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Djeca istražuju plastično voće, povrće, slastice. Gledaju ih, opipavaju. Sortiraju na zdravo i nezdravo, na voće i povrće. Ja im postavljam pitanja, na primjer, kakve je boje voće koje držiš u ruci, kako se zove, voliš li ga jesti, tko još voli jesti žutu bananu? Promatraju sličice razne hrane, imenuju je. Govorim im zašto je važno jesti zdravo, pjevam prigodnu pjesmicu "Zdravo puno više". Oni ponavljaju riječi, donose raznu plastičnu hranu, pokazuju na sličice i ispituju što je zdravo, a što ne. Sa plastičnim karticama na kojima su motivi razne hrane, kartonskog dječaka i djevojčicu.

S drvenim bojkicama crtaju zdravu hranu koju vole jesti. Ja ih ispitujem što su nacrtali i zapisujem na njihov crtež. Djeca koja ne govore ili se ne mogu sjetiti riječi, donose plastičnu hranu i kažu da to crtaju.

Zajedno pjevamo i plešemo. Čitam im slikovnice, oni slušaju, odgovaraju na

pitanja o priči, broje koliko čega vide u slikovnici, govore kakve je što boje, kako se nešto zove. Ako se u slikovnici radi o životinjama ispitujem ih kako se glasaju, kreću, koje dijelove tijela imaju.

3. *Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“*

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Razumjeti dijete znači pružiti mu utjehu kada mu je potrebna, pohvaliti ga i pokuditi, pripremiti aktivnosti prema njegovim interesima. Razumjeti znači voditi se prema svakom djetetu na individualan način. To se najbolje čini tako što promatramo i osluškujemo dijete.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

S obzirom da je dijete emocionalno biće, smatram da ga se može razumjeti na način da sa njim razvijemo emocionalnu privrženost, osjećaj sigurnosti i ljubavi i potrebno ga slušati čak i kad se ne zna izraziti (mimike, geste...)

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

Iz vlastite prakse. Dijete je izgledalo ljuto, bacao je igračke, vrištao, udarao prijatelje. Maknula sam ga sa strane, pričekala da se umiri, rekla sam mu da je sve uredu, da razumijem da je ljut. Kada se umirio, mogao je razgovarati i problem se brzo riješio.

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspješno riješili sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

4. *Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta*

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Stvaranjem pozitivne atmosfere za socijalne interakcije, poticanjem djece na aktivnost, komunikacijom s djecom i prepoznavanjem dječjih interesa,

promatranjem dječjeg ponašanja, uočavanjem obrasca i razumijevanjem.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Mislim da je dobro za djecu i mene bolji odgojno–obrazovni rad, bolja komunikacija i međusobno uvažavanje. Dobit za djecu je što se mogu cjelovito razvijati kroz razne aktivnosti i igre i ukoliko dijete vidi da ga uvažavam i razumijem, primjenjuje to te i ono uvažava druge.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Smatram da primjenom refleksivne prakse imam koristi za osobni i profesionalni razvoj jer promišljajući o nečemu imam mogućnost učiti o tome i mijenjati nešto na bolje.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**

Mislim da na razumijevanje djeteta jako utječe i broj djece u odgojnoj skupini. Ako ih je previše, nemoguće je posvetiti se svakom djetetu onoliko koliko treba. Broj odgajatelja također utječe na razumijevanje djeteta jer dva odgajatelja istu situaciju mogu vidjeti na drugačiji način i tako se međusobno nadopunjuju.

- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Ne.

Prilog br. 16.: Odgovori sudionice Anele

DOB: 26

RADNI STAŽ (u godinama):1

STUPANJ OBRAZOVANJA: mag. praesc. educ. (VSS)

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Studirala sam na Učiteljskom fakultetu u Čakovcu. Studij (preddiplomski i diplomski) završila sam 2022. godine.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Iskustva na početku mog rada bila su neobična. Radila sam u skupini s kolegicama koja je imala malo je reći zanimljive metode rada. Jako smo se razlikovale u načinu rada i ophođenju s djecom. Često puta dobivala sam informaciju kako me djeca "vozaju" samo zato što su tražila moju pomoć i podršku u čitanju, pronalaženju država na karti ili pak su ispitivala tko će mi moći pomoći oko brisanja stolova, podijele pribora za jelo i tome slično. Često sam dobivala i rečenice poput "ali ako se toliko baviš s djecom nemaš vremena napraviti cijeli svoj posao koji te čeka"..pa zar djeca nisu primarna u cijelom procesu? Teško sam se mirila sa aktivnostima u kojima svi moraju imati isto obojana srca, isto obojane čestitke. U kojima mi odgojiteljice izrađujemo dio čestitke samo zato da budu uredne jer što će reći roditelji. Pitam se, kada će roditelji biti sretniji? Kada znaju da smo mi napravile polovicu čestitke ili kada znaju da je njihovo dijete savladalo savijanje papira.

- **Kako je dalje teкао Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Prvo zaposlenje dobila sam u DV "Suncokret" u Strahonincu. Trenutno

sam na pripravništvu.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)**

DV "Suncokret", Strahoninec, mlađa jaslička mješovita skupina "Pandice" (1.-2. godina), trenutno 12 upisane djece (do kraja pedagoške godine 20 upisane djece)

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

Na početku profesionalnog puta definitivno nisam zamišljala da su skupine toliko prekapacitirane. Tijekom metodika na fakultetu radile smo svakakve aktivnosti koje su u praski s toliko brojem djece nemoguće. Smatram da sam ipak zadržala i da negujem većinu onog što su nas naučili na samom fakultetu. Na početku sam bila iznimno iznenađena samim ponašanjem, pristupom nekih kolegica (što prema kolegicama, što prema roditeljima, što prema djeci). Dugo se nisam mogla pomiriti s tim, ali ipak sam se odlučila ići svojim putem za kojeg smatram da je ispravniji. U tom sam se trenutku bez razloga osjećala izrazito nekompetentno, puno puta preispitivala sam tko tu zapravo nešto krivo radi. Trenutno sam svjesna da je moj odgojno-obrazovni rad na jednoj zavidnoj razini i da sam kompetentna za isti.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Općenito nisam zadovoljna sustavom RPOO. Smatram da može puno bolje od educiranosti odgojitelja, brojnosti odgojitelja, broja djece u skupinama, plaće, odnosa u kolektivima itd.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Dijete rane i predškolske dobi je prvenstveno dijete. Imam osjećaj da puno puta na to zaboravljamo. Dijete koje je zaigrano, znatiželjno, kreativno, dobroćudno, neiskvareno i iskreno. Uči iskustveno kroz razne životne situacije, uči po modelu od odgojitelja, roditelja, vršnjaka.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Moja uloga kao odgojitelja u kontekstu razumijevanja djeteta jest vjerovanje da se svako ponašanje djeteta može promijeniti ako mi sami u to vjerujemo. Također, razumijevanje njegovih emocija, radnji, rečenica i tome slično. Mislim da odgojitelji puno puta smatraju da razumiju dijete, a zapravo ga uopće ne razumiju jer gledaju samo iz vlastitih cipela.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Radim u mlađoj jasličkoj mješovitoj skupini s djecom u dobi od jedne do druge godine života. Pažnja djece za strukturirane aktivnosti iznimno je kratkog trajanja. Često provodimo likovne aktivnosti (trganje papira i ljepljenje, bojanje lišća i otiskivanje, bojanje dlanova i otiskivanje, bojanje pastelom, točkanje temperom), čitamo slikovnice u kojima se upoznajemo s novim pojmovima (životinjama, predmetima, odjećom, hranom). Većina aktivnosti proizlazi iz praćenja interesa djece (igramo se naizmjenično autićima na potisak, sortiramo loptice po bojama, gradimo tornjeve kockama, kuhamo, imitiramo glasanje životinja...). Provodimo i strukturirane tjelesne aktivnosti poput poligona s provlačenjem ili prelaskom preko prepreka. Ja kao odgojitelj

u većini slučajeva pokušavam što više slijediti dječje interese i u tom trenutku osmisliti prikladnu igru.

3. *Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“*

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

razumjeti potrebe, osjećaje, razvojne faze, mogućnosti i nemogućnosti pojedinog djeteta. razumjeti svako dijete ponaosob, kao individuu. razumjeti njegovu kulturu i obitelj. Smatram da je to najbolje učiniti individualnim pristupom svakom djetetu.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Iskreno - ne znam.

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

Imala sam iskustvo s dječakom koji je u više navrata skretao pažnju na sebe nekakvim "nepoželjnim" ponašanjima. Iskazivao ljutnju na drugačije načine od ostalih. S vremenom sam shvatila da dječak zapravo ne zna na koji se način može izraziti (osim deranja, udaranja). Moja kolegica s druge strane smatrala je da se sva takva ponašanja rješavaju "čvrstom rukom" jer se red mora znati. Nisam sigurna koliko je ona razumijela tog dječaka. Djeci sam kroz različite aktivnosti približavala načine kako se možemo smiriti kad smo ljuti i kako možemo razgovarati bez deranja. S vremenom dječakovo ponašanje se promijenilo. Moja kolegica i dalje tvrdi da je "sazrio".

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspješno riješili sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i**

profesionalne?

Primjer sam navela u prethodnom zadatku. Smatram da su mi u takvim situacijama puno pomogle profesionalne vještine, sposobnosti i znanja, ali ne one koje sam dobila na fakultetu već one koje sam stekla radom s djecom s teškoćama u razvoju i radom s djecom u programu Trening socijalnih vještina. Bila sam zadovoljna postignutim jer stvarno smatram da se svako ponašanje može promijeniti ako vjerujem (naravno podrazumijeva se da poduzimamo određene radnje vezane uz to). Nikako se ne slažem s kolegicom koja je smatrala da svu djecu koja se ponašaju na drugačiji način treba "stepsti". Smatram da sam kompetentna za rješavanje takvih izazova, ali uvijek može bolje.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Smatram da svako dijete gledam kao individuu koje se nalazi u određenoj razvojnoj fazi, koje dolazi iz određene sredine, obitelji i zajednice. Ukoliko pružimo djetetu priliku da bude svojstven, poseban i individualan, tada može ostvariti svoj puni potencijal - u svoje vrijeme, u skladu sa svojim tempom razvoja.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Smatram da su dobiti za dijete višestruke. Razumijevanjem djeteta ono se može razviti u mentalno zdravu i sretnu osobu koja će samostalno funkcionirati i postati punopravni član društva, zajednice. Smatram da svaki odgojitelj kojem je ovaj posao više od posla, kojem je ovo poziv ne ostvaruje korist. Bar ne u tom smislu. Ispunjen dan dječjim osmijesima, napretkom, roditeljima, učenjem kroz igru,

razumijevanjem djeteta i sreća na kraju dana. Ispunjenost.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Smatram da je refleksivna praksa iznimno korisna za rad odgojitelja, ali još uvijek samo na papiru i na fakultetu. U vrtiću u kojem radim nema refleksivne prakse, nažalost, barem ne onakve o kakvoj smo govorili na fakultetu.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**

Dodatne edukacije kolegica koje su fakultet završile prije dugog niza godine i koje zapravo nemaju pojam o djetetu današnjeg doba. Rekli bismo "stara škola" odgojitelja. Također, možda nekakve radionice unutar ustanove u kojima bi svaka skupina dobila određenu temu s ciljem boljeg razumijevanja djeteta, predstavila ju ostalima, raspravila ju s ostalima i raspravljala o primjerima iz prakse i kako prebroditi trenutne izazove.

- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Ne. Samo bih željela istaknuti da ako mi ne razumijemo dijete ne može očekivati da će ono razumjeti nas.

Prilog br. 17.: Odgovori sudionice Stelle

DOB: 27

RADNI STAŽ (u godinama): 5 godina

STUPANJ OBRAZOVANJA: Prvostupnik

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?** Dana 27. lipnja 2017. godine obranila sam svoj završni rad na temu „Studentska samoprocjena kompetencija za rad s djecom s teškoćama u razvoju“, pod mentorstvom profesorice Andrijane Višnjić Jevtić, Učiteljskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu, odsjek Čakovec
- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?** Kao odgojitelju pripravniku, najveći izazov bio mi je suočavanje s praksom koja nije u korak sa suvremenim učenjem, praksom i kurikulumom RPOO
- **Kako je dalje tekao Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?** Prvo zaposlenje nakon pripravništva u općinskom vrtiću, bilo je u privatnom vrtiću na godinu i pol, te pronalazim novi posao, opet u privatnom vlasništvu. Vrtići su se veoma razlikovali, kako u kulturi, tako i u samoj praksi.
- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece).** Trenutno sam zaposlena u privatnom vrtiću, no na bolovanju sam te nemam svoju skupinu. Zadnja skupina bili su mi predškolarci. U Skupini 17 djece na jednog odgojitelja.
- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.** Smatrala sam na početku, a smatram i sada da odgojitelj ne može

biti kompetentan ako se redovito ne usavršava, ne promišlja o vlastitoj praksi i ne nadograđuje svoje osnovno obrazovanje. Smatram da manjak interesa za usavršanje i reflektiranje prakse dovodi do ustaljenosti koja vodi u opasnost da dijete više nije aktivni sudionik vlastitog obrazovanja.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Smatram da bi za kvalitetan rad odgojitelja, u skupini trebalo biti manje djece, a više odgojitelja. Onako kako je to i propisano Zakonom, kojeg se nažalost nitko ne pridržava.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Dijete je znatizeljna individua koja uči igrajući se i po modelu, te ga baš ta znatizeljja potiče na otkrivanje i spoznavanje svijeta oko sebe.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Smatram da je najvažnije prepoznati dječje potrebe i interese te na temelju toga osigurati poticaje u skupini.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

U mojoj skupini najviše je naglasak na istraživačkim aktivnostima, slobodnoj igri i provođenju vremena u prirodi. Moja uloga je osigurati poticaje putem različitih plakata, knjiga i različitih materijala te promatranje djece tijekom slobodne igre kako bih upoznala način na koji razmišljaju, što vole i sl.

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Znači dopustiti mu da se bavi onime što njega trenutno zanima i motivira za učenje.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Kako djeca imaju različite potrebe, tako i te potrebe možemo drugačije razumjeti i prepoznati. Često se nekva primarna ili emocionalna potreba zna zamijeniti s „neposlušnosti“ djeteta te se dijete nepotrebno etikira.

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

Izdvojila bih autora Jaspera Juula i njegova djela

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspjeli riješiti sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?** Jednom sam imala u skupini dijete koje službeno nije imalo nikakvu dijagnozu jer roditelji nisu nikuda išli s njime, te je svakodnevno s njim bio izazov, kako i u razumijevanju njegovih potreba, tako i u socijalizaciji i komunikaciji s drugom djecom. Smatram da u tom kratkom vremenu nisam u potpunosti uspjela pomoći djetetu da ispunji svoj potencijal i uključi se u skupinu na način koji je prikladan, dijete je s vremenom prestalo imati agresivne ispade i govorilo da se sam mora smiriti i da će biti dobro.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Razgovorom s djecom i njihovim roditeljima, promatranjem i slušanjem djece tijekom slobodne igre.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Ako dobro razumijemo i poznamo dijete, ono može bolje iskoristiti svoj potencijal jer dijete može nešto naučiti i spoznati samo onda kada je za to zainteresirano. Moja dobrobit je što sa svakim dječjim rastom, rastem i ja, te smatram da postajem kompetentnija.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Već sam spomenula kako smatram da je reflektiranje prakse veoma važno, te da izostanak iste ugrožava cijelu praksu, ali i utječe na cijeli vrtić, kolege i zajednicu RPOO.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**

Rad na sebi, upoznavanje sebe, preispitivanje ne samo vlastite prakse, već i tuđe. Svakodnevno promatranje djeteta, što bolja suradnja s njegovim roditeljima.

- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Smatram da ako želiš dobro upoznati dijete, da trebaš još bolje upoznati njegove roditelji. Često se u literaturi spominje kultura vrtića i suradnja s roditeljima, ali nekako uvijek zaboravimo na samu kulturu obitelji. Ovdje ne mislim na suradnju s roditeljima koja je itekako potrebna i neizostavna u našoj profesiji. Govorim o tome da su roditelji individue isto kao što su to i njihova djeca, ljudi s vlastitim potrebama, mišljenjem, stavom, obrazovanjem te svime nabrojenim utječu na formiranje djeteta. Tek kada uistinu upoznemo način na koji pojedina obitelj diše i živi, moći ćemo i lakše razumjeti dijete.

Prilog br. 18.: Odgovori sudionice Mirjane

DOB: 46

RADNI STAŽ (u godinama): 25

STUPANJ OBRAZOVANJA: VŠS

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Studij predškolskog odgoja započela sam 1994.godine na Visokoj učiteljskoj školi u Čakovcu. Diplomirala sam 1997. i iste godine se zaposlila u DJEČJEM CENTRU Čakovec, gdje sam srećom odmah dobila posao za stalno.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Na početku je bilo kaotično u odgojno-obrazovnom procesu, jer je bilo puno detalja i aktivnosti, obveza koje mladi odgajatelj mora "pohvatati". Trebalo mi je otprilike 6 mjeseci da ulovim ritam dana i funkcioniranje vrtića, blagdane, obilježavanja. No s obzirom na svoju osobnost i otvorenost, entuzijizam, vrlo brzo sam se uklopila u kolektiv i bila odlično prihvaćena od starijih kolegica. Isto sam imala sreću što sam odmah u početku radila s predivnom kolegicom koja me je doslovno naučila zanat tj. "Abecedu" vrtića - Kako se pripremati za rad, što pripremati od materijala, koje poticaje nuditi djeci, kako osmisliti prostor SDB, kako komunicirati s djecom, kako komunicirati s roditeljima, kako rješavati problemske situacije, kako voditi higijenu i brigu o djeci, kako biti timski igrač.. Naravno, bilo je tu i jako puno edukacija kroz niz godina, koje mladim odgajateljima daju nove spoznaje i vjetar u leđa. Kao mladi odgajatelj (s 21g) bila sam zaigrana i nisam u potpunosti shvaćala koliko je posao odgajatelja odgovoran, zahtjevan i kompleksan.

- **Kako je dalje tekao Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Kroz ovih 25g promijenila sam pojedine objekte unutar naše organizacije koja se sad zove DV CIPELICA.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece).**

Trenutno radim u jaslicama u Područnom objektu Vjeverica u najmlađoj jasličkoj skupini. Upisano je 11 djece u dobi od 12 mjeseci do 24 mjeseci.

Prošla sam sve dobne skupine, a prije jaslica, zadnjih 12 godina radila sam u mješovitoj skupini (dob 3-7 godina) u kojoj je bilo upisano 24 djece na 2 odgajatelja s preklapanjem od 2 sata.

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

U ulozi odgajatelja jako se dobro snalazim, imam puno iskustva, kompetencija, te životnog iskustva (i sama sam roditelj zadnjih 10g.)

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Na početku profesionalnog razvoja smatrala sam da je posao odgajatelja lijep, zabavan, kreativan, pun noviteta. I sada nakon 25 godina sam istog mišljenja, no dodala bih da je osim toga izrazito kompleksan i zahtjevan posao tj. poziv. A nadasve premalo plaćen i podcijenjen, barem u Hrvatskoj. Uvjeti rada su otežani, prekapacitirani smo djecom u grupama, a većinom sam odgajatelj u grupi s 11-tero jasličke djece fizički ne stigne zadovoljiti sve potrebe svakog djeteta.

Inače, vrlo sam zadovoljna svojim kolektivom u kojem radim jer svakodnevno osjećam veliku podršku i pozitivno ozračje.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Dijete rane i predškolske dobi su sva djeca od navršene 1.godine života do 7.godina. Ona uče kroz igru, interakcije i prirodno okruženje.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Odgajatelj je tu da osmisli prostor, pozitivno poticajno okruženje i da zadovolji sve djetetove osnovne potrebe, a naglasak je na samostalnosti.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Aktivnosti koje provodimo u skupini su glazbene, likovne, dramske, tjelesne, istraživačke, govorne, funkcionalne, slušne. To su raznovrsne igre, simboličke, imitativne, dramske, konstruktivne, itd.

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Kada odgajatelj razumije dijete, to znači da shvaća njegove potrebe, osobnost, individualnost, sposobnosti i razvojnu dob.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**
- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**
- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspjeli riješiti sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj**

kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?

Problemske situacije obično rješavam individualno s djetetom i djecom putem razgovora, uz pomoć kolegice u skupini ili kroz razgovor s roditeljima ili stručnim timom (psiholog, logoped..), ovisno o problematici.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Za bolje razumijevanje djeteta svakako navodim praćenje djeteta i njegovog razvoja putem individualnih mapa, te refleksijom na praksu, radionice i edukacije za odgajatelje, te kroz suradnju s roditeljima (osobitosti djeteta) i cijelom zajednicom.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**
- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**
- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**
- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Prilog br. 19.: Odgovori sudionice Une

DOB: 25

RADNI STAŽ (u godinama): 2 godine

STUPANJ OBRAZOVANJA: VSS

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Preddiplomski studij završila sam na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, odsjek Čakovec, 2020. godine. Odmah nakon toga upisala sam diplomski studij ranog i predškolskog odgoja, također na odsjeku u Čakovcu, a završila sam ga 2022. godine.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Roditelji me nisu shvaćali ozbiljno budući da sam bila mladi odgajatelj pripravnik. Također, odgojni-obrazovni rad provodila sam sama, bez odgajatelja mentora, što je bio jedan od većih izazova u početku mog rada. Moje prvo iskustvo nije bilo najbolje, ali sam imala podršku ravnateljice i kolegica koje su me usmjeravale i bile mi podrška.

- **Kako je dalje tekao Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Prvo zaposlenje dobila sam u općinskom vrtiću, u jednoj maloj sredini. U toj su sredini svi znali sve pa je iskustvo bilo itekako zanimljivo. Roditelji su očekivali čuda, a zauzvrat davali vrlo malo. Kao odgajatelj osjećala sam se dužna ugađati roditeljima i zajednici, iako sam zauzvrat dobila loše uvjete (financijski – plaća, putni troškovi, nepoštivanje DPS-a). Nakon odrađenog pripravništva promijenila sam posao i otišla raditi u gradski vrtić. Gradski vrtići imaju kolektivni ugovor s kojim su određeni uvjeti koji su naravno bolji i prihvatljiviji (financijski – veća plaća, bonusi, veći putni troškovi, relativno poštivanje DPS-a). U

gradskom vrtiću imam više prilika za napredovanje te mogu lakše ostvariti svoje ambicije.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)**

DV "Cvrčak", Čakovec, Međimurska županija

Područni odjel "Pčelice", Ivanovec

Mješovita jaslička skupina, 14 djece

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

Na početku sam imala velika očekivanja i zamišljala kolektiv kao suradnički i podržavajući. Imala sam i još uvijek imam neke ambicije, no nisam sigurna hoću li ih sve biti u mogućnosti ostvariti. U kolektivu često prevladavaju kolegice, tek je nekoliko kolega. Kolegice su često zavidne jedna drugoj, natječu se i ogovaraju. Upravo zbog toga je nekad kolektiv toksičan te je samim time i suradnja nešto slabija.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Nisam zadovoljna našom slikom u medijima i javnosti, niti slikom odgajatelja u očima roditelja. Previše je razlika u uvjetima koji se nude u različitim odg.-obrazovnim ustanovama. Ljuti me što su djeca "naša budućnost", a u njih ulažemo vrlo malo. Također, slabi su i prostorno-materijalni uvjeti, kako za djecu, tako i za odgajatelje.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Dijete rane i predškolske dobi individua je koja iskustveno uči.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Naša je uloga da pratimo rast i razvoj svakog djeteta kako bi bolje razumjeli na koji način ono uči te sukladno tome poticali njegovo učenje pripremom materijala i poticaja.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Djeca u našoj jasličkoj skupini još uvijek istražuju sobu dnevnog boravka. Najčešće provodimo istraživačke aktivnosti (modeliranje tijesta ili plastelina, taktilni podražaji – ploče s različitim materijalima, brašno, plodovi) te glazbene aktivnosti (brojalice, dječje pjesmice, pokreti uz glazbu). Odgajatelji još uvijek rade na socijalizaciji i adaptaciji djece, no svaki tjedan rade na poticajima i planiraju nove aktivnosti kako bi djeci bilo što ugodnije i zabavnije. Puno vremena provodimo na otvorenom (terasa, dvorište).

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Znači poznavati njegove razvojne karakteristike i sukladno tome individualno pristupiti svakom djetetu. To je najbolje činiti praćenjem djeteta i njegovih potreba i interesa.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Možemo ga bolje razumjeti, a to ćemo postići suradnjom s njegovim roditeljima koji su njegovi prvi odgajatelji i poznaju ga bolje od nas. Oni će nam dati potrebne informacije o svome djetetu te ćemo mi prema njima planirati aktivnosti i poticati svako dijete da se optimalno razvija.

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

Kada odlazimo na zamjenu u neki drugi područni objekt tada dolazimo u nepoznatu okolinu. Djeca ne poznaju nas, a ni mi ne poznajemo djecu. Ukoliko se radi o zamjeni na duži period (npr. tjedan dana) potrebno

nam je nekoliko dana da bismo promatrali djecu i razumjeli koje su njihove potrebe i interesi. Tek nakon nekog vremena ćemo potpuno moći razumjeti svako dijete i njegove potrebe i interese.

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspjeli riješiti sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

Jaslička djeca često plaču tijekom perioda adaptacije. Potrebna je fizička i psihička priprema odgajatelja, ali i suradnja s roditeljima kako bi što bolje razumjeli dijete i njegove interese i potrebe. Odgajatelji razmjennom iskustava i čitanjem stručne literature ili usavršavanjem mogu poboljšati svoje vještine i znanja, odnosno kompetencije za rad. Dječak T.V. često je plakao kada se odgajatelj nije individualno posvetio njemu jer nije bio socijaliziran i naučen na drugu djecu, ali ni odvažan da sam istražuje sobu dnevnog boravka. Isprobavanjem i komunikacijom s drugim odgajateljima osmislili smo nekoliko aktivnosti kako bi se i to dijete aktivno uključilo u igru. Svaki puta kada je T.V. primila "kriza" realizirali smo tu aktivnost i dijete se tada smirilo. Nakon toga nastavili smo s ostalim aktivnostima, a T.V. svakim se danom sve više opuštao i družio.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Provođenjem individualnih, ali i grupnih aktivnosti. Praćenjem interesa svakog djeteta možemo organizirati i izraditi poticaje koji će te interese podupirati i dalje razvijati.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Dobrobiti za dijete su razvoj njegovih mogućnosti i pravovremeno zadovoljavanje potreba, a sve u cilju zdravog i optimalnog rasta i razvoja svake individue. Korist za odgajatelje je efikasnije i ugodnije ozračje koje potiče zajedništvo, ali i dobro psihičko zdravlje.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Naravno, refleksijom dobivamo uvid u svoje "pogreške" i strategije te ih sukladno tome možemo mijenjati i podešavati s ciljem kvalitetnijeg odg.-obrazovnog rada. To će pridonijeti i profesionalnom, ali i osobnom razvoju svakog odgajatelja.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**

Razmjenu iskustava, čitanje literature, stručno usavršavanje, rad na sebi.

- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Prvo trebamo pokušati razumjeti sebe i tek ćemo tada moći razumjeti nekog drugog.

DOB: 26 godina

RADNI STAŽ (u godinama): 2 godine

STUPANJ OBRAZOVANJA: VŠS - Prvostupnica ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci, 23. rujna 2020. godine

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

U početku rada najviše sam bila suočena sa strahom zbog velikih odstupanja između teorije i prakse. Način i organizacija rada te odnosi među kolegicama iz tima predstavljali su mi izazov u svakodnevnom radu te rad u privatnom vrtiću je nešto na što sam se dugo trebala privikavati, točnije još se privikavam. Pronašla sam se u radu s djecom i u tom području nisam imala problema, dok mi je bila potrebna prilagodba na uvjete za rad i suradnju s kolegicama iz tima.

- **Kako je dalje teкао Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Prvo zaposlenje sam dobila u državnom vrtiću, na određeno vrijeme (6mj), a nakon toga sam se zaposlila na neodređeno u privatnom vrtiću, u kojem trenutno i radim. Smatram da postoji velika razlika između državnih i privatnih vrtića, i to u svim aspektima, od organizacije djelatnika, odgojno-obrazovnog rada, pa sve do samog pogleda na dijete, roditelje i širu zajednicu.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini**

(centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)

Dječji vrtić Prugi i prijatelji, Čakovec (privatni vrtić)

Jaslička skupina (1-3god) 12 upisane djece

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

Na početku profesionalnog puta bila sam usmjerena na sebe i na svoju ulogu u odgojno-obrazovnom radu s djecom. S vremenom sam naučila napraviti pomak u razmišljanju i ostvariti zadovoljavajuću suradnju s ostalim kolegicama s kojima nisam uvijek dijelila isto mišljenje.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Slika kompletnog sustava RPOO u Hrvatskoj je u današnje vrijeme jako narušena. Odgajatelji rade s prevelikim brojem djece i zbog toga je dobrobit djece i odgajatelja zanemarena. Uvjeti u kojima se odgojno-obrazovni rad provodi su neadekvatni i zapošljavaju se nestručne zamjene koje ne mogu kvalitetno raditi s djecom predškolske dobi. Vrtići se svode na čuvališta – mjesta gdje djeca provode vrijeme dok su roditelji na poslu.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

Svako dijete je individua i uči na svoj način. Dijete uči čineći i kroz igru. Svako dijete ima potencijal i odgajateljeva uloga je prepoznati taj potencijal.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Osigurati uvjete za zadovoljavanje potreba sve djece i prilagoditi rad svakom djetetu posebno. Razumjeti način na koji dijete uči i nuditi mu poticaje za rast i razvoj.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Svaki tjedan nastojimo provoditi što više različitih aktivnosti, no najčešće i najduže se zadržavamo u likovnim aktivnostima. Nastojimo održavati rutinu, tako da svaki dan pričamo priču ili čitamo neku slikovnicu, nakon toga razgovaramo o tome, nakon doručka imamo jutarnju tjelovježbu, te zatim provodimo centralnu aktivnost za taj dan, ovisno o planu i programu, nekad to budu stolno-manipulativne aktivnosti, nekad istraživačke, glazbene, ali najčešće likovne. Za vrijeme slobodnih aktivnosti i igara, djeca provode vrijeme u svim centrima aktivnosti, ovisno o trenutnom interesu i raspoloženju.

3. Odgajateljstvo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Pratiti ponašanje i potrebe djeteta duži period i razgovarati s djetetom kako bi se saznalo na koji način dijete razmišlja.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Promatranjem djeteta u igri (s drugom djecom i u simboličkim igrama) i analiziranjem likovnih radova. Razumjeti dijete se može i kroz razgovor s roditeljima – o djetetovim navikama i ponašanju u obiteljskom okruženju.

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

...

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspješno riješili sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

Dijete je neprimjerenim ponašanjem izražavalo svoje nezadovoljstvo, nije htjelo sudjelovati u zajedničkim aktivnostima, bilo je etiketirano kao „divlje“, kroz promjenu ponašanja prema djetetu, kroz razgovor s djetetom i roditeljima, pružanje pažnje djetetu, dijete je prestalo s neprimjerenim ponašanjem te se samo počelo uključivati u aktivnosti i u interakciju s drugom djecom.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Razgovor s roditeljima (individualni razgovori), praćenje interesa djeteta, otvorenost za promjene i rad na sebi (osobni i profesionalni razvoj).

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**

Dobrobit za dijete je to što se osjeća kao da ga netko razumije i daje mu ono što je potrebno, a korist za odgajatelja je olakšan rad s tim djetetom i stvaranje odnosa dijete-odgajatelj.

- **Smatrate li da primjenom refleksivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Da; tek kada odgajatelj osvijesti neke stvari o sebi, svom ponašanju i utjecaju na druge, tek tada može pozitivno djelovati na sve druge sudionike odgojno-obrazovnog procesa. To se postiže refleksijom i samorefleksijom.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**

Kontinuirani rad na sebi, kontinuirano stručno usavršavanje, suradnja s kolegicama i suradnja s roditeljima.

- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

...

DOB: 29

RADNI STAŽ (u godinama): 5

STUPANJ OBRAZOVANJA: VŠS

1. Osobna i profesionalna biografija odgajatelja

- **Prisjetite se perioda Vašeg studiranja. Kada ste i gdje završili studij?**

Prije 8 godina završila sam Rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Rijeci.

- **Prisjetite se i ukratko opišite Vaša iskustva na početku Vašeg rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. S kojim izazovima ste se suočavali?**

Najveći izazov bio je izgraditi odnos s grupom, kao voditelj grupe, potaknuti djecu da slušaju što tražim od njih i zadržati harmoničan i miran odnos s njima.

- **Kako je dalje tekao Vaš put zapošljavanja – u kojem vrtiću ste dobili prvo zaposlenje? Jeste li tijekom radnog vijeka promijenili više vrtića? Ako jeste, možete li se ukratko osvrnuti na ta iskustva?**

Moj prvi posao bio je u državnom vrtiću, rad u mješovitoj skupini. Nadalje, promijenila sam nekoliko vrtića, od državnih do privatnih, zbog čestih selidbi u razne gradove. Uvijek je bilo izazovno doći u novu sredinu, upoznati kolege, prilagoditi se dinamici svakog vrtića. Radila sam u manjim i većim „kućama“, iako više volim veće vrtiće.

- **U kojem ste vrtiću trenutno zaposleni? Molim Vas da navedete osnovne podatke o vrtiću i Vašoj odgojno-obrazovnoj skupini (centar, tj. podcentar, karakteristike odgojno-obrazovne skupine, broj djece)**

Privatni vrtić, podcentar, sastoji se od 2 odgojne skupine (vrtićka i jaslička), mješovita dobna skupina od 3-6 godina, dvojezični vrtić (njemački-engleski), ukupno 15 djece od kojih jedno ima status djeteta s posebnim potrebama.

- **Prisjetite se i ukratko opišite, odnosno usporedite neka od ključnih promišljanja na osobnoj razini na početku profesionalnog puta i sada.**

U početku sam bila vrlo pozitivno orijentirana i entuzijastična prema svom poslu, željela sam što više znanja koja sam kasnije prenosila na djecu s kojom sam radila. Sada svoj posao doživljam samo kao „posao“, nemam osjećaj da odgajatelji imaju toliki utjecaj i jako malo vremena da bi ih posvetili svojoj djeci jednako. Na osobnoj razini planiram promijeniti profesiju u budućnosti.

- **Kako biste procijenili svoje opće zadovoljstvo sustavom RPOO, uvjetima rada i okruženjem?**

Vrlo nisko zadovoljstvo sustavom općenito.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- **Prema Vašem mišljenju, tko je dijete rane i predškolske dobi i na koji način ono uči?**

To je ljudsko biće, otvoreno i željno znanja. Djeca se brzo prilagođavaju i uče, a uče istražujući, pokušavajući, promatrajući i igrajući se.

- **Prema Vašim spoznajama, koja je Vaša uloga u kontekstu razumijevanja djeteta?**

Moja uloga je promatrati dijete, detektirati njegove jake i slabe strane. Kroz jake strane trebam pomoći djetetu da savlada svoje izazove, na prirodan način kroz igru, pozitivno ohrabrenje i sigurno okruženje. Također, moja uloga je predstaviti djeci nove mogućnosti učenja i voditi ih kroz proces.

- **Zamislite jedan tjedan u Vašoj skupini. Opišite kakve aktivnosti najčešće provodite s djecom, čime se djeca bave, što rade, što Vi radite i slično.**

Inkorporirane blok aktivnosti, što znači: kroz predmet interesa u skupini provodim različite aktivnosti koje pokrivaju različite predmete (građenje, slikanje, istraživanje, didaktičke aktivnosti, glazbene aktivnosti, aktivnosti simboličke igre, senzorne aktivnosti). Djeci

nudim radne materijale, po potrebi ih upoznajem s novim materijalima, istražujem, zapisujem, fotografiram proces učenja i otvaram nove mogućnosti učenja. Djeca aktivno sudjeluju, moduliraju i provode proces učenja.

3. Odgajateljevo shvaćanje koncepta „razumjeti dijete“

- **Što za Vas osobno znači pojam „razumjeti dijete“? Na koji način smatrate da je najbolje to činiti?**

Mislim da je najvažnije emocionalno razumjeti dijete, njegove potrebe, radosti i izazove. Ako u grupi gradimo bliske odnose pune ljubavi, onda ćemo razumjeti djecu s kojom radimo i promatrati ih na individualan način.

- **Smatrate li da možete razumjeti dijete na neki drugi način – kakav (ukratko opišite)?**

Ne razumijem pitanje.

- **Pokušajte se prisjetiti iskustva iz prakse ili iz pročitane literature u kojoj ste uvidjeli da je razumijevanje djeteta važno.**

U prvim mjesecima rada sam shvatila da je čitanje literature važno i dobrodošlo, ali je praktična empatija puno važnija u grupnom radu.

- **Opišite primjer kada ste problem u razumijevanju djeteta uspješno riješili sami i bili zadovoljni postignutim/opišite svoj doživljaj kompetentnosti kada ste problem rješavali sami/koje su Vam vještine i sposobnosti i znanja bile pri tome korisne /osobne i profesionalne?**

Dijete nije pričalo u vrtiću (4 godine). Organizirala sam nekoliko informacija s roditeljima i zajedno smo razgovarali o izazovu. Roditelji su svoje dijete uključili u logopedsku terapiju i dijete je u vrtić počelo donositi knjige, koje smo ponosno čitali u jutarnjem krugu, poticala sam dijete na razgovor postavljajući vrlo jednostavna i prijateljska pitanja, pokazujući sreću i ponos djetetu kada bi ono odgovorilo s jednom ili dvije rečenice. Mazila sam se s djetetom, davala mu zadatke da posprema stolove, pomaže mlađoj djeci, pomaže meni itd. Nakon

nekoliko mjeseci dijete je počelo sve više razgovarati s drugom djecom i sa mnom, pričati o svojim interesima i obitelji, smijati se, sudjelovati u aktivnostima pa čak i pjevati. Ovaj slučaj pokazuje da se uz načela pozitivne pedagogije svaki izazov može riješiti, vrijeme, promatranje, uključivanje obitelji i individualni rad dali su rezultate.

4. Konkretni postupci i strategije odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu u cilju razumijevanja djeteta

- **Na koje načine u svojem odgojno-obrazovnom radu doprinosite boljem razumijevanju djeteta?**

Djeci dajem vremena da se izraze, ne forsiram ih na aktivnosti, već promatram ono što ih posebno zanima. Dajem sebi vremena da ih upoznam i uspostavim vezu s njima, potičem ih da razgovaraju o svojim interesima, obitelji, aktivnostima koje vole. Koristim demokratsko glasovanje, pravila i donošenje odluka u svakodnevnom grupnom životu. Promišljam svoj svakodnevni rad, planiram unaprijed i pratim interese djece u projektnim aktivnostima.

- **Kada govorimo o primjeni različitih strategija u cilju boljeg razumijevanja djeteta, što vidite kao dobit za dijete, a što smatrate da je korist za Vas?**
- **Smatrate li da primjenom reflektivne prakse imate koristi za svoj osobni i profesionalni razvoj? Ako da, ukratko opišite.**

Da naravno. Svakodnevnom promišljanjem postajemo svjesniji sebe, svoje okoline i utjecaja koji donosimo na svoje društvene skupine.

- **Što predlažete za poboljšanje kvalitete razumijevanja djeteta?**
Manje djece u grupi, više stručnjaka, stručno osoblje za djecu s posebnim potrebama, stručno uplitanje u razvojne izazove u prve tri godine života.
- **Postoji li još nešto što smatrate da je potrebno reći o razumijevanju djeteta, a da se do sada još nije spomenulo.**

Ne.

Prilog br. 22.: Odgovori sudionice Hannah

AGE: 29

WORK EXPERIENCE IN KINDERGARTEN (months/years): 5,5

EDUCATION DEGREE:

1. Personal and professional biography of the educator

- **Remember the period of your study. When and where did you finish your studies?**

Spain in 2016

- **Recall and briefly describe your experiences at the beginning of your work in an educational institution. What challenges did you face?**

The big difference between theory and practice. Even with a full degree you have to properly learn everything again.

- **How did your employment path go - in which kindergarten did you get your first job? Have you changed multiple kindergartens during your working life? If so, can you briefly look back on those experiences?**

I have been working in the same Kindergarten since moving to Berlin, starting January 2017.

- **In which kindergarten are you currently employed? Please provide basic information about the kindergarten and your educational group (center, ie sub-center, characteristics of the group, number of children)**

Spielraum Weissensee in Berlin

I started working in the nursery group with 1 year olds, and I am continuing with this children until the leave to go to school next summer. They are currently 5-6 years old.

It is a multicultural group with families from all over the world and a bilingual approach from the pedagogues.

- **Recall and briefly describe or compare some of the key considerations on a personal level at the beginning of the professional path and now.**

·Experience is key, learning and developing with the new experiences and situations that arise everyday.

- **How would you assess your overall satisfaction with the early and preschool education system, working conditions and environment?**

It is a very rewarding profession in a personal level because of the children development,

but not so much coming from the adults, I feel like in society and coming from some parents there is the idea that we are just taking care of their children so they can work and don't really realize all the work and the importance of what we do.

Working conditions could be better in the number of personal, not enough time for planning and then executing those ideas.

2. The educational paradigm of educators

• **In your opinion, who is an early and preschool child and how does it learn?**

Children up to 6-7 years, learning by playing, exploring and experience new and interesting things in a safe environment so they can have the self confident to be brave because they know they have people caring for them.

• **To your knowledge, what is your role in the context of understanding the child?**

Providing a safe and caring environment so they can explore and feel comfortable, also while sharing their emotions and process what is going on inside of them.

• **Imagine one week in your group. Describe what activities you most often carry out with children, what children do, what they do, what you do, etc..**

Morning circle every morning; weekdays, month, date, season, weather, activities plan for the day...

Preeschool activities; learning to write name, last name, learning their birthdate, address, left and right, what numbers are bigger than others..

Trips to the nature and to explore the city, learning to take public transport, how to safely walk around...

Lunch; learning healthy habits, how to eat properly, feel when they are satiated, what do they like and what they don't.

3. educator's understanding of the concept of "understanding the child"

• **What does the term “understand the child” mean to you personally? Which way do you think is best to do it?**

Not to have any preconceived ideas or judgment, heard and take into consideration what that child is expressing without putting our own opinion or narrative into it.

Offering a safe place for them to express themselves, building a strong relationship with trust since the beginning.

• **Do you think you can understand the child in another way - how (briefly describe)?**

Understanding not only the child but their family situation or cultural background.

- **Try to recall experiences from practice or from reading literature in which you realized that understanding of the child is important.**

A child going through a grieve process (the loss of the grandma) and understanding that it was a big loss from the family, also being in another country involves a lot of traveling, the mother leaving them very often to visit the sick grandma, reading literature about not only the grieving process but all that leads to it.

- **Describe an example when you managed to solve the problem in understanding the child on your own and were satisfied with what you achieved / describe your experience of competence when you solved the problem on your own / what skills and abilities and knowledge were useful / personal and professional?**

After understanding the previous situation well, building a good connection with the child so it would be easily for this child to communicate with me about it. To this day, months after, when the child is feeling sad we go to talk one on one together and express their feeling about missing grandma, how do we miss people that we love... it has also really built a strong relationship between us too.

4. concrete procedures and strategies of educators in educational work in order to understand the child

- **In what ways do you contribute to a better understanding of the child in your educational work?**

Active listening, asking, showing interest

- **When we talk about applying different strategies to better understand the child, what do you see as a benefit for the child, and what do you think is a benefit for you?**

Understanding the child helps them to feel seen and that they matter, that they have people that care about them and to the teacher it helps to build a strong relationship and know what is going on inside the child and apply different topics to the group and work together moving forward.

- **Do you think that by applying reflective practice you benefit your personal and professional development? If so, briefly describe.**

Reflecting after a situation with a child takes us to learn about what we could improve for next times, what did it work and what didn't and why might that be.

Also, how this topics could be approached with the group as a whole.

- **What do you suggest to improve the quality of the child's understanding?**

Active listening, really showing that you care and that no matter what they express you are taking them seriously.

• Is there anything else you think needs to be said about understanding the child that has not been mentioned so far.

The importance to offer a safe space, a child is not going to open themselves to us if we don't build trust first and it is very important since some children might not have a safe space anywhere else and our position in their lives might be the key.

Prilog br. 23.: Odgovori sudionice Leni

AGE: 33

WORK EXPERIENCE IN KINDERGARTEN (months/years): 5

EDUCATION DEGREE: bachelor of Science degree in Recreation and Park Management

1. Personal and professional biography of the educator

- **Remember the period of your study. When and where did you finish your studies?**

2015; California, USA

- **Recall and briefly describe your experiences at the beginning of your work in an educational institution. What challenges did you face?**

The biggest challenge was cooperation with parents and one of my "fears" was children's falls, injuries. Very interesting was to learn about so many different cultures and backgrounds of each child.

- **How did your employment path go - in which kindergarten did you get your first job? Have you changed multiple kindergartens during your working life? If so, can you briefly look back on those experiences?**

Before working in kindergarten I was working as a specialist in behavioral therapy with children. Working one on one has helped me to really focus on the specific child, to hear it and try to understand it. Because of the mentioned experience, I could hear children faster and then understand them better in a group.

- **In which kindergarten are you currently employed? Please provide basic information about the kindergarten and your educational group (center, ie sub-center, characteristics of the group, number of children)**

Currently employed in private kindergarten. My current group counts 12 children from 4 to 5 years on two teachers.

- **Recall and briefly describe or compare some of the key considerations on a personal level at the beginning of the professional path and now.**

I've noticed that at the beginning I wasn't so consistent, e.g. I would tell children to clean up the room, and when no one have listened to me, I would do it. Now, I realize that there are so many different methods to explain and motivate children to tidy up.

- **How would you assess your overall satisfaction with the early and preschool education system, working conditions and environment?**

In general, I'm satisfied with the overall situation. I work in friendly and supportive environment.

2. The educational paradigm of educators

- **In your opinion, who is an early and preschool child and how does it learn?**

Early and preschool child is an individual and equal member of the community, with his own emotions and experience. They learn by exploring the space and materials in their environment.

- **To your knowledge, what is your role in the context of understanding the child?**

My role is to approach child as an individual person, to offer them safety, confidence and a lot of material so they can learn by exploring it.

- **Imagine one week in your group. Describe what activities you most often carry out with children, what children do, what they do, what you do, etc..**

We like reading picture books, dancing and singing, enjoying in art activities and free play.

3. educator's understanding of the concept of "understanding the child"

- **What does the term "understand the child" mean to you personally? Which way do you think is best to do it?**

"Understand the child" means that every child has its own experience, environment, family background etc.. we are here to support them in their interests, needs and diversity.

- **Do you think you can understand the child in another way - how (briefly describe)?**

Try to see things from their perspective.

- **Try to recall experiences from practice or from reading literature in which you realized that understanding of the child is important.**

- **Describe an example when you managed to solve the problem in understanding the child on your own and were satisfied with what you achieved / describe your experience of competence when you solved the problem on your own / what skills and abilities and knowledge were useful / personal and professional?**

4. concrete procedures and strategies of educators in educational work in order to understand the child

- **In what ways do you contribute to a better understanding of the child in your**

educational work?

By individual access, observation, listening, monitoring, photography, video and audio recordings and reflective practice.

• When we talk about applying different strategies to better understand the child, what do you see as a benefit for the child, and what do you think is a benefit for you?

Benefit for child is child's well-being, development of individuality and all developmental areas, support of their talents and self-realization.

Benefit for me is personal and professional development.

• Do you think that by applying reflective practice you benefit your personal and professional development? If so, briefly describe.

Ofcourse. It gives me a subsequent insight into the activity where I can think about what was offered, the children's reactions, but also my reactions, and based on that, improve and direct the further course of the activity, attitude and procedures in practice.

• What do you suggest to improve the quality of the child's understanding? Everdays observations, listening, pedagogical documentation, reflective practice and based on that changes our previous beliefs and attitudes.

More interactive workshops and educations.

• Is there anything else you think needs to be said about understanding the child that has not been mentioned so far.

No.

Prilog br. 24.: Odgovori sudionice Friede

AGE: 34

WORK EXPERIENCE IN KINDERGARTEN (months/years): 1,5

EDUCATION DEGREE: bachelor's degree

1. Personal and professional biography of the educator

• Remember the period of your study. When and where did you finish your studies?

2014, University Portiguar (Brazil) – English language and literacy

• Recall and briefly describe your experiences at the beginning of your work in an educational institution. What challenges did you face?

When I moved to Berlin in 2020 I was looking for a job and I ended up finding job as an educator in a private Kindergarten. The biggest challenge for me was diversity of culture, languages, etc. Also, that was my first time working with very young children. Moreover, very challenging was organisational part of work. Besides that, I gained a lot from children (hugs, laughs..) and that was more important to me than those other things (challenges).

• How did your employment path go - in which kindergarten did you get your first job? Have you changed multiple kindergartens during your working life? If so, can you briefly look back on those experiences?

So, as I said in the previous question, I started working in private Kindergarten at the end of 2020. Everything was pretty new for me, but I've had very helpful and supportive colleagues and was very friendly work environment at the beginning.

• In which kindergarten are you currently employed? Please provide basic information about the kindergarten and your educational group (center, ie sub-center, characteristics of the group, number of children).

Same private Kindergarten. Working with other 2 colleagues (one of them is internship trainee). In our group we have 9 children from age 1 to 2. Families are from all over the world.

• Recall and briefly describe or compare some of the key considerations on a personal level at the beginning of the professional path and now.

I can say I pay a lot of attention to personal and professional development from the beginning of my work path. I soon realised how much personal development impacts my

professional role as an educator. Since then, I try to give as much (of myself) as I can in terms of reading recent literature, as well as gaining practical skills in various workshops. I strongly believe in the importance of lifelong learning.

• How would you assess your overall satisfaction with the early and preschool education system, working conditions and environment?

I am generally satisfied with the situation in the kindergarten. The salary could be better, and there is currently a lack of staff, which also hinders optimal work.

2. The educational paradigm of educators

• In your opinion, who is an early and preschool child and how does it learn?

With reason it is said that „the first three are key“ years of a child's life. In 6 years of life (prior to school period), a child's brain develops in an exponential growth and all the skills a child adopts and practices in those early years – stay for life. A child learns by engaging in play with peers and adults and by imitating adults. A child has an enormous investigative spirit.

• To your knowledge, what is your role in the context of understanding the child?

Educators need to find different ways of approaching each child. Having in mind that all children develop at various rates, it is crucial to understand how a child learns. When we manage that, we can approach a child with specific methods adapted to each child.

• Imagine one week in your group. Describe what activities you most often carry out with children, what children do, what they do, what you do, etc..

We have morning circle every morning where we first sing Hello song and then one or two other songs, we repeat daily routine and then we go out in the garden. Some days we do some crafts, but mostly we are trying to teach children how to be independent (changing their cloths, putting on their shoes, eating alone, etc).

3. educator's understanding of the concept of "understanding the child"

• What does the term “understand the child” mean to you personally? Which way do you think is best to do it?

One of the most important ways in which we can learn a lot about the child is communicating with child's parents. By achieving good cooperation with parents, we understand a lot more about the child than we see everyday in the preschool context. Also, it is important to talk about everyday activities with children, to learn their opinions.

• Do you think you can understand the child in another way - how (briefly describe)?

By observing children in play (especially imitative games). It is an indirect way of learning child's opinions and their level of knowledge – while they pretend to be something or someone else.

• Try to recall experiences from practice or from reading literature in which you realized that understanding of the child is important.

Understanding the child is important because if a child feels understood, it is happy and can achieve all of it's potential. A child is happier, parents are happier and educators are happier because they feel attainment.

• Describe an example when you managed to solve the problem in understanding the child on your own and were satisfied with what you achieved / describe your experience of competence when you solved the problem on your own / what skills and abilities and knowledge were useful / personal and professional?

I don't have an honest answer to this question because all of my realisations about children in specific situations I achieved in cooperation with my colleague(s). By exchanging ideas and everyday experiences, we come to conclusions together and plan out future steps together.

4. concrete procedures and strategies of educators in educational work in order to understand the child

• In what ways do you contribute to a better understanding of the child in your educational work?

Everyday I do things I stated before – talk with children, talk with their parents, cooperate with my colleague(s) and I self-reflect.

• When we talk about applying different strategies to better understand the child, what do you see as a benefit for the child, and what do you think is a benefit for you?

They both have the same value, in my opinion. Everything that benefits children benefits educators too.

• Do you think that by applying reflective practice you benefit your personal and professional development? If so, briefly describe.

Yes. It is important to self-reflect because we must be aware of our impact on children. People who don't do this think they are impeccable and they most certainly are not. No one is. We learn everyday and as children change, we have to change too.

• What do you suggest to improve the quality of the child's understanding?

Do more organised reflections and self-reflections. Read literature. Be open for change and personal development.

• **Is there anything else you think needs to be said about understanding the child that has not been mentioned so far.**

/

Prilog br. 25.: Odgovori sudionice Marlene

das Alter: 27

Arbeitserfahrung in Kita (in Jahren): 8 ½ Jahre

Erziehungsabschluss:

1. Persönliche und berufliche Biografie des Erziehers

- **Erinnern Sie sich an die Zeit Ihres Studiums. Wann und wo haben Sie Ihr Studium abgeschlossen?**

Ich habe nicht studiert, sondern lediglich eine Ausbildung zur Erzieherin gemacht. Diese dauerte insgesamt 4 Jahre und ich habe sie in Stuttgart am Kompetenzzentrum Silberburg absolviert, wobei das vierte Jahr ein reines Anerkennungsjahr war (Vollzeit Arbeit in der Kita).

- **Erinnern Sie sich an Ihre Erfahrungen zu Beginn Ihrer Tätigkeit in einer Bildungseinrichtung und beschreiben Sie diese kurz. Mit welchen Herausforderungen waren Sie konfrontiert?**

Es fiel mir zu Beginn meiner beruflichen Laufbahn noch sehr schwer, Kindern klare Grenzen zu setzen und Regeln im Kita Alltag zu etablieren. Ich hatte oft das Gefühl, das Mittelmaß zwischen Konsequenz und Härte, sowie Verständnis und einfühlsamem Reagieren nicht finden zu können und habe mich deshalb teilweise gescheut, "Nein" zu sagen. Ich hatte Angst davor, dass die Kinder mich nicht als vertrauensvolle Bezugsperson annehmen können, wenn ich zu sehr darauf bedacht bin, dass sie sich an Regeln halten. Heute weiß ich, dass das Gegenteil der Fall ist.

- **Wie verlief Ihr beruflicher Weg – in welchem Kindergarten haben Sie Ihre erste Stelle bekommen? Haben Sie im Laufe Ihres Berufslebens mehrere Kindergärten gewechselt? Wenn ja, können Sie kurz auf diese Erfahrungen zurückblicken?**

Meine erste Festanstellung in einer Kita habe ich in der Einrichtung bekommen, in der ich auch mein Anerkennungsjahr (letztes Ausbildungsjahr) absolviert habe. Dort konnte ich nur ein weiteres Jahr arbeiten, da es sich um eine evangelische Kita handelte und man dort in Deutschland höchstens zwei Jahre beschäftigt sein darf, wenn man keine Konfession hat. Daher habe ich mich auf eine Stelle bei der

Stadt Stuttgart in einer inklusiven Kita beworben, die ihren Schwerpunkt auf die Arbeit mit Flüchtlingen, schwer erziehbaren und beeinträchtigten Kindern legt. Ich erhielt die Stelle und arbeitete dort ein Jahr lang, bis ich mich entschloss, nach Berlin zu ziehen. Dort habe ich für 2 ½ Jahre bei einem privaten Träger in einer bilingualen (deutsch/englisch) Kita gearbeitet. Da es mir dort an Qualitätsprüfung fehlte, entschied ich mich dazu, wieder in einem städtischen Träger zu arbeiten und bekam eine Stelle im öffentlichen Dienst. Dort arbeitete ich für 3 Jahre in einer Krippengruppe.

- **In welchem Kindergarten sind Sie derzeit beschäftigt? Geben Sie bitte grundlegende Informationen über den Kindergarten und Ihre Gruppe an (Träger, d.h. Kita, Merkmale der Gruppe, Anzahl der Kinder...)**

Derzeit bin ich nicht mehr in einer Kita beschäftigt. Ich habe mit der Zeit gemerkt, dass mir der stetige Lärmpegel, sowie die wachsenden Anforderungen und der bestehende Personalmangel über den Kopf wachsen. Es fiel mir immer schwerer, nach der Arbeit zu entspannen oder meine Freizeit genießen zu können, ich war ausgelaugt. Heute arbeite ich als Erzieherin in einer besonderen Wohnform für erwachsene Menschen mit Beeinträchtigung und versuche mein pädagogisches Fachwissen auf die Arbeit mit Erwachsenen auszuweiten.

- **Erinnern Sie sich an einige der wichtigsten Überlegungen auf persönlicher Ebene zu Beginn Ihrer beruflichen Laufbahn und heute und beschreiben Sie diese kurz oder vergleichen Sie sie.**

Persönlich habe ich vor allem daran gezweifelt, ob ich für die Arbeit mit Menschen gemacht bin. Ich hatte schon immer eine sehr ausgeprägte soziale Ader und Freude daran, mich mit Menschen zu umgeben, sowie helfen zu können. Allerdings war ich zu Beginn meiner beruflichen Laufbahn noch sehr schüchtern. Mit der Zeit habe ich gelernt, mich besser und schneller zu öffnen, sowie mein eher ruhiges Wesen zu einem Vorteil für mich und die von mir zu Betreuenden zu machen. Ich denke heute, dass man von allen persönlichen Eigenschaften profitieren kann und dass es für Kinder wertvoll ist, ein buntes Mosaik verschiedenster Persönlichkeiten in ihrem Umfeld zu haben. So lernen sie, sich mit anderen zu identifizieren, sich in eigenen Eigenschaften anzunehmen und sich auf dieser Grundlage ihre Bezugspersonen frei zu wählen.

- **Wie würden Sie Ihre Gesamtzufriedenheit mit dem frühkindlichen und vorschulischen Bildungssystem, den Arbeitsbedingungen und dem Umfeld einschätzen?**

Ich halte das vorgesehene Bildungssystem für angemessen, kindgerecht und umsetzbar. Allerdings nicht unter den gegebenen Bedingungen. Ich habe den Eindruck, dass die Anforderungen an die Erzieher, sowie an die Kinder immer höher werden. Das Berliner Bildungsprogramm sieht vor, alle aufgelisteten Bildungsbereiche täglich in den Kita-Alltag zu integrieren, was ich für sehr sinnvoll empfinde. Ich empfinde es allerdings nicht für möglich, da die Realität im Kita-Alltag meistens anders ist, als in der Theorie vorgesehen. Meist fehlen einige ErzieherInnen, die nicht ersetzt werden, da der Berliner Senat die Betreuung erst ab ca 15 Kindern pro ErzieherIn als kritisch ansieht oder sie können nicht ersetzt werden, da der Ausfall spontan und ohne Möglichkeit zum Engagieren einer Zeitarbeitsfirma eintritt. Des Weiteren wird auch für ErzieherInnen, die sich im Urlaub oder in der Elternzeit befinden, kein Ersatz organisiert, da die Betroffenen "auf dem Papier" weiterhin da und eingestellt sind. Generell beziehen sich einige Entschlüsse des Senats und meiner ehemaligen Vorgesetzten oft "auf das Papier". Das bedeutet, wir hangeln uns an theoretischen Grundlagen entlang und daran, wie es im Optimalfall sein sollte. Beispiel: Ich betreute eine Gruppe mit 15 Krippenkindern. Davon haben drei einen Integrationsstatus, was bedeutet, sie zählen jeweils doppelt - auf dem Papier betreuten wir also 18 Kinder. Da dem so war, brauchte es eine Integrationsfachkraft für die jeweiligen Kinder, die durch ihren Status einen rechtlichen Anspruch auf die erweiterte Förderung durch besagte Fachkraft haben. In der Realität aber befand sich diese Fachkraft noch in Ausbildung und hatte somit in vielen Bereichen noch nicht ausreichend Fachwissen, um den betroffenen Kindern tatsächlich Förderung bieten zu können. Des Weiteren war sie aufgrund ihrer Ausbildung nur an zwei Tagen in der Woche in der Kita, was bedeutet, dass in der restlichen Zeit deutlich zu wenig ErzieherInnen vor Ort waren, was eine Herausforderung darstellt. Um diese Herausforderung zu erläutern: Eines der Kinder mit erhöhtem Förderbedarf litt an einer Wahrnehmungsstörung, die zur Folge hatte, dass er sich und andere Kinder fast permanent gefährdet und anderen

gegenüber handgreiflich wird, im Anschluss wurde er dann oft ohnmächtig. Ein weiteres Kind mit erhöhtem Förderbedarf litt an einem Stoffwechsel-Mangel, der zur Folge hatte, dass es alle zwei Stunden etwas essen musste, da es sonst in akuter Lebensgefahr schwebte. Das dritte Kind zeigte ein stark aggressives Verhalten gegenüber anderen Kindern und Erwachsenen. Ist man mit diesen und 12 anderen Kindern die ebenfalls Bedürfnisse, Wünsche, sowie ein teilweise herausforderndes Verhalten an den Tag legen durch Personalausfälle alleine oder zu zweit und man muss sich zusätzlich an einen klaren Tagesablauf mit begrenzter Zeit zwischen feststehenden Handlungspunkten halten, geht es am Ende nicht mehr darum, was wir heute mit den Kindern lernen können, sondern meist nur noch darum, wie die Kinder und wir den Tag heil überstehen können.

2. Das pädagogische Paradigma der Erzieher/innen

- **Wer ist Ihrer Meinung nach ein Früh- und Vorschulkind und wie lernt es?**
In Deutschland greift die gesetzliche Schulpflicht mit einem Alter von 6 Jahren. Wenn das Kind im Laufe des ersten Jahres der Grundschule noch 6 wird, kann es bereits mit 5 eingeschult werden. Ebenfalls kann ein sechsjähriges Kind zurückgestellt werden und ein Jahr länger in der Kita bleiben, wenn Eltern und Erzieher dies als sinnvoll und förderlich empfinden. In meinen Augen ist ein Kind dann bereit für die Schule, wenn es kognitiv, vor allem aber auch sozial und persönlich in der Lage ist, einen herausfordernden Alltag weitgehend alleine zu meistern. Ich finde nicht, dass es unbedingt darauf ankommt, was das Kind alles gelernt hat und ob es bereits schreiben oder leichte Rechenaufgaben lösen kann. Für mich persönlich ist es wichtiger, dass die Kinder für sich selbst sorgen können, dass sie wissen, wie sie sich im Ernstfall helfen können und dass sie die tägliche Lebensführung beherrschen. Denn auch der Schulweg, sowie die großen Pausen auf dem Hof, auf dem es plötzlich keine Erzieher mehr, sondern nur eine Unmenge anderer, fremder Kinder gibt, sind eine riesige Herausforderung für Kinder, die sich sozial nicht erproben können. Daher glaube ich daran, dass Kinder stets ganzheitlich lernen. Dass das Zusammenspiel von Lernen und Spielen für sie eine extrem wichtige Rolle spielt

und dass sie alle Sinne nutzen, um sich etwas anzueignen und Gelerntes beizubehalten. Sind die Grundlagen dahingehend gelegt, fällt es ihnen leichter, die schulische Bildung, die nur sehr selten ganzheitlich gestaltet wird, annehmen zu können.

- **Was ist Ihres Wissens nach Ihre Rolle im Zusammenhang mit dem Verständnis des Kindes?**

Es ist meine Aufgabe, dem Kind empathisch zugewandt zu sein. Kinder möchten gehört und gesehen werden, was für Erwachsene oft Herausforderung bedeuten kann. Denn Kinder können ihre Bedürfnisse und Emotionen meist nicht klar benennen und so ist es an uns, gemeinsam mit ihnen herauszufinden, was in ihnen los ist. Dafür ist es wichtig, Kindern Emotionen vorzuleben, eigene Emotionen zu benennen und offen und sensibel im Umgang mit denen der Kinder zu sein. Es kann ihnen helfen, wenn wir als Erwachsene ihre Emotionen spiegeln, ihnen offene Fragen stellen und ihnen verschiedene Emotionen anbieten, sowie diese ernst zu nehmen, statt sie zu reglementieren. Beispiel: Ein Kind weint und es gibt aus Erwachsenen Perspektive keinen ersichtlichen Grund dafür. Man könnte nun sagen "es ist doch alles in Ordnung, du brauchst nicht zu weinen," Dies würde uns aber nicht dabei helfen, das Kind zu verstehen und es würde dem Kind gleichermaßen nicht dabei helfen, sich selbst zu verstehen und ein Gefühl von verstanden und aufgefangen werden, zu erfahren. Besser wäre es, dem Kind zu sagen "Ich sehe, dass du weinst". Es rollen dicke Tränen deine Wangen herunter. Bist du traurig? Woran kann das liegen? "Was könnte dich wieder glücklich machen / wie kann ich dir helfen?" oder "Bist du gerade traurig und weißt selbst nicht, woran das liegt?" Das ist völlig in Ordnung, so geht es mir manchmal auch. "Lass das Gefühl ruhig zu, ich bin solange für dich da, bis es dir besser geht." So kann sich das Kind öffnen und sich in seiner Gefühlswelt angenommen fühlen. Es hilft auch, Emotionen zu beschreiben, sodass das Kind sich selbst besser verstehen kann. Auch das Benennen oder Spiegeln äußerlicher Merkmale, die dabei auftreten, können das Kind unterstützen, eigene und fremde Emotionen einzuordnen.

- **Stellen Sie sich eine Woche in Ihrer Gruppe vor. Beschreiben Sie, welche Aktivitäten Sie am häufigsten mit Kindern durchführen, was die Kinder tun, was Sie tun usw.**

Am häufigsten war ich mit den Kindern meiner Gruppe draußen in der Natur oder auf Spaziergängen im Kiez unterwegs. Dabei ließen sich viele Alltagssituationen beobachten, die den Kindern zum Lernen und Begeistern Anreiz gaben. So fragten sie bei Spaziergängen zB viel nach und wir konnten den Fragen auf den Grund gehen. Z.B.: "Wer holt den Müll ab, wo kommt er hin?" "Wie bringen die Bauarbeiter die Dachziegel nach oben?" "Wieso rollen sich Kellerasseln zusammen, wenn man ihnen nahe kommt?" etc.

3. das Verständnis der Erzieher/innen für das Konzept des "Verstehens des Kindes"

- **Was bedeutet der Begriff "das Kind verstehen" für Sie persönlich? Wie kann man das Ihrer Meinung nach am besten tun?**

Für mich bedeutet das, mich auf Augenhöhe zu begeben und die Welt gemeinsam mit dem Kind aus seiner Perspektive zu betrachten. Es bedeutet, meine erwachsene Eingeschränktheit und den verloren gegangenen Forscherdrang beiseite zu legen und mich gemeinsam mit dem Kind auf den derzeitigen Mittelpunkt seiner Erlebniswelt zu fokussieren. Gleichzeitig bedeutet es, die Vorkenntnisse und das Wissen, das ich als Erwachsene bereits erlangt habe dem Kind zugute zu bringen und abzuwägen, wann das Kind selbst handeln und entscheiden kann und wann ich dies für das Kind und dessen Wohl übernehmen muss, ohne dass es sich in seiner eigenen Autorität untergraben fühlt.

- **Glauben Sie, dass Sie das Kind auf andere Weise verstehen können – wie (kurz beschreiben)?**

Gerade bei Kindern, die sich (noch) nicht verbalisieren können, denke ich, dass vieles auf grundlegende Menschenkenntnisse, Gefühl und Empathie ankommt.

- **Versuchen Sie sich an Erfahrungen aus der Praxis oder aus der Literatur zu erinnern, bei denen Sie festgestellt haben, dass das Verstehen des Kindes wichtig ist.**

Dies bemerkte ich vor allem in Situationen in der Praxis, wenn Kinder beispielsweise für mich nicht nachvollziehbare Wutausbrüche erlitten. Beispiel: Ich wickle ein Kind auf dem Wickeltisch und schmeiße die schmutzige Windel in den Mülleimer. Das Kind bricht in Tränen aus und beginnt zu schreien, es äußert, dass es die schmutzige Windel wieder

anziehen möchte. Ich habe mit dem Kind diskutiert und erklärt, dass das unhygienisch wäre und nicht geht. Stattdessen hätte ich mich in das Kind einfühlen und mit Verständnis reagieren müssen - der Stuhlgang war für das Kind etwas Persönliches, etwas "eigenes", das aus dem Körper kam und das man nicht loslassen möchte. Mit diesem Verständnis hätte ich dem Kind evtl. hilfreicher erklären können, dass das nicht geht und es gleichzeitig in seinen Emotionen ernst genommen.

To sam prije svega primijetila u situacijama u praksi, primjerice kada su djeca imala izljeve bijesa koje nisam mogla razumjeti. Primjer: presvlačim dijete na stolu za prematanje, a prljavu pelenu bacam u koš. Dijete je briznulo u plač i počelo vrištati, navodeći da želi ponovno navući svoju prljavu pelenu. Razgovarala sam s djetetom i objasnila mu da bi to bilo nehygienički i nemoguće. Umjesto toga, trebala sam suosjećati s djetetom i reagirati s razumijevanjem - pražnjenje crijeva je za dijete bilo nešto osobno, nešto "svoje" što je proizašlo iz tijela i što ne želi pustiti. Uz takvo razumijevanje, možda bih mogla korisnije objasniti djetetu da to nije moguće i u isto vrijeme ozbiljno shvatiti njegove emocije.

• Beschreiben Sie ein Beispiel, bei dem es Ihnen gelungen ist, das Problem des Verstehens des Kindes allein zu lösen und Sie mit dem Erreichten zufrieden waren / beschreiben Sie Ihre Erfahrung von Kompetenz, als Sie das Problem allein gelöst haben / welche Fähigkeiten und Kenntnisse waren nützlich / persönlich und beruflich?

Ich habe ein Kind betreut, das nach der Eingewöhnungszeit große Probleme hatte, sich in den Kita-Alltag einzufinden und daran aktiv teilzunehmen. Oft saß das Kind dann am Tisch, hielt sich regelrecht an Spielsachen fest und ging auf Einladungen zum Mitspielen nicht ein. Wenn es beispielsweise in den Garten ging und sie den Tisch daher verlassen musste, ist sie zusammengebrochen und hat viel geweint. Ich habe dann versucht, sie bereits vorher auf anstehende Situationen vorzubereiten und ihr Hilfe anzubieten, indem ich ihr immer wieder angeboten habe, ihr meine Hand zu geben und gemeinsam mit ihr in die Kindergruppe zu gehen. Ich habe dabei immer wieder verbalisiert, dass ich da bin und dass ich auf sie aufpasse, dass ihr nichts passieren kann und ich ihre Ängste verstehe. Ich habe wahrgenommen, dass es dem Kind nicht um die persönlichen Spielsachen ging, sondern darum, sich festzuhalten, um Sicherheit zu gewinnen. Durch viel Bindungsarbeit, konnte ich einen Ersatz für diese Spielsachen darstellen und sie konnte sich auf mich

verlassen, sich an mir festhalten. So hat sie sich Stück für Stück mehr als Teil der Gruppe wahrgenommen und Freude am Alltag empfunden.

4. konkrete Verfahren und Strategien von Erzieher/innen in der pädagogischen Arbeit, um das Kind zu verstehen

• **Auf welche Weise tragen Sie in Ihrer pädagogischen Arbeit zu einem besseren Verständnis des Kindes bei?**

Austausch mit KollegInnen, Zusammentragen verschiedener Sichtweisen und Perspektiven, Teilnahme an Fortbildungen, auf das Kind abgestimmte Lernaktivitäten, eine breite Auswahl an Angeboten und Aktivitäten.

• **Wenn wir über die Anwendung verschiedener Strategien sprechen, um das Kind besser zu verstehen, welchen Nutzen sehen Sie dann für das Kind und welchen für sich selbst?**

Für das Kind sehe ich von großem Nutzen, dass es sich angenommen fühlt. Ganz egal, ob das Problem durch die erwachsene Person gelöst werden kann oder nicht - das Kind fühlt sich verstanden und macht die Erfahrung, dass all seine Emotionen eine Daseinsberechtigung haben und wichtig und wertvoll sind. Für mich selbst sehe ich einen klaren Nutzen darin, wenn das Kind sich von mir verstanden fühlt und sich auf mich verlässt. Davon hängt ein großer Bestandteil einer positiven Beziehung und Bindung ab, die für das Wohlbefinden und die Entwicklung des Kindes extrem wichtig sind. Gelingt dies gut, bedeutet das im Umkehrschluss, dass mir meine Arbeit gut gelingt. Natürlich hat es auch zur Folge, dass ich seltener in stresslastige Situationen gerate, in denen das Kind laut und lange schreit, ohne dass ich den Grund finden kann / es durch mein ratloses Verhalten noch verschlimmere.

• **Sind Sie der Meinung, dass Sie durch die Anwendung einer reflektierten Praxis Ihre persönliche und berufliche Entwicklung fördern? Wenn ja, beschreiben Sie dies kurz.**

Ja, auf jeden Fall. Durch das Hinterfragen meines eigenen Verhaltens erweisen sich mir ganz neue Wege und Möglichkeiten. Ich versuche mich in anderen Handlungsstrategien und kann diese erproben und daraus lernen. Ohne Reflexion und das Hinterfragen beginnt man zu stagnieren, so kann Schlechtes nicht besser und Gutes nicht optimal werden.

• **Was schlagen Sie vor, um die Qualität des Verständnisses des Kindes zu verbessern?**

Mir hat es oft geholfen, alle noch so absurden Assoziationen mit dem Verhalten des Kindes in Betracht zu ziehen, um auf den wirklichen Ursprung des Problems zu kommen.

• **Gibt es noch etwas, das Ihrer Meinung nach über das Verstehen des Kindes gesagt werden muss, das bisher nicht erwähnt wurde?**

Das Verstehen des Kindes ist meiner Meinung nach der Grundpfeiler aller pädagogischen Arbeit und sollte im Bildungs- und Werdegang der ErzieherInnen eine deutlich größere Rolle spielen.

Prilog br. 26.: Odgovori sudionice June

AGE: 26

WORK EXPERIENCE IN KINDERGARTEN (months/years): 4y

EDUCATION DEGREE:

1. Personal and professional biography of the educator

• **Remember the period of your study. When and where did you finish your studies?**

I've finished course for social assistant in Berlin at EuroAkademie, 2018

• **Recall and briefly describe your experiences at the beginning of your work in an educational institution. What challenges did you face?**

For me the most hardest part was to catch daily tasks and routine, after some time and with help from my colleagues I easily adopted. Children accepted me very fast and since I was very young, it was challenging to communicate with parents. After some time I've built trust with parents and children.

• **How did your employment path go - in which kindergarten did you get your first job? Have you changed multiple kindergartens during your working life? If so, can you briefly look back on those experiences?**

For a very short period of time I was working in state kindergarten, after that I started working in a private kindergarten, in which I still work.

• **In which kindergarten are you currently employed? Please provide basic information about the kindergarten and your educational group (center, ie sub-center, characteristics of the group, number of children)**

In private international Kindergarten, in a group of preschool children (5-6 years old). They are from all over the world and we have bilingual approach. We have 13 children, 2 educators.

• **Recall and briefly describe or compare some of the key considerations on a personal level at the beginning of the professional path and now.**

It is very important to get to know children first, their habits, interests, etc. Also, as they come from different cultural backgrounds, I was learning a lot about different cultures, places where they came from. That was of great importance in my personal and professional life.

• **How would you assess your overall satisfaction with the early and preschool**

education system, working conditions and environment?

I'm satisfied with my group and my colleague. I'm not satisfied with salary and lack of personal..

2. The educational paradigm of educators

- **In your opinion, who is an early and preschool child and how does it learn?**

Early and preschool child is a being that has its own personal needs and wishes. I believe that an early and preschool child learn by independently exploring and "doing" things. I think that experience is a key of understanding and that understanding is a key of learning.

- **To your knowledge, what is your role in the context of understanding the child?**

I think that educators has to provide experience for child by ensuring materials and learning situations.

- **Imagine one week in your group. Describe what activities you most often carry out with children, what children do, what they do, what you do, etc..**

We are doing morning circle every morning after breakfast, where we talk about what we are going to do that day, we sing songs and talk about different topics. Everyday we go outside (walking, having a picknick, etc.) We do preschool activities, art activities...

3. educator's understanding of the concept of "understanding the child"

- **What does the term "understand the child" mean to you personally? Which way do you think is best to do it?**

Understanding a child means that you really hear them. What they like, dislike, need, want... best way to do it is to get to know a child and pay attention.

- **Do you think you can understand the child in another way - how (briefly describe)?**

- **Try to recall experiences from practice or from reading literature in which you realized that understanding of the child is important.**

I realized it when I read the history of education and educational sistem and realised how children was misunderstood in the past and how a big of an impact that was on the society.

- **Describe an example when you managed to solve the problem in understanding the child on your own and were satisfied with what you achieved / describe your experience of competence when you solved the problem on your own / what skills and abilities and knowledge were useful / personal and professional?**

Once, I worked in a group of children which was included a boy with Autism. One girl has a birthday and we celebrated it. All of the children was sitting together around of a

big table, except for that boy. (It was his wish, and other educators knew him better and respected his wish.) He was included in the party by eating cake, clapping.. I was sitting next to him and started to realise that he is somehow nervous. I really paid attention to him and it seemed like he had a problem with a straw in a plastic package so he couldn't drink his soda. He didn't try anything, he didn't say anything (he was seven but didn't speak at all) so I took a package with a straw, unpacked it and put it in the soda. I also did it without looking at him. The moment I did it he relaxed and took the soda. After it, he even gave me a high five. I was really happy that day because I managed to understand child's need without any spoken word.

4. concrete procedures and strategies of educators in educational work in order to understand the child

• In what ways do you contribute to a better understanding of the child in your educational work?

By taking courses and lessons, reading researches and talking to the other professionals.

• When we talk about applying different strategies to better understand the child, what do you see as a benefit for the child, and what do you think is a benefit for you?

A benefit for the child is that in that way we provide many contexts from which he/she can learn, his/hers need can be fully satisfied.. a benefit for the educator is that he/she can grow personally and professionally.

• Do you think that by applying reflective practice you benefit your personal and professional development? If so, briefly describe.

Absolutly, because we need to learn from our mistakes and we can do it only by looking in the past. Also, we can't see and notice everything at the same second we do it so we need to reflect to understand why we did something the way we did it.

• What do you suggest to improve the quality of the child's understanding?

Pay attention, listen and communicate!

• Is there anything else you think needs to be said about understanding the child that has not been mentioned so far.

Prilog br. 27.: Odgovori sudionice Isabelle

AGE: 22

WORK EXPERIENCE IN KINDERGARTEN (months/years): 1y

EDUCATION DEGREE:

1. Personal and professional biography of the educator

- **Remember the period of your study. When and where did you finish your studies?**

I'm still doing a dual university degree, Berlin

- **Recall and briefly describe your experiences at the beginning of your work in an educational institution. What challenges did you face?**

I had felt very welcome at the beginning. I noticed some differences about the pedagogical methods and it was a big challenge to face them. At the end something has changed and makes my work way easier.

- **How did your employment path go - in which kindergarten did you get your first job? Have you changed multiple kindergartens during your working life? If so, can you briefly look back on those experiences?**

I just worked in one kindergarten.

- **In which kindergarten are you currently employed? Please provide basic information about the kindergarten and your educational group (center, ie sub-center, characteristics of the group, number of children)**

I'm employed in spielraum Weißensee which is also my first kindergarten. I'm registered as an Azubi with the difference that I'm studying and not going to school.

- **Recall and briefly describe or compare some of the key considerations on a personal level at the beginning of the professional path and now.**

I can't answer this question as I'm still not professional...

- **How would you assess your overall satisfaction with the early and preschool education system, working conditions and environment?**

It's hard for me to say as I can't compare it to other facilities. Especially in my kindergarten the structure is very expandable in many areas. As an example our personal situation at the moment is very short and we're looking urgently looking for new team members.

2. The educational paradigm of educators

• **In your opinion, who is an early and preschool child and how does it learn?**

How a child learns is very individual. It's important to be able to cover the interest of a child as it is way easier to learn when the children have fun at the time.

• **To your knowledge, what is your role in the context of understanding the child?**

The age group I'm looking after is between 1 and 2 years old. My role to understand them depends about the range of vocabularies the children already have. I'm trying to understand them and to cover they needs as good as I can.

• **Imagine one week in your group. Describe what activities you most often carry out with children, what children do, what they do, what you do, etc..**

In my group we're working on the basics of our daily lives. Practising to put clothes on and off, washing hands, toilet training. We're also teaching the kids how to communicate with each other and how to get along with everyone in a respectful and loving way.

3. educator's understanding of the concept of "understanding the child"

• **What does the term "understand the child" mean to you personally? Which way do you think is best to do it?**

For me understanding means to cover the needs and wishes of the children. I think it's very individual and depending of the child which way is the best to understand them. (See question 2.2)

• **Do you think you can understand the child in another way - how (briefly describe)?**

When a child can't explain with words what I child need. I'm trying to guess and watch the Mimik and gestures of the child until I've found a solution to understand the child.

• **Try to recall experiences from practice or from reading literature in which you realized that understanding of the child is important.**

To understand a child is one of the most important skills as a pedagog. To be able to follow the needs and wishes of a child I need to understand them. To understand why a child react in certain ways we need to understand the child and how they feel.

• **Describe an example when you managed to solve the problem in understanding the child on your own and were satisfied with what you achieved / describe your experience of competence when you solved the problem on your own / what skills and abilities and knowledge were useful / personal and professional?**

4. concrete procedures and strategies of educators in educational work in order to understand the child

- **In what ways do you contribute to a better understanding of the child in your educational work?**
- **When we talk about applying different strategies to better understand the child, what do you see as a benefit for the child, and what do you think is a benefit for you?**
- **Do you think that by applying reflective practice you benefit your personal and professional development? If so, briefly describe.**
- **What do you suggest to improve the quality of the child's understanding?**
- **Is there anything else you think needs to be said about understanding the child that has not been mentioned so far.**